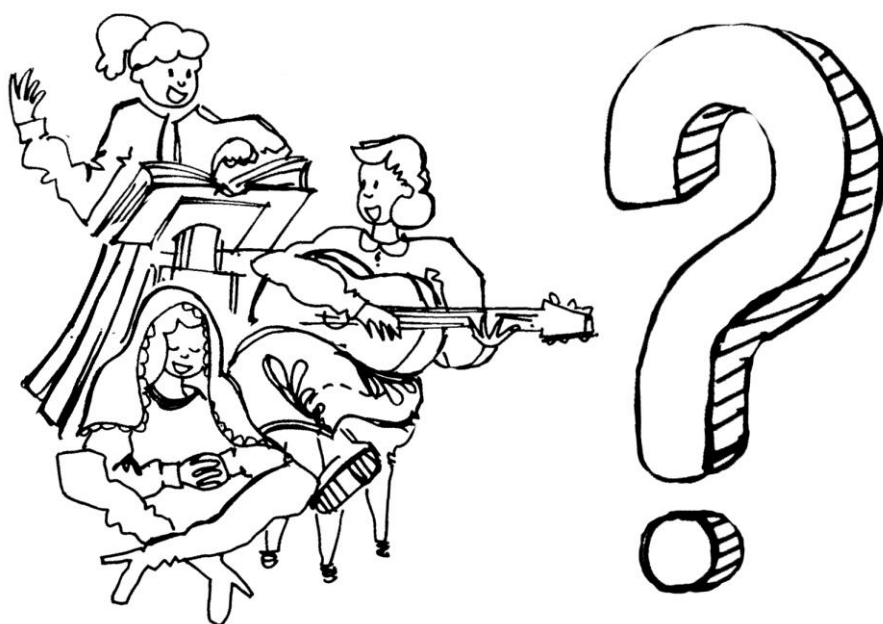

Specifiek Zwijgen

*Een onderzoek naar de deelname van
vrouwen in kerkelijke samenkomsten*

**Mijn persoonlijke theologische zoektocht
binnen de context van de Vergadering van
Gelovigen [the Brethren Movement]**

Philip Nunn
Eindhoven, Nederland, 2018

INHOUD

Inleiding

1. Overzicht

2. Mijn achtergrond en zoektocht

3. Uitgangspunt en argumentatie

4. Tekst #1 Genesis 1 - 3: De Scheppingsorde

5. Vorm geven aan het 'Scheppingsordeprincipe'

6. Tekst #2 Handelingen 2: De eerste gemeentelijke samenkomst

7. Tekst #3 1 Timotheüs 2: Bidden, onderwijzen en autoriteit

8. Tekst #4 1 Korinthe 11: Bidden en profeteren

9. Tekst #5 1 Korinthe 14: 'Zwijg, spreek niet'

10. De puzzelstukjes samenvoegen – samenvatting en conclusie

11. Deze conclusies toepassen op een gemeente

12. Mijn persoonlijke overtuiging, toepassing en onderwijs

Bibliografie en bronnen

Gratis beschikbaar op: www.philipnunn.com – onder eBooks

Cartoons: Martine Konijn. De Bron statistieken: Dick Sloetjes.
Vertaling: Moniek Venhuizen.

Bijbelvertaling: Voor de Bijbelverzen wordt, tenzij anders vermeld, gebruik gemaakt van de Herziene Statenvertaling (Jongbloed 2014). De sleutelteksten staan daar waar mogelijk weergegeven in de Telos vertaling (1982) voor een meer letterlijke vertaling.

Inleiding

Wat je hier voor je hebt, is mijn persoonlijke theologische zoektocht. Deze worsteling heeft minimaal 10 jaar van mijn leven geduurd. Het is geen makkelijke zoektocht geweest. Ik heb vele uren besteed aan lezen, denken, bidden en delen. Gelukkig heb ik deze tocht niet alleen hoeven afleggen. Ik ben dankbaar voor velen van jullie die tijd en energie hebben gestoken in het delen van jullie Bijbelse inzichten en een open discussie met mij zijn aangegaan, zowel persoonlijk als via internet. Ik respecteer en waardeer jullie inbreng, ook al kunnen we het hier en daar oneens zijn in onze conclusies.

Voor ieder van ons geldt dat onze theologische standpunten worden beïnvloed door onze motivatie. Dat maakt een objectieve studie moeilijk. We hebben allemaal het sterke verlangen om de Heer te behagen, maar ook het sterke verlangen om in harmonie te leven met de christenen die we kennen en liefhebben. De apostel Paulus stelde een vraag waarmee hij zijn eigen ziel onderzocht: “Want probeer ik nu mensen tevreden te stellen of God? Of tracht ik mensen te behagen?” (Gal. 1:10). Het waren vragen die hier op leken die me 's nachts regelmatig uit mijn slaap hielden. Ben ik trouw aan de Bijbel? Word ik hierin teveel beïnvloed door de westerse cultuur? Ben ik bereid de Bijbel te volgen als die me leidt naar een nieuwe conclusie? Ben ik bereid de ‘knuppel in het hoenderhok te gooien’ als het nodig is? En ben ik bereid de afkeuring van medechristenen die ik liefheb en respecteer onder ogen te zien?

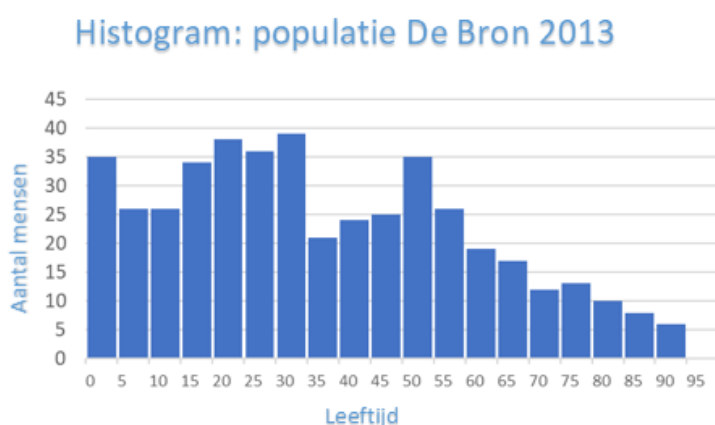
Zorgt dit onderwerp niet voor verdeeldheid?

De rol van mannen en vrouwen in de christelijk gemeente is al jarenlang een heet hangijzer. De overtuigingen van sommigen mensen zijn zo sterk dat ze verdeeldheid hebben veroorzaakt binnen families, kerken en kerkelijke organisaties. Binnen sommige kringen wordt iemands kijk op dit onderwerp zelfs gebruikt om vast te stellen of iemand wel of niet in de Goddelijke inspiratie van de Bijbel gelooft. De inzet is hoog. De *mogelijkheid* om ernstige kritiek te krijgen, uitgesloten te worden van bedieningen, het op een pijnlijke manier moeten verlaten van een gemeente of zelfs gemeentescheuringen staan een open Bijbelse heroverweging van dit onderwerp in de weg. Het is rustiger en veiliger om elke mogelijke verandering te vermijden – en om hen die het hier niet mee eens zijn langzaam de gemeente te zien verlaten. Sommige mensen menen dat we geen tijd moeten besteden aan dit soort onderwerpen. We zouden veel beter “Christus Jezus als Heere” kunnen prediken (2 Kor. 4:5). Het is waar dat het ons hart goed zal doen wanneer we de focus op Jezus leggen. En toch, het man-vrouwonderwerp *wordt* benoemd in de Bijbel. Het is *onmogelijk* voor een gemeente geen positie in dit onderwerp in te nemen. Over het man-vrouwonderwerp *moet* gesproken worden. Het verdwijnt niet vanzelf.

Waarom schrijf ik dit?

In 2005 vroeg een Europese broeder toen hij een aantal gemeenten in Colombia bezocht me of ik een boek kon schrijven over ‘het zwijgen van vrouwen in de gemeente’. Zijn punt was dat de meeste moderne christelijke boeken de rol van mannen en vrouwen binnen christelijke zaken gelijk stelt en dat de meer conservatieve boeken behoorlijk oud en minder aantrekkelijk voor de nieuwe generatie zijn. Ik zei hem dat ik, wanneer ik terug zou keren naar Europa, het onderwerp een keer intensief zou bestuderen en er misschien iets over zou schrijven. Maar ik voegde er ook aan toe dat wat ik zou schrijven een reflectie zou zijn op een *open bestudering* van het onderwerp. Ik wilde niet de Bijbel bestuderen met de druk om uiteindelijk op een vooraf vastgesteld standpunt uit te komen.

Vanaf dat moment heb ik er meer dan zeven jaar voor gekozen om te zwijgen over het onderwerp van de rol van vrouwen binnen de kerk. In deze tijd heb ik heel veel boeken gelezen, zowel oude als nieuwe, vanuit feministisch, gelijkstellend en aanvullend oogpunt (ik heb een meter relevante boeken aan mijn boekenkast toe kunnen voegen), maar ook artikelen uit aanbevolen tijdschriften en van diverse websites. In 2008 heb ik een poging ondernomen om hierover te schrijven, aangezien het proces van schrijven mij helpt om mijn eigen denken te verhelderen. Maar nadat ik bijna 50 pagina's had geschreven, voelde ik me uitgeput en stopte ik. Elk leiderschapsteam van een gemeente moet een positie innemen over dit onderwerp, maar de vele uren die ik doorbracht met studeren en discussiëren over het onderwerp voedden niet mijn ziel – niet op dezelfde manier als andere Bijbelstudies vaak wel doen. Dus stopte ik met schrijven en zette ik mijn onderzoek op een lager pitje.

Toen besloten we in 2012 als oudsten van De Bron, een grote Vergadering van Gelovigen in Eindhoven (NL) dat het tijd was om dit onderwerp opnieuw te bestuderen. We gaven onszelf één jaar om samen de relevante teksten te bestuderen en dan tot een conclusie te komen – een conclusie die onze ontdekkingen gedurende het jaar zou samenvatten. Daarna zouden we onze aandacht weer op de vele

andere belangrijke onderwerpen en urgente kwesties die in onze gemeente speelden moeten richten. Persoonlijk vind ik het makkelijker om te *blijven* lezen, bidden, discussiëren en nadenken tot in het oneindige. Dit kan blijven doorgaan, omdat er geen einde komt aan het beschikbare materiaal, en Bijbelleraren (zelfs binnen de Vergadering) nooit unaniem tot een conclusie zullen komen. Meer nog, zo lang ik blijf lezen, bidden, discussiëren en denken, kan ik in redelijke harmonie met bijna iedereen blijven leven. Pas wanneer je de puzzelstukjes bij elkaar legt en tot een conclusie probeert te komen, voel je dat er stress ontstaat binnen de gemeente. Samenwerken met mede-oudsten binnen een van tevoren afgesproken tijdspad hielp me om een aantal conclusies te trekken. De conclusie die je zult lezen in dit document is ontstaan in 2013. Aan het einde van dit jaar voelde ik dat de Heer me genoeg duidelijkheid en vrede had gegeven om me publiekelijk uit te spreken over deze zaak – wanneer mij daar naar gevraagd wordt.

Basisoverzicht

In het eerste hoofdstuk staat een overzicht van de positie waarop ik ben aangekomen. Ik raad aan om dit eerst te lezen, om je zo een idee te geven van de richting die we opgaan met dit schrijven. Deze introductie zal je, samen met het tweede hoofdstuk, de achtergrond van mijn theologische zoektocht laten zien. Niemand schrijft vrij van vooringenomenheid of aannames. Wanneer je mijn achtergrond begrijpt, zul je mijn argumenten beter kunnen begrijpen en wellicht ook kunnen meevoelen met een aantal van mijn zorgen.

In hoofdstuk 3-5 zal ik de Bijbelse fundamenteën voor de discussie over de rol van de vrouw in gemeentelijke samenkomsten uiteenzetten.

In hoofdstuk 6-10 zal ik de vier sleutelteksten uit het Nieuwe Testament die relevant zijn voor de deelname van vrouwen in gemeentelijke samenkomsten onderzoeken. Hoofdstuk 10 is

het samenvattende en concluderende hoofdstuk. In dit hoofdstuk vind je een overzicht van de belangrijkste conclusies waartoe ik gekomen ben, samen met ondersteunende argumenten.

Hoofdstuk 11 bevat een case study – het beschrijft hoe we dit onderwerp als groep oudsten hebben aangepakt in 2013 en hoe we onze nieuwe conclusies hebben toegepast in onze eigen gemeente. Ik reflecteer in dit hoofdstuk ook over wat er sindsdien gebeurd is in de afgelopen 4 jaar. Je vindt hier een aantal tips en ideeën die wellicht bruikbaar zijn in de context van je eigen gemeente.

In hoofdstuk 12 beschrijf ik de manier waarop mijn vrouw en ik deze conclusies nu in de praktijk brengen. Wanneer je mij uitnodigt om te dienen in jullie gemeente, op een jeugdkamp, een retraite of een conferentie, wil je wellicht weten wat je kunt verwachten!

Waarom schrijf ik hier nu over?

Het is inmiddels 12 jaar geleden dat mij gevraagd werd om iets te schrijven over de rol van man en vrouw binnen de kerk. Dus waarom schrijf ik dit nu? Daar zijn 4 redenen voor:

- (a) Om antwoord te geven op vragen: Mensen stellen me vragen als: ‘Wat zijn jouw opvattingen over de rol van man en vrouw binnen de kerk?’ en ‘Wat is er veranderd en wat is hetzelfde gebleven in jouw gemeente?’. Zulke vragen verdienen een duidelijk en eerlijk antwoord. “Wees altijd bereid tot verantwoording aan ieder die u rekenschap vraagt van de hoop die in u is, met zachtmoedigheid en eerbied. En heb een goed geweten...” (1 Petr. 3:15-16).
- (b) Om mijn gedachtegang uit te leggen: Soms hoor ik mensen de *motivatie* veroordelen van de persoon met wie ze een meningsverschil hebben. Dit kan heel oneerlijk zijn. Persoonlijk veroordeel ik, als het nodig is, de handelingen en het onderwijs van anderen, maar ik weiger om hun motieven te veroordelen. Het is al moeilijk genoeg om de kern van onze eigen motivatie te onderscheiden. Dat zou ons moeten doen aarzelen om de motivatie van anderen te veroordelen. Laat God hun motieven veroordelen; “Hij zal ook wat in de duisternis verborgen is aan het licht brengen, en de voornemens van het hart openbaar maken. En dan zal ieder van God lof ontvangen” (1 Kor. 4:5). Voor hen die het noodzakelijk achten, laat ik zien wat je nodig hebt om te oordelen: mijn redeneringen, mijn conclusies en de door mij gesuggereerde toepassingen betreffende dit onderwerp.
- (c) Om gerust te stellen: Het is zeer ongemakkelijk en soms zelfs verwarrend wanneer een bezoekende Bijbelonderwijzer de gemeente verrast door met een voorstel te komen voor een ‘nieuwe manier van handelen’ of ‘nieuw onderwijs’. Kerkleiders vrezen zulke *ongevraagde* interventies. Ik ben zeer gehecht aan het principe dat het *het werk is van de oudsten om te voorzien in de Bijbelse richtlijnen voor de gang van zaken in een lokale gemeente*. Dit is *niet* de verantwoordelijkheid of de rol van bezoekers of gastsprekers. Ik wil graag heel duidelijk maken dat ik geen enkele intentie heb om over dit onderwerp te spreken *tenzij* ik door het leiderschap van een gemeente of conferentie word uitgenodigd om dit te doen. Bezoeken moeten gebruikt worden om geestelijke groei en interne harmonie te bevorderen. “Laten wij dus najagen wat de vrede en de onderlinge opbouw bevordert” (Rom. 14:19).
- (d) Om te voorzien in een case study: In elke gemeente zullen kerkleiders tot een conclusie moeten komen over dit onderwerp. De meeste oudsten hebben gezinnen en een fulltime baan, die ervoor zorgen dat ze slechts beperkte tijd en energie kunnen besteden om met

een frisse blik dit onderwerp te bestuderen. Wellicht dat de manier waarop we deze studie hebben aangepakt, de conclusies die we getrokken hebben of de wijze waarop we deze conclusies hebben toegepast in onze gemeente behulpzaam kan zijn voor consciëntieuze en drukke oudsten. Je zult het op sommige punten met me eens zijn en op andere punten oneens. Dat is op zich geen probleem. Mijn theologische zoektocht over dit onderwerp heeft 10 jaar in beslag genomen en kostte veel hard werk. Jouw zoektocht en die van jouw gemeente kosten ook tijd. Wees geduldig en kies ervoor om te blijven leren. Wanneer we de Heer Jezus volgen, blijven we leren. En op Zijn goede tijd zal Hij het noodzakelijke licht laten schijnen over Zijn woord.

**Denk na over wat ik zeg,
maar laat de Heere u inzicht geven in alle dingen.**

Beijver u om uzelf welbeproefd voor God te stellen,
als een arbeider die zich niet hoeft te schamen
en die het Woord van de waarheid recht snijdt.

Een dienstknecht van de Heere moet geen ruzie maken,
maar vriendelijk zijn voor allen,
bekwaam om te onderwijzen,
en iemand die de kwaden kan verdragen.

- De apostel Paulus (2 Timotheüs 2:7, 15, 24)

Hoofdstuk 1

Overzicht

Voor ik je meeneem in mijn theologische zoektocht over dit onderwerp, wil ik graag mijn conclusies en visie delen met betrekking tot de rol van man en vrouw. Je zult merken dat ik alleen stellingen of beschrijvingen geef over hoe ik de dingen zie – de Bijbelse en historische redeneringen die achter mijn mening schuil gaan, worden uitvoerig in de volgende hoofdstukken uitgelegd. Ik hoop dat wanneer je weet waar het met dit schrijven naartoe gaat, het zal je helpen om wat relaxter te lezen (het is tenslotte een emotioneel beladen onderwerp), en dat het je zal aanmoedigen om door te lezen en de redenen te onderzoeken.

Toen God de mensheid schiep, koos Hij ervoor om twee geslachten te maken; gelijk in waarde, maar toch verschillend. Ieder van hen, zowel de man als de vrouw, geeft een beeld van God weer – en in relatie tot elkaar geven ze ook een beeld van God weer. De man krijgt de rol van ‘hoofd’ en de vrouw die van ‘hulp’. In het vervullen van hun door God gegeven rollen, geven zij een beeld weer van God. Deze elkaar aanvullende verschillen in de seksen horen bij het ontwerp van God; het is iets ‘goeds’ en wanneer we er voor kiezen om hier vorm aan te geven zal dit de mensheid helpen om tot bloei te komen. De uitdaging is natuurlijk om te ontdekken wat het ‘hoofd-hulp’ model inhoudt en *waar* en *hoe* we hier vandaag de dag uitdrukking aan moeten geven binnen onze verschillende culturele achtergronden. In dit schrijven verwijs ik naar het verschillende ontwerp van de seksen als het ‘*Scheppingsordeprincipe*’ – het is een tijdloos principe. Ik geloof dat het mogelijk is om krachtig in te stemmen met Gods Scheppingsordeprincipe en deze te onderschrijven, maar er toch op verschillende manieren vorm aan te geven in families of kerken.

Toen de zonde zijn intrede deed in de wereld, bedierf het alles binnen Gods goede schepping, inclusief de relatie tussen mannen en vrouwen. Vanaf dat moment zijn vrouwen niet langer tevreden geweest met hun rol als ‘hulp’ en zijn óf passief geworden óf hebben manieren gevonden om mannen te domineren. En mannen zijn niet langer tevreden met hun rol als ‘hoofd’ en zijn óf passief geworden óf hebben een manier gevonden om over vrouwen te heersen.

Vorm geven aan het Scheppingsorde principe

In het Oude Testament zien we dat God het Scheppingsordeprincipe probeert vorm te geven onder het door Hem gekozen volk Israël. In de tabernakel kregen bijvoorbeeld alleen mannen en nooit vrouwen het voorrecht en de verantwoordelijkheid om te dienen als priesters, offers te brengen en het volk te vertegenwoordigen voor God. Er zijn een aantal voorbeelden van vrouwen met macht en invloed (zowel goed als slecht), maar over het algemeen gesproken is de Oud Testamentische wereld een door mannen gedomineerde wereld waarin we soms zien dat God vrouwen gebruikt om te dienen als rechters en profeten onder Zijn volk – maar nooit als priesters. Een aantal aspecten van deze door mannen gedomineerde wereld zijn een door God goedgekeurde uiting van Zijn Scheppingsordeprincipe, maar andere aspecten, misschien zelfs wel de *meeste* manieren waarop deze wereld functioneert, zijn een uiting van zonde en de zondeval.

Dan volgt het Nieuwe Testament. De Heer Jezus heeft een compleet andere kijk op vrouwen. Hij is niet beïnvloed door de zondeval, Hij heeft niet het verlangen om over

vrouwen te 'heersen', Hij kent mannen en vrouwen gelijke waarde toe. Hij spreekt met en luistert naar beiden. Tegen de toen heersende verwachtingen in staat Hij vrouwen toe om samen met mannen aan Zijn voeten te zitten en van Hem te leren, Hij schenkt aandacht aan hun noden, Hij neemt ze op in Zijn gelijkenissen en Hij staat vrouwen toe om Hem te volgen en voor Hem en Zijn discipelen te zorgen. Toen Hij stervende was, toonde Hij Zijn zorg voor een vrouw en Hij stond vrouwen toe om de eerste getuigen te zijn van Zijn opstanding. Maar Jezus behandelde mannen en vrouwen niet als onderling verwisselbaar. Er is geen bewijs dat Hij een gelijkheids-agenda had. De 12 discipelen die Hij uitkoos waren allemaal mannen. In Zijn liefdevolle omgang met mannen en vrouwen zocht Hij naar manieren om uitdrukking te geven aan het Scheppingsordeprincipe.

Na de opstanding stuurden de Vader en de opgestane Heer Jezus de Heilige Geest. Op de bijzondere Pinksterdag waarop de kerk van Christus begon, daalde de Heilige Geest op zowel mannen als vrouwen neer – Hij doopte beiden in één lichaam. Vanaf dat moment woont de Heilige Geest in iedere wedergeboren christen. Of het nu een man of een vrouw is; Hij verlangt er naar om Zijn vruchten in hen te laten groeien, Hij geeft hen gaven en wil hen kracht en mogelijkheden geven om hun bedieningen uit te oefenen. Deze daden van de Heilige Geest laten ons zien dat, of we nu man of vrouw, Jood of heiden, rijk of arm, vrij of slaaf, hoogopgeleid of analfabeet zijn, we allemaal dezelfde waarde, waardigheid en status hebben in de gemeenschap van Christus, de kerk. Deze nieuwe gemeenschap is fris, dynamisch en gaat tegen de cultuur in omdat het zo anders was dan mensen in de tempelrituelen hadden gezien en in hun synagogen hadden ervaren. Deze *inclusiviteit* was een belangrijke factor die bijdroeg aan de explosieve groei van de kerk in de eerste eeuw: de armen, slaven en vrouwen vonden een plek waar ze met gelijk respect werden behandeld en op gelijkwaardige wijze konden worden gebruikt door God. In die eerste dagen werd het priesterschap van *iedere gelovige* een krachtige realiteit – en dit werd bereikt zonder dat het Scheppingsordeprincipe aan de kant werd geschoven. Zowel in het schrijven van de apostel Paulus als dat van de apostel Petrus wordt het 'hoofd-hulp' model tussen mannen en hun vrouwen binnen hun huwelijk expliciet aangemoedigd en hooggehouden – om zo binnen hun huizen uiting te geven aan het Scheppingsordeprincipe. Ook vinden we instructies over hoe we het Scheppingsordeprincipe binnen de kerk hoog kunnen houden.

Subjectieve en objectieve bediening

Anders dan in de tempel in Jeruzalem en de gebruikelijke bijeenkomsten in de synagogen, voelden de mensen die naar de bijeenkomsten van de vroege christenen gingen daadwerkelijk dat God bij hen was. God handelde ook buiten deze bijeenkomsten om en maakte zichzelf kenbaar via 'normale' christelijke mannen en vrouwen – in zo'n sterke mate dat mensen soms zelfs bang waren om zich bij hen aan te sluiten. De vroege kerk was een nieuwe en levendige gemeenschap. Maar net zoals jonge wijn nieuwe wijnzakken nodig heeft, had deze nieuwe gemeenschap een nieuwe structuur en nieuwe voorschriften nodig om op lange termijn te kunnen blijven bloeien. In de door God geïnspireerde verhalen over de *manier van doen* binnen de vroege kerk en het *onderwijs* van de apostelen vinden we twee typen bedieningen: (1) een *objectieve* bediening, waarbij autoriteit en de Heilige Schrift een belangrijke rol speelden – zij voorzagen in leiderschap binnen de lokale kerken, onderwijs vanuit de Heilige Schrift en de brieven van de apostelen, en zij droegen er zorg voor dat er een gezonde orde heerste binnen de gemeenschappen, en (2) een *subjectieve* bediening die hoorde bij een gezonde relatie met God in het leven van iedere dag – het uiten van dank en aanbidding, bidden voor de zieken en de armen, bidden in de Heilige Geest en het ontvangen van bovennatuurlijke openbaring (iets wat God wil zeggen tegen een individu, een groep of de hele gemeenschap, om doorgegeven te worden zodat zij er door opgebouwd zouden worden), een woord van God voor dat moment.

Ik noem de eerste vorm van bediening *objectief* omdat het zijn oorsprong en autoriteit vindt in de Heilige Schrift. Ik noem de tweede vorm van bediening *subjectief* omdat het zijn oorsprong vindt in een persoonlijk 'gevoel' geleid te worden door de Heilige Geest of in een persoonlijke openbaring waarvan een persoon het 'gevoel' heeft dat het van God zou kunnen komen. Deze *subjectieve* bediening moet getoetst worden door de aanwezigen – om er zo zeker van te zijn dat het in overeenstemming is met de Heilige Schrift en dat zij ook de innerlijke overtuiging of het innerlijke gevoel hebben dat deze openbaring inderdaad van God komt.

Dit onderscheid tussen 'objectief' en 'subjectief' helpt mij om te begrijpen hoe het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking komt in de vroege kerken. Geschikte mannen (oudsten) kregen de verantwoordelijkheid de lokale kerken te leiden als mannen die rekenschap af moesten leggen aan de Opperherder, Jezus Christus. Mannen met de daarvoor geschikte gaven kregen de taak toebedeeld om Gods Woord te onderwijzen op een heldere en gezaghebbende wijze in hun kerkelijke bijeenkomsten. De *objectieve* bediening werd daarom gelegd in de handen van geschikte gekwalificeerde mannen, niet vrouwen. Daarentegen stond de *subjectieve* bediening open voor alle geestelijk geschikte broeders en zusters, op ieder gebied, zowel tijdens de diensten als buiten de diensten om.

Bij het ontstaan van de kerk in Handelingen 2 daalde de Heilige Geest op alle aanwezigen neer (zowel mannen als vrouwen) en zij begonnen allen in tongen te spreken – dit is een *subjectieve* bediening binnen de context van een gemeentelijke bijeenkomst. In 1 Korinthe 11 legt de apostel Paulus uit *hoe* mannen en vrouwen zouden moeten 'bidden en profeteren' en er is geen reden waarom we zouden moeten proberen deze instructies niet van toepassing te laten zijn op kerkelijke bijeenkomsten.

Paulus corrigeert hen die de Scheppingsorde negeren

Na een tijdje werden sommige christelijke vrouwen wel erg enthousiast over hun nieuw gevonden vrijheid en zij begonnen het Scheppingsordeprincipe aan de kant te schuiven en zich te wagen aan een aantal van de *objectieve* bedieningen die alleen aan mannen voorbehouden zijn. In 1 Korinthe 14 wanneer Paulus instructies geeft om ervoor te zorgen dat de *subjectieve* bediening binnen kerkelijke bijeenkomsten tot opbouw zouden blijven voor de hele gemeente corrigeert hij de tendens van een aantal vrouwen om deze grens te overschrijden. Hij maakt duidelijk dat daar waar het de *objectieve* bediening betreft, de vrouwen "telkens wanneer u samenkomt" moeten zwijgen – ze mogen niet deelnemen. Jaren later schrijft Paulus in zijn eerste brief naar Timotheüs opnieuw over deze toepassing van het Scheppingsordeprincipe binnen de kerk: hij stelt dat mannen en vrouwen op een gepaste wijze *allebei* publiekelijk mogen bidden in gemeentelijke samenkomsten. Dit is een *subjectieve* bediening. Maar hij herhaalt ook dat vrouwen niet mogen onderwijzen (in gemeentelijke samenkomsten) of autoriteit mogen uitoefenen over mannen (deel uitmaken van het leiderschapsteam van de kerk) – dit is een *objectieve* bediening.

Gezien het feit dat deze apostolische instructies stonden geschreven in brieven die bestemd waren voor een bredere toepassing en rondgang, kunnen we er veilig vanuit gaan dat dit verlangen om deel te nemen aan de *objectieve* bediening van een aantal vrouwen met goede bedoelingen niet alleen van toepassing was op de kerken in Korinthe en Efeze. De apostel wilde zich ervan verzekeren dat het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking zou komen in alle kerken op alle plekken.

Lukas corrigeert hen die misbruik maken van het scheppingsordeprincipe

Gezien de Joodse traditie om vrouwen slechts in beperkte mate deel te laten nemen aan de maatschappij en het feit dat zoveel Joden christen werden is het makkelijk te begrijpen hoe deze bekeerde Joden druk uitgeoefend moeten hebben binnen de vroege kerk om de vrouwen het zwijgen op te leggen – om zo de *subjectieve* bediening weg te halen bij vrouwen en terug te keren naar de voorschriften die golden binnen de Tempel en de synagogen, waar alleen de mannen een stem hadden en actief waren. In het Nieuwe Testament kunnen we ook zien hoe moeilijk het was voor bekeerde Joden om te stoppen met de praktijk van besnijdenis en de Joodse spijswetten. Het is altijd al moeilijk geweest om gebruiken en praktijken waar men zich al lange tijd aan houdt los te laten.

Lukas schreef zijn Evangelie zo'n 10 à 15 jaar nadat Paulus zijn eerste brief aan de gemeente van Korinthe schreef. Lukas was een heiden en daardoor niet zo sterk beïnvloed door de Joodse tradities. Hij was een observeerder en zich zeer bewust van de sterke neiging in bepaalde gebieden om de betekenis en deelname van de vrouwen in het leven van Jezus en binnen de vroege kerk te verkleinen. Hij gebruikt zijn vertelling van het Evangelie om weerstand te bieden aan deze trend. Hij informeert zijn vriend Theofilus en herinnert ons als lezers eraan dat vrouwen een zeer belangrijke plek innamen in het leven van de Heer Jezus en binnen de vroege kerk. Zie hoe centraal vrouwen staan in de eerste hoofdstukken van het Evangelie van Lukas (Elizabeth, Maria en de profetes Anna), en in de afsluitende hoofdstukken worden vrouwen neergezet als helden (in tegenstelling tot de twijfelende houding van de mannelijke discipelen). Lukas vertelt ons dat vrouwen ook Jezus dienden en Hem vergezelden op Zijn reizen. Later, in het boek Handelingen, neemt Lukas regelmatig de moeite om zeer duidelijk te stellen dat *zowel* mannen *als* vrouwen zich bekeerden, dat *zowel* mannen *als* vrouwen aanwezig waren bij bepaalde gebeurtenissen. Hij maakt duidelijk dat de kerk van Filippi ontstond vanuit een vrouwelijke gebedsbijeenkomst, dat Priscilla en haar man beiden deelnamen aan theologische discussies om de prediker Apollos te helpen, enzovoort.

We kunnen de werking van de Geest van God zien wanneer Hij nieuwe mogelijkheden opent voor zowel mannen als vrouwen binnen de vroege kerk. De Heilige Geest gebruikte Paulus om de Scheppingsorde uit te dragen binnen de kerk en vrouwen te corrigeren wanneer ze over de grenzen van de vrijheid gingen die hen gegeven was. Diezelfde Heilige Geest gebruikte Lukas om de mensen te corrigeren die het belang van de rol die vrouwen speelden in het leven van Jezus en in dat van de vroege kerk wilden uitwissen of verkleinen.

Vrouwen en de subjectieve bediening afgebouwd

Christelijke kerken begonnen te veranderen in de tweede en derde eeuw. De oorspronkelijke vorm van leiderschap door middel van een groep oudsten werd vervangen door het leiderschap van één man, een hoofdoudste, priester of pastoor. Er stonden een aantal bisschoppen op met regionale autoriteit over verschillende lokale kerken. Kerkvaders, goed opgeleide mannen, schreven theologische studies, apologetisch en evangeliserend materiaal, en hielpen de christelijke waarheid te definiëren en te verdedigen. Helaas tonen hun talrijke schrijfsels ook dat deze kerkvaders een *extreem* negatieve houding hadden ten opzichte van vrouwen. Ze beschreven vrouwen als moreel zwak, zondig, verleidsters, vieselijk, niet in staat goed te redeneren of opbouwende geestelijke gedachten te hebben. Ze beschuldigden Eva, en daarmee vaak ook alle vrouwen, van alles wat er fout was in de wereld. Kerkvaders hebben veel goed en bruikbaar materiaal geschreven, maar hun geschriften over vrouwen zijn pijnlijk bevooroordeeld, onwaar en kwetsend. Kun je je het effect voorstellen dat deze invloedrijke mannen hadden op de nieuwe maar begrensde rol van vrouwen in de kerk?

In de vierde eeuw werd het christendom de officiële staatsgodsdienst van het Romeinse Rijk. De kerk veranderde van een vervolgte minderheid in een rijke, populaire en invloedrijke macht. Door de rijkdom van het Romeinse Rijk konden indrukwekkende basilieken worden gebouwd. Het ontwerp en de gang van zaken binnen zo'n basiliek waren vaak beïnvloed door die van de Joodse tempel, met een altaar, een duidelijk gedefinieerd mannelijk priesterschap (wat betaald werd door de Romeinse staat), prachtige en indrukwekkende kleding, het branden van wierook en het geluid van bellen. De simpele en betrokken dynamiek van de vroege gemeentelijke samenkomsten en het door de Geest geleide kerkleven maakte plaats voor een nieuw, formeler, pompeus en door mannen gedomineerd kerkelijk ambt. Het is niet moeilijk te zien hoe deze twee belangrijke ontwikkelingen binnen de kerk samenwerkten om een einde te maken aan de beperkte deelname van vrouwen die binnen de vroege kerk wél gebruikelijk was:

- (a) De *objectieve* bediening (die steunt op intellect en organisatie) kwam meer en meer op de voorgrond te staan, terwijl de *subjectieve* bediening (die erg afhankelijk is van de dagelijkse werking van de Heilige Geest in individuen) eigenlijk uitgeschakeld werd. Door het afbouwen van de subjectieve bediening binnen de kerkelijke samenkomsten werd de deelname van vrouwen die mee konden doen binnen deze subjectieve bediening ook afgebouwd. Natuurlijk bleven de christenen bidden in hun nieuwe basilieken, maar dit waren over het algemeen formele gebeden in plaats van spontane, door de Geest geleide gebeden. Natuurlijk bleven christenen de Bijbel lezen en er uit onderwijzen en 'profeteerden' zij in hun nieuwe basilieken, maar de definitie van 'profeteren' werd veranderd in 'praktisch en bemoedigend Bijbels onderwijs'.
- (b) Het ongelooflijk negatieve beeld dat de kerkvaders hadden op vrouwen, zorgde ervoor dat er naar vrouwen gekeken werd als minderwaardige, er niet toe doende en stille leden van de kerk en dat zij ook zo behandeld werden.

In de Middeleeuwen maakte het ontstaan van kloosters en diverse kloosterordes voor nonnen die niet direct onder het gezag van de kerk vielen het voor een aantal christelijke vrouwen mogelijk om de Heilige Schrift te bestuderen en te dienen in hun lokale gemeenschap. Toch bleven vrouwen uitgesloten van de activiteiten binnen de kerk zelf. Deze buitensporige beperking op de deelname van vrouwen binnen het kerkelijk leven duurde tot de vroege jaren van de 20^e eeuw. Wellicht weet je dat het idee dat vrouwen niet onderwezen mochten worden, zich niet mochten inschrijven voor een universiteit en geen belangrijke beslissingen mochten nemen in zaken, politiek of overheidsadministratie vaak met de Bijbel in de hand verdedigd werd. Toen men democratisch mocht gaan stemmen, werd de Bijbel gebruikt om er voor te zorgen dat alleen mannen mochten stemmen. Dit zijn denigrerende, beschadigende en verkeerde toepassingen van het Scheppingsordeprincipe. Elke beperking die vrouwen wordt opgelegd die verder gaat dan Gods goede scheppingsontwerp moet als 'verkeerd' gezien worden. Er is duidelijk bewijs dat christelijke mannen het Scheppingsordeprincipe hebben gebruikt om te heersen over vrouwen en hen de door God gegeven rollen en vrijheden te ontfemen.

De 'gemengde zegeningen' van de feministische beweging

Aan het begin van de 20^e eeuw ontstond er een groeiende sociale beweging om de waarde en talenten van vrouwen binnen de maatschappij te gaan erkennen. Waarom zouden vrouwen geen treinmachinist mogen worden? Waarom zouden mannelijke buschauffeurs meer moeten verdienen dan vrouwen, terwijl ze dezelfde bus besturen? De meeste christenen waren het er mee eens dat dit onderscheid niet klopte en dat dit onrecht recht gezet moest worden. Veel christenen namen deel aan eerste fases van de

vrouwenbevrijdingsbeweging – en ik denk dat dat terecht was. Mannen en vrouwen kennen een gelijke waarde en moeten dezelfde mogelijkheden krijgen om te leren en te werken. Deze veranderingen in de maatschappij zorgden ervoor dat veel christenen opnieuw gingen nadenken over de rollen van mannen en vrouwen binnen de kerk. Het is gezond om gedwongen te worden onze interpretaties van de Bijbel opnieuw te overwegen. Tot op welke hoogte gebruiken we het Scheppingsordeprincipe nog steeds op de verkeerde manier en in hoeverre onderdrukken we nog steeds de bijdrage van vrouwen binnen het kerkelijk leven? Dit zelfonderzoek is pijnlijk en emotioneel geweest. Iedere christen en elke lokale gemeente zou zijn voordeel kunnen doen met een frisse heroverweging van de Schrift over dit belangrijke onderwerp. Dat is waarom ik de tijd heb genomen om deze bladzijden te schrijven en ik hoop dat dat ook de reden is waarom jij ze leest.

Helaas heeft de feministische beweging zichzelf in veel delen van de wereld vervormd en haar originele doelen verbreed. Ze heeft haar krachten gebundeld met hen die alle verschillen tussen de seksen willen uitwissen, zij die claimen dat mannen en vrouwen onderling verwisselbaar zouden moeten zijn, dat de benamingen 'man' en 'vrouw' uit ons woordgebruik moeten verdwijnen. Een maatschappij die niet gelooft in het bestaan van God en nog minder in het feit dat God het universum geschapen heeft, heeft geen enkele interesse in het erkennen van het Scheppingsordeprincipe. Maar bij ons, als christenen die geloven in God en Zijn goede ontwerp in de schepping, zou dit anders moeten zijn. Eeuwenlang heeft de kerk de seculiere maatschappij gevolgd en vrouwen de rollen en verantwoordelijkheden die God hen gegeven heeft geweigerd. Vandaag de dag lopen we opnieuw het gevaar de seculiere maatschappij achterna te lopen door het verschil tussen mannen en vrouwen volledig te elimineren en daarmee het Scheppingsordeprincipe te negeren – met de verschillende manieren waarop deze tot uiting komt binnen christelijke families en kerken.

I have a dream...

Ik droom ervan om deel uit te maken van een christelijke gemeenschap die, zowel op individueel als op collectief vlak, een diep verlangen heeft om te leven zoals de vroege kerk, op een ontspannen, genadevolle en niet-wettische manier. Om deel uit te maken van een gemeenschap van volgelingen van Jezus, die van God houden en Zijn Woord serieus nemen, die individuele en gezamenlijke geestelijke groei aanmoedigen (en daarbij de tijdelijke pijn en wanorde die elke verandering met zich mee zou kunnen brengen genadevol accepteert). Een gemeenschap die de *subjectieve* bediening op waarde weet te schatten door broeders en zusters aan te moedigen zich te laten leiden en bekrachtigen door de Heilige Geest in alles wat zij doen (zowel binnen als buiten gemeentelijke samenkomsten) en die ook erkent dat God mannen speciale verantwoordelijkheden binnen hun huizen en kerken heeft gegeven en hen aanmoedigt om ook deel te nemen aan de *objectieve* bediening. Kort gezegd is mijn ideale kerk een levende, levendige, participerende en door de Geest geleide christelijke gemeenschap, die het beeld van God wil reflecteren en Hem de eer wil geven op gepaste wijze binnen het Scheppingsordeprincipe.

Hoofdstuk 2

Mijn achtergrond en zoektocht

Mijn 'kerkelijk leven' begon binnen de Vergadering van Gelovigen in Colombia, Zuid Amerika. Mijn ouders werkten daar als zendelingen. Mijn vader bracht veel tijd door met het bezoeken van huizen, boerderijen en dorpen in de bergen waar men koffiebonen verbouwde. Hij nam dan zijn elektriciteitsgenerator, een filmprojector en een versterker met zich mee in zijn Jeep of op een paard naar afgelegen dorpen die geen elektriciteit hadden. 's Middags speelde hij christelijke muziek af door 2 of 3 luidsprekers, om op die manier de werkers in het veld te laten weten dat er iets bijzonders stond te gebeuren die avond. Vervolgens hing hij een groot laken op in de hoofdstraat van het dorp of op een voetbalveld om zo een geïmproviseerde 'bioscoop' te creëren waarin hij een christelijke film toonde. Tegen het vallen van de avond had hij de aandacht van het hele dorp getrokken. In die tijd hadden de plaatselijke dorpsbewoners weinig anders te doen tijdens de avonden. Na verloop van tijd ontstonden verschillende kerken in dit gebied. Ze ontstonden voornamelijk uit de boerengemeenschap die een diepe liefde voor de Heer Jezus had. Zij werden vurige evangelisten, vooral via hun muzikale gaven, gebruik makend van hun gitaren en met liedjes die ze hadden geschreven aan de hand van hun eigen getuigenis.

De gebruiken die je als kind meekrijgt binnen de gemeenschap waarin je opgroeit, beschouw je als 'normaal'. Er waren een aantal kleine en niet zulke kleine verschillen waarin men in die tijd binnen de diverse Vergaderingen omging met het verschil tussen man en vrouw. Zoals meestal het geval is, kon ieder element van hun kerkelijke praktijk verklaard of verdedigd worden aan de hand van historische anekdotes, pragmatische argumenten of de toepassing van Bijbelteksten. Na verloop van tijd zijn een aantal van deze verschillen tussen de rollen van man en vrouw langzaam verdwenen. Andere bleven. Verschillen in de rol van man en vrouw die gebaseerd zijn op de Schrift *moeten* blijven. Maar met het verstrijken van de jaren ervoer ik een groeiend ongemakkelijk gevoel over de manier waarop sommige delen van de Schrift werden geïnterpreteerd.

Vaste plekken: Bij de oorspronkelijke Vergaderingen van Gelovigen in Colombia moesten mannen en jongens aan de rechterkant van de zaal zitten, terwijl vrouwen en meisjes aan de linkerkant zaten. Wanneer mijn broers of ik ons misdroegen tijdens een samenkomst, liet mijn moeder ons naast haar zitten aan de kant van de vrouwen. Zulke vernederende ervaringen vergeet je nooit! Toen de gemeente in Pereira, waar ik opgroeide, verhuisde naar hun huidige grote zaal, hadden we niet langer 2, maar 3 rijen met stoelen. De middelste rij stond open voor zowel mannen als vrouwen. Nu ik terug kijk zie ik dat de verandering van 2 naar 3 rijen opzettelijk is gedaan. Tegen de tijd dat ik tiener was, was je vrij om waar dan ook te gaan zitten in de zaal – een zeer natuurlijke en volgens velen *positieve* ontwikkeling.

Verhuizen naar Europa

Toen ik 17 was, rondde ik de Colombiaanse High School af en keerde terug naar Engeland. Ik woonde bij mijn grootouders in Londen en ontdekte dat wij hoorden bij de 'Vergadering van Gelovigen'. Tot op dat moment had ik altijd gedacht dat we gewoon christenen waren die op een Nieuw Testamentische wijze bij elkaar kwamen en een kerk vormden. Er begonnen me ook andere verschillen op te vallen, allemaal op de één of andere manier betrekking hebbend op het verschil tussen man en vrouw. In Colombia stond altijd een man vooraan,

vaak samen met een gitaar, die de tijd van samenzang begeleidde – zowel op zondagmorgen bij de gewone zing- en preekdiensten als tijdens de doordeweekse gebeds- en Bijbelstudiebijeenkomsten. Hij had een aantal liederen uitgekozen en vroeg vervolgens aan de aanwezige mannen, vrouwen, kinderen en soms zelfs aan de niet-Christelijke bezoekers, die vaak, aangetrokken door het zingen, nieuwsgierig kwamen kijken bij de huis- en kerkbijeenkomsten, of zij suggesties hadden voor andere liederen. Dit zorgde voor een zeer actieve, familiale sfeer. In de gemeenten in Londen stond er niemand vooraan om de diensten te leiden. Alleen de mannen gaven liederen op. Er werden geen instrumenten gebruikt. Er waren vaak lange stiltes tussen de liederen en gebeden. Deze gang van zaken was niet volkomen nieuw voor mij, aangezien deze meer gereserveerde praktijk ook gebruikt werd in Colombia, maar alleen tijdens de viering van het Avondmaal – wat een wekelijks terugkerende gebeurtenis was.

Verschillen tussen man en vrouw

Tijdens de daarop volgende 20 à 30 jaar werden andere verschillen tussen de rollen van man en vrouw duidelijker tijdens mijn bezoeken aan Vergaderingen in Europa en Noord Amerika:

Gebedsbijeenkomsten: Een typische gebedsbijeenkomst van een gemeente die zich rekent tot de Vergadering van Gelovigen kent vier elementen: (a) een tijd om te zingen, (b) een tijd waarin gebedsverzoeken gedaan kunnen worden, korte getuigenissen gegeven worden en dankbaarheid geuit wordt, (c) een tijd voor een korte overdenking vanuit Gods woord en natuurlijk (d) een tijd om te bidden. Het is gebruikelijk dat alleen mannen iets delen uit het Woord en hardop bidden bij zulke bijeenkomsten. Maar het is ook een geaccepteerd verschijnsel dat zowel mannen als vrouwen worden aangemoedigd om deel te nemen aan de eerste twee onderdelen van de bijeenkomst. In het gebied van Colombia waar ik opgroeide stond het broeders en zusters, jongeren en ouderen vrij om een lied op te geven. Het gebruik om gebedsonderwerpen te delen is ook vrij algemeen binnen de Vergaderingen. Zo'n onderdeel van de bijeenkomst wordt geleid door een broeder en vaak worden de genoemde gebedsonderwerpen opgeschreven op een bord om er zo voor te zorgen dat er geen dingen vergeten worden tijdens het bidden. Een gebruikelijke zorg, vooral in de Europese gemeenten, is hoe een vrouw publiekelijk een gebedsonderwerp kan delen terwijl ze ook moet zwijgen in gemeentelijke samenkomsten. Een oplossing is om overeen te komen dat het delen van gebedsonderwerpen plaats vindt *voordat* het eerste lied wordt gezongen. Dit eerste lied markeert het begin van de 'officiële' samenkomst van de gemeente. Een andere oplossing is dat men aan vrouwen vraagt om hun gebedsverzoek van tevoren of tijdens de bijeenkomst op een stuk papier te schrijven, zodat ze voorgelezen kunnen worden door een man. Een gebruikelijke oplossing is om het delen van gebedsonderwerpen te zien als een 'korte pauze' tijdens de bijeenkomst.

Verslagen van zendelingen: Het is gebruikelijk dat zendelingen die met verlof zijn verslag doen van hun werkzaamheden bij een aantal geïnteresseerde gemeenten over de ontwikkeling van hun werk op het zendingsveld. Wanneer het missionaire team een echtpaar betreft, voert de man gewoonlijk het woord. Maar hoe moeten we hier mee omgaan als de zending een alleenstaande vrouw is? Hoe kan zij in het openbaar verslag uitbrengen en getuigen terwijl ze zwijgt in de samenkomst? Soms wordt aan deze vrouwen gevraagd om hun verslag op te schrijven, zodat het kan worden voorgelezen door een man. Na de gemeentelijke samenkomst is de zendeling vrij om te delen over haar ervaringen in persoonlijke gesprekken met mensen tijdens het drinken van een kop thee of koffie. Een andere oplossing is om de verslagen van de zendeling te benoemen als bijeenkomsten die buiten de diensten vallen, en het zou nog makkelijker zijn wanneer dit dan ook plaats zou

vinden in een huis of in een gehuurde zaal en niet in de zaal waar de gemeente gewoonlijk haar diensten houdt. De meest vreemde oplossing die ik heb gehoord, was over een vrouw die gevraagd werd om achter een schoolbord te gaan zitten, die haar scheidde van de gemeente. Op deze manier voelde het niet alsof zij in een gemeentelijke samenkomst sprak.

Tijd voor de kinderen: in sommige gebieden zijn de gemeentelijke samenkomsten alleen voor volwassenen. Kinderen hebben de keuze tussen stil naast hun ouders te zitten of naar de zondagsschool te gaan. Andere gemeenten willen hun samenkomsten graag wat toegankelijker maken voor het hele gezin, inclusief een gedeelte voor de kinderen tijdens het zondagochtendprogramma. Gewoonlijk bestaat dit uit 2 of 3 kinderliedjes en een kort verhaal en soms worden kinderen uitgenodigd om een Bijbeltekst te delen die ze die week uit hun hoofd hebben geleerd. Over het algemeen hebben vrouwen meer gaven waar het op kinderwerk aankomt dan mannen. Hoe kan een vrouw de kinderliederen opgeven of een kort verhaal vertellen, terwijl zij ondertussen moet zwijgen in de gemeente? Gemeenten in Noord Amerika delen hun diensten op zondagmorgen vaak in tweeën: eerst het uurtje voor de zondagschool (voor zowel kinderen als volwassenen), waarin het er wat ontspannender, vrijer en flexibeler aan toegaat. Dit wordt gevolgd door de 'gemeentelijke samenkomst', waarin vrouwen moeten zwijgen. Andere gemeenten hebben ervoor gekozen om hun diensten een kwartier eerder te laten beginnen en die tijd aan de kinderen te besteden. Hoewel de hele gemeente aanwezig is, worden deze 15 minuten niet gezien als deel van de dienst. In het gebied in Colombia waar ik opgroeide was het heel normaal en natuurlijk om wat tijd aan de kinderen en hun leraren en ouders te besteden op een zondagmorgen. Het spoorde families ook aan om met het hele gezin naar de dienst te gaan.

Haarlengte: Ik kan me niet herinneren dat dit een onderwerp van discussie was in de gemeenten in Colombia. Het is er vrij normaal dat mannen kort haar hebben en vrouwen een mooi kapsel maken van de hoeveelheid haar die ze hebben. Onder Noord Amerikaanse Vergaderingen knippen vrouwen hun haar, soms zelfs erg kort, maar zolang het als 'vrouwelijk' wordt gezien, heeft niemand er commentaar op. Maar binnen de Vergaderingen in Duitsland gaat dit heel anders. Duitse zusters die hun haar ook maar een beetje bijknippen worden gezien als 'ongehoorzaam' en hen wordt vaak gevraagd om niet deel te nemen aan het Avondmaal. Zoals je je wellicht kunt voorstellen is dit een onderwerp waar heel voorzichtig mee om gegaan moet worden tijdens internationale conferenties. En foto's die gebruikt worden voor internationale bladen over zendelingen die uit de Vergadering afkomstig zijn, moeten zorgvuldig uitgekozen worden.

Gepaste kleding: Welke manier van kleden wordt van broeders en zusters verwacht tijdens de diensten? In sommige gebieden en landen wordt van *mannen* verwacht dat ze een colbert en een stropdas dragen, vooral als ze daar zijn om te preken. Van *vrouwen* wordt gevraagd om een jurk of een rok te dragen en geen broek. Het is niet ongebruikelijk dat zusters in sommige gebieden op de fiets in een broek aankomen bij de dienst en zich dan snel omkleden voordat de dienst begint, vooral bij het Avondmaal.

Hoofdbedekking: Zoals gebruikelijk was binnen de meeste kerken twee eeuwen geleden, dragen de meeste *vrouwen* binnen de Vergaderingen hoofdbedekking en wordt van *mannen* gevraagd om hun hoofdbedekking te verwijderen tijdens de diensten. In sommige gemeenten is dit alleen een vereiste om deel te mogen nemen aan het Avondmaal. In andere gemeentes wordt dit weliswaar aangemoedigd, maar niet geëist – het wordt gezien als een zaak van 'persoonlijke overtuiging'. Toen ik een grote conferentie bezocht van de Vergaderingen in Nederland in de jaren 90, was ik verrast dat aan het begin van de conferentie de meeste zusters geen hoofdbedekking droegen – zoals wel gebruikelijk was in

andere landen. Na de mededelingen begon een tijd van gebed en net voor de eerste broeder begon te bidden, bedekten de meeste zusters hun hoofd. Na de gebedstijd haalden ze hun hoofdbedekking weer weg en luisterden naar het onderwijs dat gebracht werd door getalenteerde broeders. Het was de eerste keer dat ik dit zo meemaakte, dus tijdens de lunch vroeg ik een broeder om uitleg. “De Bijbel zegt dat vrouwen hun hoofd moeten bedekken tijdens het bidden en profeteren” antwoordde de broeder. “Luisteren naar Bijbelonderwijs valt niet onder profeteren, dus zusters hoeven alleen hun hoofd te bedekken tijdens de gebeden”. Dat antwoord zette me aan het denken.

Christelijke symbolen – Een verkennend onderzoek

In 2004, terwijl ik als zendeling werkte in Colombia, zette ik wat tijd apart om het onderwerp van de verschillende rollen van man en vrouw binnen de kerk te bestuderen. Mijn voornaamste zorg op dat moment was hoe we de aanwijzingen over hoofdbedekking die staan in 1 Korinthe 11 moeten vertalen en wat daarvan de gevolgen zijn voor zowel mannen als vrouwen. Ik koos ervoor om deze gewoonte of het symbool van ‘hoofdbedekking’ te bestuderen in de context van twee andere christelijke symbolen, namelijk de doop en het Avondmaal. In februari 2005 publiceerde ik een gratis te verkrijgen document getiteld “Christian Symbols – An Exploratory Study”.¹ Deze studie hielp me om de praktijk van ‘hoofdbedekking’ in een context te zetten. Het is verbazingwekkend om te zien hoe centraal en controversieel dit gebruik is geworden binnen sommige gemeentes, zelfs tot op het punt dat aan de hand van het standpunt wat men daar over inneemt wordt besloten met wie men wel en niet in gemeenschap kan zijn. In die tijd schreef ik: “Het symbool van wel of niet bedekken wordt slechts één keer benoemd; in 1 Korinthe 11. Dat is op zichzelf geen probleem, maar het betekent dat we voorzichtig moeten zijn in het trekken van conclusies. Als zelfs serieuze en geleerde christen nog steeds verschillende inzichten hebben over de details van de eerste twee symbolen [de doop en het Avondmaal], daarom moeten we zeker ook een nauwkeurige studie maken van dit derde symbool en deze op genadige wijze toepassen. De doop en het Avondmaal zijn symbolen die ons door de Heer Jezus Zelf zijn gegeven. Ze hebben directe betrekking op Christus en Zijn reddende werk, wat fundamentele leerstellingen zijn. Het is duidelijk dat dit derde symbool niet op hetzelfde niveau staat als de eerste twee, maar toch is het een Bijbels symbool met een betekenis.”²

Mijn groeiende ongemak

“Iedere man die bidt of profeteert en iets op zijn hoofd heeft, onteert zijn hoofd. Iedere vrouw echter die bidt of profeteert met onbedekt hoofd, onteert haar eigen hoofd” (1 Kor. 11:4-5). Dit is de enige tekst in de Bijbel die het heeft over het gebruik van ‘hoofdbedekking’. Door de jaren heen heb ik deze tekst gebruikt om vrouwen aan te moedigen om hun hoofd te *bedekken* tijdens de diensten en tegelijkertijd onderwees ik dat vrouwen *niet* hoorbaar mochten bidden of profeteren tijdens de diensten. Natuurlijk konden ze in hun hart bidden en samen met de hele gemeente zingen. Maar ze zouden niet *hoorbaar* moeten bidden of profeteren zoals mannen dat deden. Het gebruikelijke argument hiervoor was dat 1 Korinthe 11 zegt *hoe* mannen en vrouwen zouden moeten ‘bidden of profeteren’ (mannen met ontbloot hoofd, vrouwen met bedekt hoofd) en dat 1 Korinthe 14 zegt *waar* ze zouden moeten ‘bidden of profeteren’ (vrouwen ‘moeten zwijgen’ tijdens de gemeentelijke samenkomsten). Maar zelfs nadat ik mijn onderzoek naar christelijke symbolen had afgerond

¹ Dit (Engelstalige) document “Christian Symbols – An Exploratory Study” is gratis te vinden op mijn website: www.philipnunn.com - onder eBooks.

² ‘Christian Symbols – An Exploratory Study’ blz. 21. Gratis verkrijgbaar op: www.philipnunn.com - onder eBooks.

had ik nog het gevoel dat ik de zusters meestal moest overtuigen te zwijgen en hun hoofd te bedekken tijdens de diensten. Door dat te doen had ik op de één of andere manier het gevoel dat ik een 'geforceerde' uitleg van de Bijbel gaf.

Hier zijn de twee lastige punten die me het gevoel gaven dat ik de Schrift 'verdraaide' om er voor te zorgen dat het zou passen bij de algemene praktijk. In de volgende hoofdstukken zullen we hier verder op in gaan, maar ik geef ze hier kort weer:

1. Hoofdbedekking - wanneer?: De apostolische opdracht in 1 Korinthe 11 is dat een vrouw haar hoofd moet bedekken *wanneer* ze 'bidt of profeteert'. Dat is het. Verder niets. De tekst vraagt vrouwen hun hoofd te bedekken *wanneer* ze iets *doen*, namelijk bidden of profeteren. Het is onmogelijk om alleen in je hoofd te profeteren. Wanneer de 'profetie' die hier benoemd wordt hoorbaar is, kunnen we ook niet verklaren dat het 'gebed' waar men het hier over heeft in stilzwijgen moet gebeuren. Maar in de omgeving waar ik naar samenkomsten ging was het heel gebruikelijk om van vrouwen te vragen om zowel hun hoofd te bedekken als te zwijgen. Ik had het gevoel dat dit in strijd was met elkaar. Wanneer we van vrouwen vragen om hun hoofd te bedekken, moeten we hen ook toestaan om hardop deel te nemen aan de diensten. En wanneer we vrouwen vragen om niet hardop deel te nemen aan de diensten, is het ook niet nodig om hun hoofd te bedekken. Ik had het idee dat we verder gingen dan wat Paulus had geschreven en erop aandrongen.
2. Hoofdbedekking - waarom?: De apostolische opdracht in 1 Korinthe 11 geeft richtlijnen voor wanneer een man of vrouw *hardop* deelneemt binnen een *openbare* context. De verwijzingen naar 'onteren' of 'schande' versterkt het idee dat de context zowel duidelijk zichtbaar als hoorbaar is. Een aantal verzen later voegt Paulus toe: "Daarom moet de vrouw een teken van gezag op het hoofd hebben" (11:10). Het Griekse woord dat vertaald wordt met *gezag* wordt bijna 100 keer gebruikt in het Nieuwe Testament als aanduiding voor verschillende vormen en gradaties van autoriteit, altijd op een *actieve* manier als het *hebben van autoriteit* of *handelen met autoriteit*.³ Het Nieuwe Testament gebruikt dit woord nooit op een *passieve* manier, om aan te duiden dat iemand *onder autoriteit* staat. Dit versterkt het idee dat het symbool van hoofdbedekking gebruikt mocht worden door vrouwen om te tonen dat ze een bepaalde mate van autoriteit mochten uitoefenen als ze onder gezag stonden. Maar ik bleef horen dat vrouwen hun hoofd zouden moeten bedekken als teken van *onderdanigheid*, om daarmee te laten zien dat zij zwegen tijdens de dienst terwijl zij onder autoriteit stonden. Deze discutabele verschuiving van het grammaticale *actieve* naar het *passieve* gaven me een ongemakkelijk gevoel. Ik had het idee dat ik hier iets forceerde.

Het drukke zendelingenleven in Colombia gaf me niet de tijd om diepgravender onderzoek te doen. Andere onderwerpen en zorgen vulden onze dagen. Maar ik beloofde mezelf dat ik op een dag, wanneer ik daar de tijd en de bronnen voor zou hebben, dit onderwerp verder zou onderzoeken.

³ Het woord 'teken' is door vertalers toegevoegd om de tekst te verduidelijken. Het verbindt het woord *autoriteit* met het symbool van hoofdbedekking. Het woord *autoriteit* is een vertaling van het Griekse woord *exousia*, dat vertaald kan worden met iets als 'heeft bevoegdheid' of 'mogelijkheid of kracht' of 'macht om te heersen'.

Uitgangspunt en argumentatie

Vanaf het ontstaan van de kerk zijn de meeste dogma's (zo niet alle) onderwerp van discussie geweest onder christenen. Een gebalanceerde formulering van dogma's vraagt dat we de verschillende Bijbelteksten in evenwicht met elkaar brengen. Wanneer we sommige 'moeilijke' Bijbelteksten negeren of afzwakken, kan een bepaalde visie op een tekst makkelijker verdedigd worden. Wanneer we denken dat de Bijbel 'ons *natuurlijk* leert dat vrouwen moeten zwijgen in de gemeente' of 'ons *natuurlijk* leert dat God net zo blij is met de bijdrage van mannen als van vrouwen, zowel binnen als buiten de gemeentelijke samenkomsten' hebben we nog niet de spanning gevoeld die onlosmakelijk verbonden is met de Schrift.

Gebaseerd op het principe dat de Bijbel zelf gebruikt moet worden bij het interpreteren van de Bijbel, zou met de interpretatie van iedere Bijbeltekst rekening gehouden moeten worden met alle andere relevante teksten. Bijbelse dogma's zijn goed geformuleerd wanneer ze twee of meer Bijbelse waarheden met elkaar in evenwicht brengen. Hierbij is het heel belangrijk welk uitgangspunt je kiest.

Het kiezen van een uitgangspunt

Als de interpretatie van één Bijbeltekst er uit gepikt wordt en gekozen wordt als het duidelijke (heldere, voor de hand liggende, absolute) uitgangspunt, zal dit ons begrip van alle andere Bijbelteksten over hetzelfde onderwerp beïnvloeden. Wanneer één tekst gebruikt wordt als de lens waarmee we naar andere teksten zouden moeten kijken, zal het waarschijnlijk de uiteindelijke Bijbelse boodschap vertekenen of vervormen. Onze uitdaging is om de interpretatie van de relevante teksten elkaar te laten beïnvloeden. Een voorzichtige conclusie zal daarbij moeten wachten tot het einde.

Waarom niet beginnen bij Galaten 3:26-29?

3:26	want u bent allen zonen van God door het geloof in Christus Jezus.
3:27	Want u allen die tot Christus bent gedoopt, hebt Christus aangedaan.
3:28	Daar is geen Jood of Griek, daar is geen slaaf of vrije, daar is geen man of vrouw; want u bent allen één in Christus Jezus.
3:29	En als u van Christus bent, dan bent u Abrahams nageslacht [en] volgens belofte erfgenamen.

Telos vertaling

Het centrale thema van Galaten 3 en 4 is de relatie tussen geloof en de wet; dat zowel Joden als niet-Joden nu toegang hebben tot God door geloof. Galaten 3:26-29 is een belangrijke tekst die laat zien dat het christendom een aantal sociale barrières teniet doet – het bevestigt dat *allen* gerechtvaardigd kunnen worden, zonder zich eerst te hoeven bekeren tot een bepaalde groep. De mogelijkheid 'tot Christus gedoopt' te worden staat open voor alle mensen, ongeacht ras, sociale status of sekse. *Iedereen* kan 'geloof in Christus Jezus hebben', *iedereen* kan tot de 'zonen van God' gaan behoren, *iedereen* is 'één in Christus Jezus'. Deze tekst suggereert niet dat dingen als sociale en geslachtelijke verschillen verdwijnen, maar dat ze simpelweg niet relevant zijn om gerechtvaardigd te worden (3:6, 8,

11, 24), niet relevant om de Heilige Geest te kunnen ontvangen (3:14, 4:6) en niet relevant om tot zonen van God gemaakt te kunnen worden (3:26).

Stel je voor dat een grote nieuwe kostschool zijn deuren opent voor alle kinderen in de omgeving (ongeacht ras, nationaliteit, sociale status of geslacht). Alle kinderen worden warm welkom geheten! Dit prachtige initiatief waarbij iedereen welkom is, sluit niet uit dat sommige kinderen deel uit zullen gaan maken van het schoolkoor en anderen niet (afhankelijk van hun individuele talenten), of dat sommigen in de jongensslaapzalen zullen slapen en anderen in die van de meisjes (afhankelijk van hun geslacht). *Inclusiviteit maakt geen einde aan het bestaan van verschillen.*

Na zijn bekering behield een Griekse christen zijn privileges en verantwoordelijkheden die hoorde bij het Grieks zijn. Een christelijke slaaf behield de privileges en verantwoordelijkheden van het zijn van een slaaf. Een christelijke vrouw behield de privileges en verantwoordelijkheden die hoorden bij een vrouw. Eenmaal “zonen van God” geworden, waren ze allemaal “één in Christus”. Galaten 3:27-29 handelt niet over de privileges of verantwoordelijkheden van het zijn van een Jood of een Griek, een slaaf of een vrije. Net zo min handelt deze tekst over de rol van man en vrouw binnen de familie of binnen de kerk.⁴ Aangezien deze tekst niet voorziet in richtlijnen voor de gang van zaken binnen de kerk of tijdens de diensten, kom ik tot de conclusie dat deze tekst niet *direct* relevant is voor dit onderzoek.

Waarom niet beginnen bij 1 Korinthe 14:34-35?

14:34	Laten de vrouwen zwijgen in de gemeenten; want het is hun niet geoorloofd te spreken, maar laten zij onderdanig zijn, zoals ook de wet zegt.
14:35	En als zij iets willen leren, laten zij thuis hun eigen mannen vragen; want het is schandelijk voor een vrouw te spreken in [de] gemeente.

Telos vertaling

Sommige geleerden stellen dat deze verzen niet authentiek apostolisch materiaal zijn. Gezien het feit dat niet alle manuscripten de verzen 34 en 35 op dezelfde plaats in hoofdstuk 14 plaatsen, is gesuggereerd dat iemand anders dan Paulus deze teksten later wellicht heeft toegevoegd. Ik ondersteun deze stelling niet. Feit is dat een grote meerderheid van theologen en geleerden uit zowel het verleden als het heden deze verzen accepteert als echt apostolisch materiaal en de relevantie hiervan voor het kerkelijk leven onderzoekt.

Deze tekst is duidelijk relevant, aangezien het handelt over vrouwen en de kerk. Maar is het een goed uitgangspunt? Wanneer ‘wees stil – spreek niet’ als een absoluut verbod wordt opgevat, legt dit een enorme druk op de interpretatie van alle andere relevante teksten. Hoe nadrukkelijk is deze instructie? De meesten zullen het er mee eens zijn dat dit verbod niet zo absoluut is als het verbod dat Zacharia werd opgelegd (Lukas 1:20). De meesten zullen het er mee eens zijn dat het gebod om te zwijgen op zijn minst een bepaalde vorm van vrouwelijke vocale deelname toestaat, bijvoorbeeld binnen collectieve activiteiten als zingen of het bekrachtigen van een gebed door hardop ‘amen’ te zeggen. Zou het ook ruimte bieden voor andere vormen van verbale uitingen? Om uit te zoeken welk soort vrouwelijke deelname Paulus aan banden wil leggen binnen de gemeentes, moet deze tekst geïnterpreteerd worden in overeenstemming met de context van de apostolische brief

⁴ Hove, Richard. *Equality in Christ?: Galatians 3:28 and the Gender Dispute*. Dit is een zeer grondige exegetische studie over dit gedeelte.

(hoofdstukken 11-14 waarin Paulus voorziet in richtlijnen om opbouwende deelname binnen gemeentelijke samenkomsten aan te moedigen) *en ook* met de andere relevante didactische en verhalende Bijbelse teksten die we op andere plekken kunnen vinden.

Is 1 Korinthe 14:34-35 niet duidelijk genoeg?

Een interpretatie van deze tekst die *alleen* gebaseerd is op grammatica en etymologie (de betekenis van de woorden 'zwijgen' en 'spreken') vraagt van vrouwen dat ze hun mond houden tijdens de diensten. Uiteraard moeten alle apostolische instructies over de gang van zaken tijdens de diensten die uiteengezet worden in de hoofdstukken 11-14 serieus genomen worden als geboden van de Heer Jezus zelf. De vraag is *wat* we *precies* serieus moeten nemen. Feit is dat de bedoelde betekenis van een deel van de Schrift niet afhangt van etymologie (de betekenis van de Griekse woorden) of van grammatica alleen, maar ook van de directe context en het onderwijs dat we vinden in andere relevante teksten.

Ik heb jarenlang een voorliefde gehad voor getallen, algebra, trigonometrie en formules. In tegenstelling tot woorden en zinnen, is wiskunde altijd precies. Er is geen dubbelzinnigheid. Ik hou daarvan! Maar om geschreven taal te begrijpen moet met zoveel meer rekening gehouden worden. Heb je ooit meegemaakt dat iemand iets wat jij hebt gezegd of geschreven op een verkeerde manier begrepen heeft? Het werk van notarissen bestaat uit het schrijven van testamenten en contracten in juridische taal, om de bedoeling zo precies mogelijk weer te geven. En zelfs dan worden rechters jaren later aangesteld om een uitspraak te doen over een aantal details die in eerste instantie heel duidelijk waren, maar nu de erfenis verdeeld moet worden toch minder duidelijk blijken te zijn. Ja, de Bijbel is Gods woord. Ieder woord en elke zin werd geïnspireerd door de Heilige Geest en opgeschreven om ons te dienen. Maar het is belangrijk om te onthouden dat de Bijbel is geschreven in 'normale' taal en niet in 'juridische' taal. Gods openbaring is gevarieerd en rijk van vorm. God heeft er voor gekozen om Zijn gedachten aan ons te openbaren door middel van gedichten, liederen en spreken. We vinden Oud Testamentische profeten die communiceren door middel van waarschuwingen en autoritaire stellingen, het interpreteren van dromen en het uitbeelden van boodschappen. De Bijbel maakt gebruik van symbolische taal, hyperbolen, sarcasme, gelijkenissen, allegorieën en andere taalvormen. We leren van de onderwijzende verklaringen, maar ook van de goede en slechte Bijbelse voorbeelden. Deze 'normale' vorm van communicatie is prima. We gebruiken het iedere dag. Maar het biedt gewoonlijk ruimte voor interpretatie en bevat soms schijnbare tegenstellingen en onduidelijkheden. Het gebrek aan wiskundige en juridische duidelijkheid over alle onderwerpen in de Bijbel zou ons er toe aan moeten zetten om nederig en voorzichtig te zijn. Zoals een recensent van dit document schreef: "Wellicht staat God deze onduidelijkheid toe om zo onze harten te doorzoeken. Als iedere tekst glashelder was, zouden we de Letter en niet de Geest volgen. We zouden makkelijk farizeeën kunnen worden. Maar nu hebben we geen andere oplossing dan te vragen: Heer, hoe kan ik U een plezier doen?"

Om duidelijk te maken hoe de betekenis van een tekst kan verschillen door een interpretatie die alleen gebaseerd is op de betekenis van woorden en grammatica, nodig ik je uit de volgende meer duidelijke voorbeelden te overwegen:

- (1) Gij zult niet doodslaan: Eén van de Tien geboden die ons via Mozes gegeven zijn zegt: "Gij zult niet doodslaan" (Ex. 20:13). We weten dat 'doodslaan' betekent 'het nemen of beëindigen van een leven'. De grammatica van deze zin is ook simpel en duidelijk: 'maak geen einde aan leven'. Maar verderop lezen we dat de Israëlieten dieren moesten offeren (doden). Daarnaast lezen we dat de Israëlieten soms een 'zondaar' uit hun eigen kamp moesten doden, of alle vijanden tijdens de strijd. Wat God als verbod geeft in Exodus

20:13 kan niet ontdekt worden door alleen maar te kijken naar de etymologie en grammatica van de zin. Het gebod “Gij zult niet doodslaan” verbiedt niet het doden van dieren. Belangrijker nog; “Gij zult niet doodslaan” verbiedt niet het doden van mensen in het algemeen, maar wil een *bepaald soort* doden van mensen verbieden. De interpretatie van het gebod “Gij zult niet doodslaan” – rekening houdend met andere relevante didactische en verhalende Bijbelteksten – leidt sommigen ertoe deze tekst te vertalen met “Vermoord niemand” (BGT). Andere teksten zorgen ervoor dat deze tekst iets minder hard aangezet wordt. Dit betekent *niet* dat andere teksten het gebod in Exodus 20:13 verzwakken, maar veel meer dat ze ons helpen om de bedoelde toepassing van het gebod beter te begrijpen.

- (2) Gehoorzaamheid aan overheden: Moet een christen de overheid altijd gehoorzamen? “Ieder mens moet zich onderwerpen aan de gezagsdragers die over hem gesteld zijn, want er is geen gezag dan van God, en de gezagsdragers die er zijn, zijn door God ingesteld” (Rom. 13:1). Zowel de betekenis van de woorden als de grammaticale opbouw van deze tekst zijn helder en duidelijk: christenen moeten de overheid altijd gehoorzamen. Maar er zijn tijden waarin deze overheden dingen doen of dingen van *ons* vragen die verkeerd zijn. Er zijn situaties waarin zelfs de apostelen de bevelen van een erkende overheid negeerden met het argument dat ze “aan God meer gehoorzaam [moesten] zijn dan aan mensen” (Hand. 5:28-29). Een grammaticaal correcte lezing van Romeinen 13:1 geeft de heersende overheid altijd Goddelijke rugdekking en vraagt altijd van christenen zich te onderwerpen. Gelukkig zijn er andere teksten die de door God bedoelde betekenis van deze tekst duidelijker maken. Deze andere teksten kunnen in de buurt van deze tekst staan, maar ook in een heel ander boek van de Bijbel.
- (3) Beantwoord gebed: Jezus leerde zijn discipelen “dat, als twee van u op de aarde iets, wat dan ook, eenstemmig verlangen, het hun ten deel zal vallen van Mijn Vader, Die in de hemelen is” (Matt. 18:19). Zowel de betekenis als de grammaticale opbouw van deze tekst zijn helder en duidelijk en toch werd gebed nooit bestuurd door deze simpele ‘mechanische’ formule. De Bijbel bevat andere teksten met onderwijs over gebed en vele verhalen over mannen en vrouwen die de praktijk van het bidden laten zien. De door Jezus bedoelde betekenis hier is duidelijk niet alleen gebaseerd op etymologie en grammatica.

Dit betekent niet dat aan woorden *elke* betekenis kan worden toegedicht. Het is meer zo dat woorden verschillende *gradaties van betekenis* of *betekenisnuances* kunnen hebben, en dat grammaticaal duidelijke zinnen misschien op een andere manier begrepen werden door de oorspronkelijke lezers - omdat ze tijdens het lezen van de passage in hun hoofd de ongeschreven aannames of omstandigheden zelf invulden. In onze drie voorbeelden begreep men dat het woord ‘doodslaan’ refereerde aan moord, dat onze gehoorzaamheid aan de overheden niet in tegenspraak moet zijn met Goddelijke openbaring en dat Gods antwoord op gebed altijd in lijn zal zijn met Zijn wil. Wat begrepen de broeders en zusters in Korinthe toen ze 1 Korinthe 14:34-35 lazen? Wat is de door God bedoelde betekenis van het gebod te ‘zwijgen’? Er was een tijd in de kerkgeschiedenis waarin vrouwen zelfs niet mochten meezingen tijdens de diensten. Wellicht ken je het verhaal van Johann Sebastian Bach die op het orgel speelde zodat zijn toekomstige vrouw Barbara een gezang kon zingen. Hoewel het kerkgebouw leeg was, raakte hij toch in de problemen met de kerkleiders omdat vrouwen moesten ‘zwijgen in de gemeente’. Is het mogelijk dat het gebod om te ‘zwijgen’ refereert aan een specifiek soort vocale deelname of aan het spreken onder bepaalde omstandigheden? Wanneer het bestaan van een ‘omstandigheid’ of een ‘uitzondering’ als

vanzelfsprekend werd gezien door de lezers in die tijd, zou er geen noodzaak zijn om dat expliciet in de tekst op te schrijven.

Het punt dat ik hier wil maken is dat de bedoelde betekenis van de apostel Paulus wanneer hij vrouwen beveelt te 'zwijgen' waarschijnlijk niet zo eenvoudig is als het op het eerste gezicht lijkt. De etymologische betekenis van het woord 'zwijgen' zou ons er makkelijk toe kunnen leiden iets te concluderen wat de apostel *niet* bedoelde. Het lijkt dus wijzer om eerst andere relevante teksten te onderzoeken. Dat is waarom ik suggereer dat 1 Korinthe 14:34-35 niet het juiste uitgangspunt is voor deze studie. Trouwens als je er zeker van bent wat het 'zwijg – spreek niet' betekent (1 Kor. 14:34-35) is het goed mogelijk dat je alle andere teksten over de verschillen tussen de beide seksen die in de Bijbel staan zo toepast dat ze bij jouw begrip van de tekst passen. Wanneer je je voordeel wilt doen met het lezen van dit document stel ik voor dat je tijdelijk je huidige interpretatie van deze Bijbeltekst even loslaat, en het dan, nadat je andere teksten tot je hebt laten spreken, heroverweegt. Dat is wat ik gedaan heb.

Uitgangspunt?

Verwijzingen naar verschillen tussen man en vrouw in het Nieuwe Testament komen niet als een 'verrassing', ze komen niet uit het niets tevoorschijn. Ze zijn ook niet gebaseerd op of verbonden met de rol van mannen in Israël het Oud Testamentische priesterschap. In Zijn onderwijs gebruikt de Heer Jezus het verhaal over de schepping om richtlijnen te geven met betrekking tot het huwelijk en echtscheiding. De apostel Paulus gebruikt Genesis 1-3 om zijn onderwijs over de asymmetrische rol van man en vrouw binnen het huwelijk en ook binnen de kerk te ondersteunen. Dat is de reden dat ik Genesis 1-3 wil voorstellen als het juiste uitgangspunt voor deze studie.

Tekst #1 Genesis 1 - 3: De Scheppingsorde

Al het onderwijs in de Bijbel over het verschil tussen man en vrouw is gebaseerd op de principes die voortkomen uit het scheppingsverhaal. De manier waarop God Adam en Eva schiep en met hen omging, zowel voor als na de val, helpt ons te begrijpen wat Zijn bedoeling is met elk van de twee seksen en wat Hij van hen verwacht. Deze ideeën, die ik het ‘Scheppingsordeprincipe’ noem, zijn het fundament voor een goed begrijpen van wat God verwacht van een man en wat Hij verwacht van een vrouw. We leven in een maatschappij die het verschil tussen de seksen wil uitbannen, een maatschappij die mannen en vrouwen als *onderling verwisselbaar* ziet. Hoe moeten we hierop antwoorden als christenen? Wanneer je man en vrouw als onderling verwisselbaar ziet, zul je zeker geen reden zien waarom ze verschillende moeten functioneren binnen de kerk. De schepping is een goed uitgangspunt. Ik wil hier graag je aandacht vestigen op zeven interessante en belangrijke details in het scheppingsverhaal die ons mijns inziens zullen helpen de beide seksen vanuit Gods perspectief te begrijpen.

Genesis 1

1:26	En God zei: Laten Wij mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis; en laten zij heersen over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht, over het vee, over heel de aarde en over al de kruipende dieren die over de aarde kruipen!
1:27	En God schiep de mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen.
1:28	En God zegende hen en God zei tegen hen : Wees vruchtbaar, word talrijk, vervul de aarde en onderwerp haar, en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al de dieren die over de aarde kruipen!

Herziene Statenvertaling

(1) Het belang van het geschapen zijn naar Gods beeld

Het hoogtepunt van het scheppingsverhaal is vers 27, waarin God mensen schept “naar Zijn beeld – mannelijk en vrouwelijk”. Mensen zijn de enige dragers van Gods beeld. Dit beeld verleent dan ieder mens een enorme waardigheid. Maar wat suggereert dit *beeld* over man zijn of vrouw zijn? Jij en ik, als man of vrouw, laten iets zien van hoe God is. Meer nog, de manier waarop we met elkaar omgaan als man en vrouw is ook ontworpen om iets te laten zien van God zelf.

- (a) Gelijkwaardig als individuen: Mannen en vrouwen weerspiegelen God *individueel* en op *gelijkwaardige wijze* op vele verschillende manieren. Net als God zijn mannen en vrouwen creatief, geestelijk, moreel, intelligent, relationeel en meer. Als dragers van Gods beeld hebben mannen en vrouwen gelijke waarde.
- (b) Verschillend als individuen: In sommige opzichten weerspiegelen mannen en vrouwen God ook op *verschillende wijze*. De apostel Paulus stelt dat de man (en niet de vrouw) “het beeld en de heerlijkheid van God” is, maar “de vrouw is echter de heerlijkheid van de man” (1 Kor. 11:7). In sommige *mannelijke* opzichten kan een man het beeld van God beter weerspiegelen (wellicht als beschermer, gids of vader, Mal. 2:10). In sommige

vrouwelijke opzichten kan een vrouw het beeld van God beter weerspiegelen (wellicht als trooster, verzorger of moeder, Jes. 66:13).

- (c) Gelijkwaardig in relaties: Man en vrouw *samen* laten in een relatie ook zien dat ze geschapen zijn naar Gods beeld. Samen, als man en vrouw, als partners, worden we opgeroepen om ons te vermenigvuldigen, de aarde te onderwerpen en over haar te heersen.
- (d) Verschillend in relaties: Man en vrouw *samen* kunnen iets laten zien van de relatie binnen de drie-eenheid van God Zelf, een gelijkwaardige maar asymmetrische relatie, een relatie van gelijken, maar hiërarchisch: de Vader stuurt de Zoon; de Vader en de Zoon sturen de Heilige Geest. Er is eeuwige liefde en vreugde in de relatie tussen de Vader en de Zoon. De verschillende rollen en de bewijzen van hiërarchie binnen de drie-eenheid van God zelf zijn een onderdeel van Gods openbaring over Zichzelf, een uitdrukking van Zijn heerlijkheid.

Hiërarchie

Het is de moeite waard om hier een pauze in te lassen en na te denken over het woord 'hiërarchie'. Sommige mensen zien dit als een negatief woord en associëren het met één persoon die belangrijker is dan de ander, met dominantie, uitbuiting, onrechtvaardigheid en machtsstrijd. Natuurlijk kan hiërarchie leiden tot deze negatieve dingen. Jezus wees ons er op dat "de koningen van de volken" heersen over hen die onder hen staan en Hij maakte duidelijk dat hiërarchie ook binnen de christelijke gemeenschap zal bestaan, maar op een andere manier tot uitdrukking moet komen; "wie leiding geeft als iemand die dient". Hij maakte dit type hiërarchie duidelijk door de manier waarop Hij Zijn discipelen behandelde; "Ik echter ben in uw midden als iemand Die dient" (Luk. 22:25-27).

In de kern is hiërarchie een positief en zelfs noodzakelijk organisatorisch begrip. Wanneer je wilt dat dingen goed georganiseerd zijn en op effectieve wijze lopen tussen gelijken, is enige vorm van hiërarchie noodzakelijk. We zien hiërarchie overal om ons heen. Denk aan een elektrisch licht en een schakelaar: de schakelaar activeert het licht, maar het licht kan de schakelaar niet activeren. In de natuur zie ik dat de biologische gang van zaken verloopt volgens *hiërarchisch* complexe biologische structuren en systemen. Binnen de muziek leidt de dirigent het orkest. Bouwlieden, administratief medewerkers, soldaten en voetballers hebben allemaal enige vorm van hiërarchie nodig om succesvol te zijn. Binnen de hiërarchie kan een 'bevel' maar in één richting gaan. Ik heb gehoord dat ieder deel van een computerprogramma een vorm van hiërarchie vereist: het ontvangt een instructie en doet daar iets mee, het heeft een schakel omhoog en een schakel naar beneden, maar niet een horizontale schakel (want dat zou verwarring veroorzaken). Om iets gedaan te krijgen binnen een groep van 'gelijken' moet er een vorm van hiërarchie bestaan.

Waarom deze korte onderbreking? Omdat het Scheppingsordeprincipe ook hiërarchie bevat en als je denkt dat hiërarchie een vies woord is, zul je er vanaf het begin al negatief tegenover staan. Hiërarchie *kan* leiden tot uitbuiting, maar het *hoeft* niet. Hiërarchie is noodzakelijk. En wanneer christenen op welke manier dan ook in een hiërarchische relatie terechtkomen, wordt altijd van ons gevraagd om te leiden als iemand die dient. Er is duidelijk bewijs voor hiërarchie binnen de Schepping. Er is hiërarchie binnen God Zelf. Er is ook hiërarchie binnen de relatie tussen man en vrouw – aangezien ze *samen* iets van God zelf weerspiegelen.

Genesis 2

- 2:18** Ook zei de HEERE God: Het is niet goed dat de mens alleen is; **Ik zal een hulp voor hem maken als iemand tegenover hem.**
- 2:19** De HEERE God vormde uit de aardbodem alle dieren van het veld en alle vogels in de lucht, en bracht die bij Adam om te zien hoe hij ze noemen zou; en zoals Adam elk levend wezen noemen zou, zo zou zijn naam zijn.
- 2:20** Zo gaf Adam namen aan al het vee en aan de vogels in de lucht en aan alle dieren van het veld; **maar voor de mens vond hij geen hulp als iemand tegenover hem.**
- 2:21** Toen liet de HEERE God een diepe slaap op Adam vallen, zodat hij in slaap viel en Hij nam een van zijn ribben en sloot de plaats ervan toe met vlees.
- 2:22** En de HEERE God bouwde de rib die Hij uit Adam genomen had, tot een vrouw en Hij bracht haar bij Adam.
- 2:23** Toen zei Adam: Deze is ditmaal been van mijn beenderen en vlees van mijn vlees! **Deze zal mannin genoemd worden, want uit de man is zij genomen.**

Herziene Statenvertaling

(2) Het belang van het feit dat Adam geschapen werd voordat Eva geschapen werd

Is de volgorde waarin God dingen schiep belangrijk? Hebben dieren een vorm van autoriteit over mensen omdat zij eerst geschapen werden? God had Adam en Eva ook op hetzelfde moment kunnen scheppen. Waarom deed Hij dat niet? Wat wilde God ons *leren* door eerst Adam en pas later Eva te maken? Interessant genoeg wordt dit 'chronologische detail' gebruikt wanneer men de autoriteit binnen de kerk definieert. De apostel Paulus legde uit dat een vrouw niet toegestaan mag worden dat zij "onderwijs geeft, en ook niet dat zij de man overheerst" en één van de redenen die hij daarvoor opgeeft is: "Adam is eerst gemaakt, daarna Eva" (1 Tim. 2:12-13). Dit suggereert dat God vanaf het allereerste begin, nog voordat de zonde zijn intrede deed in de wereld, een verschillende maar elkaar aanvullende rol voor mannen en vrouwen in gedachten had.

En de dieren dan? Zij werden geschapen voor de mensen, maar van hen wordt niet gezegd dat zij naar het beeld van God gemaakt zijn. God geeft mensen expliciet autoriteit over dieren; "heers over... al de dieren die over de aarde kruipen" (Gen. 1:28)

(3) Het belang van het feit dat Eva werd gemaakt uit Adam

Waarom schiep God Adam uit stof en Eva uit één van Adams ribben? Heeft dit 'methodologische detail' betekenis? Misschien wijst het feit dat Eva gemaakt werd uit een rib van Adam op hun gelijke waarde, dat ze genetisch materiaal delen, dat ze gemaakt zijn om bij elkaar te horen, dat zij iets heeft wat hij nodig heeft, dat ze elkaar aanvullen. Dit idee wordt ondersteund door Adams enthousiaste reactie wanneer hij haar voor het eerst ontmoet: "Deze is ditmaal been van mijn beenderen en vlees van mijn vlees!" (Gen. 2:23). Maar de apostel Paulus gebruikt dit 'methodologische detail' om uit te leggen dat God al vanaf het begin, dus nog voor de zondeval, de bedoeling had dat de man zou functioneren als 'hoofd' in de relatie tussen man en vrouw. "De man immers is niet uit de vrouw, maar de vrouw uit de man" (1 Kor. 11:8).

Met een vooruitziende blik op het feit dat sommigen dit argument zouden kunnen vervormen, voegt Paulus daar direct aan toe: "Evenwel is de man niet zonder de vrouw, en de vrouw niet zonder de man, in de Heere. Want zoals de vrouw uit de man voortkomt, zo is ook de man er door de vrouw, maar alle dingen zijn uit God" (1 Kor. 11:11-12).

(4) Het belang van het feit dat Eva geschapen werd om helper van Adam te zijn

Adam verkeerde in nood. God wachtte tot hij zich eenzaam voelde. Toen schiep Hij een vrouw om zijn metgezel en werkpartner te zijn. God zei dat Hij voor Adam een “hulp die bij hem past” zou maken (Gen. 2:18); een partner van gelijke betekenis, waarde en nut. Het Hebreeuwse woord dat hier vertaald wordt met ‘*hulp*’ wordt ook vaak toegepast op God, als Helper van Israël, of als Helper van iemand in nood (Jes. 50:7). Het woord ‘hulp’ betekent dus heel duidelijk niet ‘minderwaardig’. Wanneer een chirurg een kind ‘helpt’ maakt hem dat niet minderwaardig aan het kind. Het zijn van een hulp heeft geen enkele relatie tot status, waarde, autoriteit, onderwerping of belang.

Adam werd eerst geschapen en hij miste iets. Eva werd geschapen en aan hem gegeven, niet als zijn assistent, maar omdat hij in zijn eentje incompleet was. God gaf Adam een vrouw; Eva, een gelijkwaardige partner, maar toch anders dan hij; om hem te completeren, zodat ze samen de taak zouden kunnen volbrengen die hij in zijn eentje niet zou kunnen doen. Het zijn van een *hulp* is geen overbodige service. Het is het tegemoet komen aan een oprechte nood. Het zijn van een *hulp* is niet iets waarvoor je kunt kiezen. Het is een door God gegeven rol met bijbehorende verwachtingen, vreugdes en verantwoordelijkheden. Het scheppen van Eva als *hulp* laat ons zien dat mannen en vrouwen al vanaf het begin, nog voor de zondeval, ontworpen waren om elkaar aan te vullen tot een complete eenheid; een compleetheid die nog duidelijker wordt wanneer ieder zijn onderscheidende en aanvullende rol vervult.

Genesis 3

3:1	De slang nu was de listigste onder alle dieren van het veld, die de HEERE God gemaakt had; en hij zei tegen de vrouw: Is het echt zo dat God gezegd heeft: U mag niet eten van alle bomen in de hof?...
3:6	En de vrouw zag dat die boom goed was om ervan te eten en dat hij een lust was voor het oog, ja, een boom die begerenswaardig was om er verstandig door te worden; en zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en hij at ervan...
3:9	En de HEERE God riep Adam en zei tegen hem: waar bent u?...
3:16	Tegen de vrouw zei Hij: Ik zal uw moeite in uw zwangerschap zeer groot maken; met pijn zult u kinderen baren. Naar uw man zal uw begeerte uitgaan, maar hij zal over u heersen.
3:17	En tegen Adam zei Hij: Omdat u geluisterd hebt naar de stem van uw vrouw en van die boom gegeten hebt waarvan Ik u gebod: U mag daarvan niet eten, is de aardbodem omwille van u vervloekt; met zwoegen zult u daarvan eten, al de dagen van uw leven...
3:20	En Adam gaf zijn vrouw de naam Eva, omdat zij de moeder van alle levenden is.

Herziene Statenvertaling

(5) Het belang van het feit dat Eva verleid werd en niet Adam

Hier in Genesis 3 lezen we dat een listige slang Eva benaderde en zo op haar in praatte dat ze van het verboden fruit at. En dat ze er wat van aan Adam gaf en hij het ook at. Wat was het verschil tussen de zonde van Eva en die van Adam? De apostel Paulus legt uit dat, binnen de context van de kerk, het een vrouw niet is toegestaan dat zij “onderwijs geeft, en ook niet dat zij de man overheerst” omdat “niet Adam is misleid, maar de vrouw is, toen zij misleid werd, tot overtreding gekomen” (1 Tim. 2:12-14). Was Adam dan minder zondig? Duidelijk niet! In Romeinen 5:12 lezen we dat “door één mens [dit is Adam, voor uitleg zie blz. 27] de zonde in de wereld is gekomen”. Adam was meer verantwoordelijk dan Eva

omdat hij zondigde als het 'hoofd van het echtpaar', en hij zondigde bewust, zonder dat hij misleid werd. Wanneer Genesis 2:15-25 als een chronologisch verhaal gelezen moet worden zijn de instructies over de verboden boom aan Adam gegeven nog voordat Eva geschapen werd. Daarom was het Adams verantwoordelijkheid om deze instructies aan Eva door te geven. Satan benaderde Eva die Gods instructies alleen maar gehoord had via Adam. Eva werd verleid en viel. Eva nam de leiding in het eten van het verboden fruit, terwijl Adam "die bij haar was" (3:6) waarschijnlijk toekeek en niet ingreep. Voor Adam was het eten van het fruit een opzettelijke daad van rebellie.

Sommige mensen suggereren dat vrouwen niet mogen *onderwijzen* vanuit de Schrift omdat ze goedgelovig zijn, makkelijker te misleiden dan mannen. Dit is niet het argument van de apostel. Ergens anders moedigt Paulus oudere vrouwen juist aan om de jongere vrouwen te onderwijzen (Tit. 2:3-4). Bovendien is er meer dan genoeg bewijs dat mannen, net als vrouwen, verleid en misleid worden en kiezen om te zondigen. De kans is groter dat de beperking die God vrouwen oplegt binnen de kerk te maken heeft met het Scheppingsordeprincipe dan met de kwetsbaarheid of het vermogen om te zondigen van de vrouw. Adam én Eva deden Gods ontwerp geweld aan. Eva door initiatief te nemen in het eten van het fruit en Adam door passief toe te kijken en vervolgens mee te gaan in de ongehoorzaamheid van Eva. De apostel Paulus dringt er bij Timotheüs op aan om gelovigen aan te sporen het Scheppingsordeprincipe hoog te houden en er uitdrukking aan te geven.

(6) Het belang van het feit dat God Adam roept en niet Eva

De man wordt het *hoofd* van de vrouw genoemd in het Nieuwe Testament, maar niet in Genesis. Toch laat dit voorval, waarbij God Adam roept nadat beiden gezondigd hebben, ons zien en helpt het ons om op zijn minst een klein deel te begrijpen van wat het *hoofd zijn* inhoudt. Nadat zowel Adam als Eva van het verboden fruit hadden gegeten riep God "Adam en zei tegen hem: Waar bent u?" (3:9). Dit woordje "u" is enkelvoudig en niet meervoudig. Ook al was Eva de eerste die zondigde, Adam wordt als man, als vertegenwoordiger van het stel, verantwoordelijk gehouden. Als *hoofd* van het man-vrouw team wordt de man ter verantwoording geroepen.

Als Paulus aan zijn Romeinse lezers uitlegt hoe de zonde in de wereld kwam, schrijft hij: "Daarom, zoals door één mens⁵ de zonde in de wereld is gekomen, en door de zonde de dood, en zo de dood over alle mensen is gekomen, in wie allen gezondigd hebben... heeft de dood geregeerd van Adam tot Mozes toe, ook over hen die niet gezondigd hadden met eenzelfde overtreding als Adam" (Rom. 5:12-19). Ook al was Eva de eerste die zondigde, het is Adam, als vertegenwoordiger van het stel, die verantwoordelijk wordt gehouden. Als *hoofd* van het man-vrouw team, krijgt de man de collectieve schuld. De uitdrukking 'hoofd zijn' heeft een zeer rijke betekenis. Het is je gegeven, je hebt er niet voor gevochten. Het houdt ook een vorm van opofferende liefde, zorgzaam initiatief en wijs leiderschap in (Ef. 5:23-25). Maar het belangrijkste hier is dat door het roepen van Adam (en niet Eva en niet allebei) God Zijn visie laat zien op de unieke verantwoordelijkheid die hij gelegd heeft op de schouders van mannen.

⁵ Het Griekse woord dat hier vertaald wordt met 'mens' is *anthropos*, wat een algemeen woord is voor mensen, zowel mannelijk als vrouwelijk. We weten dat het eerste gebruik van dit woord 'mens' in deze tekst een verwijzing is naar de mannelijke persoon Adam (en niet Adam en Eva samen) vanwege de manier waarop deze 'mens' vergeleken wordt met een andere man, namelijk Mozes (vers 14) en "de ene mens Jezus Christus" (vers 15, 17, 19).

(7) Het belang van de vloek en de gevolgen van zonde

Nadat Eva en Adam gezondigd hadden, lezen we dat God de slang en de aarde vervloekt. Hij legt aan Eva en Adam de consequenties uit van het feit dat de zonde nu zijn intrede heeft gedaan in de wereld; het zou een schadelijk effect hebben op ieder van hen afzonderlijk, maar ook op hun onderlinge relatie.

- (a) De consequentie van de zonde voor mannen: God beschuldigt Adam van twee fouten: (1) hij heeft “geluisterd naar de stem” van zijn vrouw, wat wil zeggen dat hij op passieve wijze haar leiding volgde, in plaats van op te treden als *hoofd* en haar te beschermen. En (2) hij heeft “van die boom gegeten”, wat wil zeggen dat Adam ervoor koos om ongehoorzaam te zijn aan de duidelijke instructies die God Zelf hem gegeven had (3:17). Vanaf nu zullen doorns en distels gaan groeien en het werk van Adam onplezierig en moeilijker maken. Werken zelf is niet de straf. We lezen dat God Adam al werk te doen geeft voordat de zonde haar intrede deed (1:28, 2:15). *Let er op dat de zonde van Adam Gods goede schepping beschadigde en het moeilijker maakt om de hem door God gegeven rol te vervullen: het bewerken van het land.*
- (b) De consequentie van de zonde voor vrouwen: Nadat God heeft gewezen op de zonde van Eva, zegt Hij: “Ik zal uw moeite in uw zwangerschap zeer groot maken” (3:16). Het baren van kinderen is niet haar straf. We lezen dat God tegen hen beiden zegt: “Wees vruchtbaar, word talrijk” voordat de zonde haar intrede doet (1:28). Eva heeft al de benodigde organen om zwanger te raken. Als consequentie van haar zonde zal Eva nu meer pijn hebben bij het baren. *Let er op dat de zonde van Eva Gods goede schepping beschadigde en het moeilijker maakt om de haar door God gegeven rol te vervullen: ‘zich vermenigvuldigen’ en kinderen baren.*
- (c) Het effect van zonde op de relatie tussen man en vrouw: God legt aan Eva uit hoe haar zonde een negatief effect zal hebben op de relatie tussen man en vrouw. Er staat: “Naar uw man zal uw *begeerte* uitgaan, maar hij zal over u *heersen*” (3:16). Wat betekent dit? De twee sleutelwoorden zijn *begeerte* en *heersen*. Om ze te begrijpen helpt het om te verwijzen naar Gods interactie met Kaïn in het volgende hoofdstuk. God spreekt Kaïn aan en gebruikt daarbij een vergelijkbare uitdrukking: “als u niet het goede doet, ligt de zonde aan de deur. Naar u gaat zijn *begeerte* uit, maar ú moet over hem *heersen*” (4:7). In deze context betekent het woord *verlangen* een hunkering naar controle: als Kaïn niet doet wat goed is, zal de zonde controle *willen* over hem. Maar Kaïn moet de zonde niet over hem laten *heersen*: hier betekent *heersen* ‘besturen’, ‘overmeesteren’ of ‘domineren’. Op welke manier heeft zonde dan effect op de relatie tussen mannen en vrouwen? Eva wil nu graag controle uitoefenen over haar man, en Adam wil zijn vrouw besturen, overmeesteren of domineren. Hoe je deze verzen ook leest, het is duidelijk dat zonde en de zondeval een ongezonde en beschadigende vorm van rivaliteit in de relatie tussen mannen en vrouwen bracht.

Het woord *heersen* is een behoorlijk sterk woord. Het idee dat de vrouw de *helper* is en de man het *hoofd* is duidelijk aanwezig in het boek Genesis voordat Adam en Eva zondigden. Het ‘hoofd-hulp’ model is Gods prachtige ontwerp. Maar het woord *heersen* wordt alleen gebruikt in verband met de man-vrouw relatie om een consequentie te beschrijven van de zonde van mensen. God geeft Adam niet de *instructie* om te heersen over zijn vrouw. Ook geeft God hem geen *toestemming* om te heersen over Eva. Het idee dat de ‘man *heerst* over zijn vrouw’ was niet Gods bedoeling. Het maakte *geen* deel uit van Gods originele ontwerp. *Let er op dat de zonde Gods goede schepping*

beschadigde en het voor Adam en Eva moeilijker maakt om hun door God gegeven rollen te vervullen: de liefdevolle en zorgzame 'hoofd-hulp', 'man-vrouw' relatie.

Dankzij het verlossende werk van de Heer Jezus op Golgotha, zijn wij christenen “een nieuwe schepping” (2 Kor. 5:17). Maar vergeving en verlossing maken geen einde aan Gods originele ontwerp voor man en vrouw. Het Scheppingsordeprincipe is tijdloos. Sterker nog: het worden van “een nieuwe schepping” in Jezus maakt het voor christenen mogelijk om te leven door de Geest. Het stelt ons in staat om meer te gaan lijken op Jezus. Het geeft ons de kracht om Gods originele ‘hoofd-hulp’ ontwerp uit te leven.

Genesis 1 - 3: mijn conclusie

In Genesis 1 leren we dat mannen en vrouwen een gelijke waarde hebben als dragers van Gods beeld en dat we in onze relatie tot elkaar ook iets weerspiegelen van het beeld van God. In Genesis 2 wordt duidelijk dat, hoewel mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn, we ook verschillend gemaakt zijn. Adam heeft een echte behoefte; hij is incompleet en dus maakt God Eva als een geschikte “hulp” om aan die behoefte tegemoet te komen. De manier waarop God Adam en Eva maakt laat zien dat, vanaf het allereerste begin, nog voordat de zonde haar intrede deed in de wereld, God wilde dat mannen en vrouwen verschillend waren en elkaar zouden aanvullen. De Schepper komt tot de conclusie dat dit ontwerp voor de beide seksen *zeer goed* is. Ik refereer aan dit originele ontwerp voor de seksen als het ‘Scheppingsordeprincipe’.

Genesis 3 beschrijft hoe de zonde haar intrede doet en zo Gods oorspronkelijk goede schepping beschadigt. Als gevolg van de zonde en de vloek doen egoïsme en rivaliteit hun intrede in de relatie tussen mannen en vrouwen. De zondeval maakt uitbuiting van de hiërarchie en misbruik van de asymmetrische relatie tussen man en vrouw mogelijk. Sindsdien is het moeilijker geworden om het Scheppingsordeprincipe op een gezonde manier uit te leven. Het is heel belangrijk om te onthouden dat de zondeval niet de reden is waarom mannen en vrouwen verschillende rollen hebben, maar eerder de reden waarom het moeilijker is om vandaag de dag Gods goede ontwerp voor relaties uit te leven. In zowel het Oude als het Nieuwe Testament vinden we een aantal goede voorbeelden van dit Scheppingsordeprincipe en ook een aantal hele trieste en pijnlijke afwijkingen van het originele ontwerp.

Vorm geven aan het Scheppingsordeprincipe

Het Scheppingsordeprincipe, het idee dat mannen en vrouwen zijn geschapen met een *gelijke* waarde om *verschillende* rollen te vervullen, is altijd Gods ontwerp geweest voor de mensheid. God heeft mannelijkheid of vrouwelijkheid in onze lichamen en zielen gebouwd. De man werd geschapen om de rol van verantwoordelijke, zorgzame leider op zich te nemen, en de vrouw de rol van intelligente en vrijwillige ondersteuner, een *elkaar aanvullende* relatie. In dit hoofdstuk zullen we onderzoeken hoe vorm gegeven wordt aan de Scheppingsorde in het Oude en het Nieuwe Testament en in de eerste eeuwen van het bestaan van de kerk.

Gezien onze zondige menselijke natuur is de praktische uitwerking van dit principe niet makkelijk. Sommige mannen beschouwen zichzelf superieur over vrouwen. Sommige vrouwen vechten voor dominantie over mannen. In sommige gevallen worden zowel mannen als vrouwen op een ongezonde manier afhankelijk van elkaar en passief in hun houding richting elkaar. Onze zondige menselijke neiging is altijd om Gods goede ontwerp te bederven. In iedere cultuur zijn bewijzen te vinden van onrecht en het beschadigen van het Scheppingsordeprincipe voor één of beide seksen. Deze afwijkingen van Gods originele plan komen zelfs voor in de Bijbel – bijvoorbeeld wanneer een man meerdere vrouwen heeft, wanneer een dochter of vrouw wordt behandeld als eigendom of wanneer vrouwen in materieel en sociaal opzicht achtergesteld worden. Maar beschadigingen van de Scheppingsorde zouden er niet toe moeten leiden dat we het principe zelf gaan negeren of afwijzen. In zowel het Oude als het Nieuwe Testament vinden we ook goede voorbeelden en onderwijs dat aanzet tot het onderhouden van het Scheppingsordeprincipe en deze illustreert.

Vrouwen in het Oude Testament

In het Oude Testament komen we diverse rollen tegen die door mannen werden ingevuld, zoals het hoofd van de huishouding, leider, rechter, profeet, priester en koning. Vrouwen vervulden gewoonlijk andere rollen, zoals die van echtgenote, moeder, huisvrouw, beheerder van een huishouden en zakenvrouw (Spr. 31). Soms ontmoeten we, met Gods toestemming, vrouwen die een rol vervullen die gewoonlijk door mannen werd uitgedragen. Voorbeelden daarvan zijn Mirjam als profetes (Ex. 15:20); Deborah als rechter en priesteres (Richt. 4:4) en Hulda als profetes (2 Kron. 34:22). Het feit dat God hen riep en zegende in hun rol suggereert dat deze 'uitzonderingen op de regel' bestonden zonder het Scheppingsordeprincipe geweld aan te doen. Omdat Hij het hart van mannen kende, verzekerde God Zich er van dat vrouwen wettelijk beschermd werden binnen het Oude Verbond. Toch zijn er ook vele voorbeelden van onrecht en onderdrukking te vinden die één van beide seksen wordt aangedaan in het Oude Testament.

Vrouwen in het leven en onderwijs van Jezus

Alles wat Jezus zei en deed met betrekking tot de seksen is in overeenstemming met het Scheppingsordeprincipe. Zo koos Hij bijvoorbeeld alleen mannen uit om zijn 12 belangrijkste discipelen te zijn. Zoals je wellicht weet zweeg Jezus over de rol van man en vrouw binnen de kerk. In de vier evangeliën spreekt Jezus überhaupt maar twee keer over de kerk in Zijn onderwijs (Matt. 16:18; 18:17). Jezus zei niets dat ons kan helpen om er achter te komen wat

de rol van vrouwen binnen de kerkelijke structuur en de samenkomsten is; de focus van Zijn onderwijs lag op het Koninkrijk van God. Maar de manier waarop Hij omging met vrouwen helpt ons te begrijpen hoe we het Scheppingsordeprincipe kunnen toepassen.

Tweeduizend jaar geleden, in de tijd dat Jezus door Israël liep, waren de rollen en mogelijkheden die open stonden voor vrouwen zeer gering. Zelfs de Joodse leiders, die het Scheppingsordeprincipe begrepen, gebruikten dit principe om vrouwen klein, thuis en ongeschoold te houden. Als het op Zijn houding richting vrouwen aankomt, gingen het onderwijs en veel van de daden van Jezus lijnrecht in tegen de Joodse cultuur van de tijd waarin Hij leefde. In de evangeliën zien we Jezus in contact met verschillende vrouwen: met Zijn moeder, Zijn vrienden Maria en Martha, met de Samaritaanse vrouw en met andere groepen vrouwen met kinderen. Binnen Zijn genezingen en onderwijs besteedde Hij speciale aandacht aan weduwen; de meest kwetsbaren onder de vrouwen. Zijn woorden versterkten de status en veiligheid van vrouwen binnen de familie. Hij spoorde vrouwen aan om aan Zijn voeten te zitten en van Hem te leren (Joh. 4:27; Luk. 10:39). Jezus nam vrouwen op in Zijn onderwijs en in diverse gelijkenissen. In tegenstelling tot de normale gang van zaken onder de rabbi's uit Zijn tijd stond Jezus vrouwen toe Hem te volgen en nodigde ze zelfs uit om deel uit te maken van Zijn team van discipelen (Matt. 27:55, Luk. 8:2-3). Zijn onderwijs over 'eunuchen voor het Koninkrijk' opende nieuwe mogelijkheden voor ongetrouwde vrouwen, die op dat moment geen enkele status of betekenis hadden. Na Zijn opstanding koos Jezus ervoor om eerst aan vrouwen te verschijnen en daarna aan Zijn mannelijke discipelen. De nieuwe gemeenschap die Jezus was gestart gaf duidelijk op de juiste manier vorm aan het Scheppingsordeprincipe, door zowel mannen als vrouwen hun door God gegeven status en waarde toe te kennen.

Vrouwen in het evangelie van Lukas en Handelingen

Tussen de vier evangelisten valt Lukas op door zijn gevoeligheid voor beide seksen. Net als de schrijvers van de andere drie evangeliën moest hij zijn materiaal zorgvuldig uitzoeken en rangschikken en de aandacht die hij daarbij geeft aan de vrouwen in het leven, de bediening en het onderwijs van Jezus is opvallend. In de openingshoofdstukken van het evangelie van Lukas nemen Elizabeth, Maria en Anna een centrale plaats in. In de afsluitende hoofdstukken staan vrouwen bij het kruis en zijn het de vrouwen die als eerste geloven en als eerste getuige zijn van Zijn opstanding. In de verhalen over de gelijkenissen en genezingen zien we dat Lukas vaak gelijke tred houdt tussen de seksen: een herder verliest een schaap, een vrouw verliest een munt; een man wordt genezen, de zoon van een vrouw staat op uit de dood. Lukas benoemt het feit dat er zich vrouwen bevonden onder de volgelingen van Jezus en dat ze Hem financieel hielpen (Luk. 8:1-3). Tijdens Zijn bezoek aan het huis van Maria en Martha was Martha druk als gastvrouw en vervulde zij haar vrouwelijke rol terwijl ze deed wat de maatschappij van haar verwachtte. Maar Maria voegde zich bij de discipelen en zat te luisteren en te leren aan de voeten van Jezus. Wanneer Martha haar beklag doet over Maria's sociaal vreemde gedrag, verdedigt Jezus haar keus: "Maria heeft het goede deel uitgekozen, dat niet van haar zal worden afgenomen" (Luk. 10:42). Martha's praktische dienstbaarheid wordt hiermee niet zwart gemaakt, maar het krijgt ook niet de voorkeur. De boodschap van het evangelie was radicaal en had een drastisch effect op de positie van vrouwen, vooral in het Palestina van de eerste eeuw.

Hoewel vrouwen in het boek Handelingen niet zoveel voorkomen als in zijn evangelie, wil Lukas nog steeds dat Theofilus en toekomstige lezers weten dat vrouwen waardevolle, verantwoordelijke en actieve leden van de vroege kerk zijn. Ananias en Saffira werden *allebei* verantwoordelijk gehouden voor en schuldig bevonden aan hun zonde. Priscilla en

Aquila gaven Apollos *samen* uitleg (let er op dat Lukas de vrouw eerst noemt, Hand. 18:26). Lukas vertelt dat “zowel mannen als vrouwen” werden toegevoegd aan de kerk (Hand. 5:14) en dat Saulus christelijke mannen en vrouwen in gelijke mate vervolgde (Had. 22:4). Lukas vertelt expliciet dat vooraanstaande vrouwen christen werden (Hand. 17:4, 12). De twee gevallen waarin Lukas het heeft over een kerkelijke samenkomst in het huis van iemand, vinden plaats in het huis van vrouwen: in die van Maria, de moeder van Markus, en in die van Lydia (Hand. 12:12, 16:40). Vrouwen als Tabitha werden betrokken bij het bieden van praktische hulp; taken die gewoonlijk werden geassocieerd met diakenen. En tussen neus en lippen door benoemt Lukas het feit dat Filippus vier dochters had die profeteerden, vrouwelijke tegenhangers van Agabus (Hand. 21:9, 11:28, 21:10-11).

Het Scheppingsordeprincipe binnen de context van het huwelijk

Paulus en Petrus hebben een aantal stellige uitspraken gedaan over het reilen en zeilen binnen een gezin en de rollen van mannen en vrouwen binnen het huwelijk. Hun opmerkingen komen overeen met die van de schrijvers van de evangeliën. Hun brieven onderwijzen ons over hoe het Scheppingsordeprincipe tot uiting dient te komen binnen huwelijk en gezin.

Petrus, een getrouwde apostel, bezocht samen met zijn vrouw kerken – net als andere apostelen (1 Kor. 9:5). Zijn advies aan getrouwde stellen is: “Evenzo, vrouwen, wees uw eigen mannen *onderdanig*... Evenzo, mannen, woon met begrip met haar samen; geef de vrouw, als de zwakkere, haar eer; u bent immers ook mede-erfgenamen van de genade van het eeuwige leven; opdat uw gebeden niet verhinderd worden” (1 Petr. 3:1, 7).

In zijn brieven leert de apostel Paulus mannen en vrouwen handen en voeten te geven aan het ‘hoofd-hulp’ model in hun huwelijksrelaties. “Vrouwen, wees uw eigen mannen onderdanig, zoals het behoort in de Heere. Mannen, heb uw vrouw lief en wees niet verbitterd tegen haar” (Kol. 3:18-19). Hij spoort Titus ertoe aan om de oudere vrouwen aan te moedigen “leraressen [te zijn] van het goede, opdat zij de jongere vrouwen leren verstandig te zijn, hun man lief te hebben, hun kinderen lief te hebben, bezonnen te zijn en kuis, te zorgen voor hun huishouden, goed te zijn, hun eigen mannen onderdanig te zijn, opdat het Woord van God niet gelasterd wordt” (Tit. 2:3-5).

Door de relatie tussen man en vrouw te vergelijken met die tussen Christus en de kerk, legt Paulus de lat hoog voor het christelijk huwelijk: “Vrouwen, wees uw eigen mannen onderdanig, zoals aan de Heere, want de man is hoofd van de vrouw, zoals ook Christus Hoofd van de gemeente is; en Hij is de Behouder van het lichaam. Daarom, zoals de gemeente aan Christus onderdanig is, zo behoren ook de vrouwen in alles hun eigen mannen onderdanig te zijn. Mannen, heb uw eigen vrouw lief, zoals ook Christus de gemeente liefgehad heeft en Zich voor haar heeft overgegeven” (Ef. 5:22-25). Christus is altijd het hoofd van Zijn kerk. Deze vergelijking maakt ook duidelijk dat man en vrouw binnen het ‘hoofd-hulp’ model niet verwisseld kunnen worden.

Zowel Paulus als Petrus houden het Scheppingsordeprincipe, in overeenstemming met de rest van het Nieuwe Testament, in ere en sporen aan tot een liefdevolle, zelfopofferende en elkaar aanvullende relatie tussen mannen en vrouwen in hun huwelijk.

Het Scheppingsordeprincipe binnen het huwelijk en vervolgens binnen de kerk

Voor we verder gaan wil ik er graag op wijzen dat er meer teksten zijn die uitleg geven over het Scheppingsordeprincipe binnen gezinnen, dan teksten die uitleg geven over de toepassing van het Scheppingsordeprincipe binnen de kerk. Wanneer je de toepassing van het Scheppingsordeprincipe binnen het huwelijk niet erkent, begrijpt, waardeert en accepteert is mijn overtuiging dat je deze ook niet zult erkennen, begrijpen, waarderen of accepteren binnen de kerk. Wanneer je je niet prettig voelt bij het 'hoofd-hulp' model voor het huwelijk, zul je je ook niet prettig voelen bij de verschillende rollen die mannen en vrouwen krijgen binnen de kerk. Wanneer je wilt profiteren van een onderzoek naar de rol van de seksen binnen de kerk, stel ik voor dat je eerst uitzoekt wat jouw mening is over hoe de rollen van de verschillende seksen tot uitdrukking komen binnen het huwelijk. Overigens kunnen christelijke stellen die het volledig eens zijn met het Scheppingsordeprincipe het 'hoofd-hulp' model op totaal verschillende manieren toepassen binnen hun gezin – afhankelijk van hun cultuur en achtergrond. Kerken kunnen, net als huwelijken, ook behoorlijk van elkaar verschillen, terwijl ze toch het Scheppingsordeprincipe eer aandoen. Het Scheppingsordeprincipe geeft ruimte voor verschillende manieren van vormgeven. *Maar het principe zelf moet óf geaccepteerd óf afgewezen worden.*

Over kerkzaken kunnen we alleen iets vinden in het Nieuwe Testament

Waar moeten we zoeken naar richtlijnen en instructies over de structuur en het functioneren van de kerk? De kerk is duidelijk een Nieuw Testamentisch concept, een "geheimenis" wat pas geopenbaard werd in de apostolische eeuw (Ef. 3). Er zijn een aantal overeenkomsten tussen de kerk, het volk Israël en de Joodse synagoge, maar de kerk is niet een 'geëvolueerde' of 'aangepaste' versie van één van deze. Het volk Israël had een tempel en mannelijke priesters. Dat is geen reden om van de kerk te vragen dat zij een gebouw hebben en mannelijke priesters. Een synagoge werd geleid door mannen die 'oudsten' genoemd werden en mannen en vrouwen zaten meestal gescheiden. Opnieuw is dit geen reden om van een kerk te vragen om hun kerkleiders 'oudsten' te noemen of er op te staan dat mannen en vrouwen gescheiden zitten tijdens de diensten. Jezus zei tegen Zijn discipelen dat Hij Zijn gemeente zou bouwen (Matt. 16:18). En dit kerkproject begon op de eerste Pinksterdag, toen de Heilige Geest neerdaalde op alle aanwezige gelovigen in Jeruzalem (Hand. 2).

Daarom moeten we richtlijnen en instructies voor de structuur en het functioneren van de kerk in het Nieuwe Testament zoeken. De patriarchale structuur binnen de Joodse gemeenschap, de exclusieve rollen van mannen als koningen en priesters in Israël en de gevallen van een aantal vrouwen als Mirjam, Deborah en Hulda die Israël dienden als rechters en profeten laten geen *direct* licht schijnen op wat God verwacht van mannen en vrouwen binnen de kerk.

Het hedendaagse kerkelijk leven

Het Nieuwe Testament toont het Lichaam van Christus, de kerk, als een groep mensen. Als christelijke mannen en vrouwen kunnen we het *kerkelijk leven* op verschillende niveaus leven. Op sommige niveaus zal er een verschil zijn tussen wat God verwacht van mannen en vrouwen en op andere niveaus is er geen verschil. We zien de volgende vier niveaus – of manieren van kijken naar de kerk.

- (1) De universele kerk: Sommigen noemen dit de Katholieke of onzichtbare kerk. Het bestaat uit alle gelovigen die ooit geleefd hebben. Op een dag zullen we met zijn allen gemaakt worden tot "een gemeente zonder smet of rimpel of iets dergelijks, maar... heilig en smetteloos" (Ef. 5:26-27). We worden deel van deze kerk door ons geloof in Jezus

Christus en op dit niveau “is het niet van belang dat men Jood is of Griek; daarbij is het niet van belang dat men slaaf is of vrije; daarbij is het niet van belang dat men man is of vrouw; want allen bent u één in Christus Jezus” (Gal. 3:26-28).

- (2) Lokale kerken: Het kerkelijk leven is veel groter dan wat er gebeurt in ons eigen kerkgebouw of tijdens onze eigen diensten. Als gemeenschap worden we geroepen om van elkaar te houden en voor elkaar te zorgen, om elkaar te corrigeren, om gastvrij te zijn, om elkaar te bemoedigen en te dienen en “elkaar aan te vuren tot liefde en goede werken” (Heb. 10:24). Op dit niveau worden zowel mannen als vrouwen op gelijkwaardige wijze aangemoedigd om hun gaven en talenten in te zetten: “Laat ieder de anderen dienen met de genadegave zoals hij die ontvangen heeft, als goede beheerders van de veelsoortige genade van God. Als iemand spreekt, dan als iemand die de woorden van God spreekt; als iemand dient, dan als iemand die dient uit kracht die God schenkt; zodat God in alles verheerlijkt wordt door Jezus Christus” (1 Petr. 4:10-11).
- (3) Lokale kerkelijke structuur: Het Nieuwe Testament voorziet *wel* in richtlijnen over hoe lokale kerken georganiseerd of gestructureerd moeten worden. Zo komt het Scheppingsordeprincipe tot uiting op het niveau van de kerkstructuur. Toen Paulus en Timotheüs schreven naar een kerk in Filippi, benoemden ze *drie* groepen mensen binnen die kerk: “Paulus en Timotheüs, dienstknechten van Jezus Christus, aan al de heiligen in Christus Jezus die in Filippi zijn, met de opzieners en diakenen” (Fil. 1:1). We zien hier de **opzieners** of **oudsten** – zij hielpen bij het leiden van de lokale kerk. Dit zijn mannen. Een andere groep zijn de **diakenen** – zij droegen verantwoordelijkheid voor de dienende taken. Ik ben van mening dat deze functie open stond voor geschikte mannen *en* vrouwen.⁶ De derde groep bestond uit de rest van de gemeente: **al de heiligen**. Of je man of vrouw bent kan gevolgen hebben voor je rol binnen de kerkelijke structuur.
- (4) Lokale kerkelijke samenkomsten: Samenkomsten zijn belangrijke momenten binnen het kerkelijk leven. Welk effect heeft het Scheppingsordeprincipe op deze samenkomsten? Welke invloed heeft het of je man of vrouw bent op je deelname tijdens deze samenkomsten? Dit is zoals je weet het voornaamste doel van dit document. Maar voor we verder gaan op dit belangrijke onderdeel van het kerkelijk leven, moeten we duidelijk voor ogen hebben wat we bedoelen met de term ‘gemeentelijke samenkomst’.

Het concept van een ‘gemeentelijke samenkomst’

Een ‘gemeentelijke samenkomst’ is een concept wat duidelijk teruggevonden kan worden in het Nieuwe Testament. Het is duidelijk dat we als christenen altijd een kerk vormen – een kerk bestaat niet alleen op zondag! Zo behoudt een oudste of diaken zijn functie ook gedurende de hele week, niet alleen wanneer de kerk samenkomt. Maar wanneer de kerk samenkomt, zijn dit speciale momenten binnen het kerkleven. Paulus maakte zich zorgen over de kerk in Korinthe, omdat “u, wanneer u samenkomt, er niet beter, maar slechter van wordt” (1 Kor. 11:17). Samenkomsten hebben de mogelijkheid om een gemeente op te bouwen of haar te ontmoedigen en zelfs te vernietigen. Bovendien vereisen de apostolische instructies wanneer een kerk samenkomt een zekere mate van orde om er voor te zorgen dat deze samenkomsten opbouwend zouden zijn en het Scheppingsordeprincipe zichtbaar zou worden. Deze vorm van orde is alleen nodig “als u samenkomt in de gemeente” (1 Kor.

⁶ Ik kan over dit onderwerp twee bruikbare boeken aanbevelen die geschreven zijn door Alexander Strauch: *Leiderschap in de gemeente* (2002) en *New Testament Deacon* (1992, niet verschenen in het Nederlands).

11:18) of wanneer “de hele gemeente samen zou komen” (1 Kor. 14:28). We verwijzen naar deze bijeenkomsten als ‘gemeentelijke samenkomst’.

Er zijn een aantal dingen waarvan Paulus zegt dat ze normaal gesproken plaats moeten vinden buiten de gemeentelijke samenkomsten. Zo zegt hij bijvoorbeeld: “*In de gemeente* echter wil ik liever vijf woorden spreken met mijn verstand, om ook anderen te onderwijzen, dan tienduizend woorden in een andere taal” (1 Kor. 14:19). Wanneer ze hongerig waren, werden gelovigen aangemoedigd om thuis te eten (1 Kor. 11:33-34). Wanneer ze vragen hadden, werden vrouwen aangemoedigd om deze thuis te stellen (1 Kor. 14:35). Hoewel kerken in het begin samenkwamen in huizen, was er nog altijd een duidelijk verschil tussen een informele ontmoeting tussen christenen bij mensen thuis en een ‘gemeentelijke samenkomst’. Natuurlijk waren en zijn er *grijze gebieden* wanneer alleen een deel van de gemeente samenkomt, bijvoorbeeld tijdens seminars, gespreksgroepen en activiteiten voor de jongeren, of wanneer een samenkomst een ander doel dient, bijvoorbeeld bij bruiloften, begrafenis, picknicks, of barbecues die bedoeld zijn als middel om te evangeliseren.

Bijeenkomsten van voetbalclubs

Wellicht is het behulpzaam om aan een voetbalclub te denken waarvan de leden zes keer per jaar bij elkaar komen. Dit zijn formele bijeenkomsten. Elke vergadering heeft een voorzitter, een secretaris die de tijd in de gaten houdt, een penningmeester die financieel verslag doet en een kamer vol enthousiaste clubleden. Deze ontmoetingen worden alleen als rechtsgeldig gezien wanneer een bepaald percentage leden aanwezig is. De ontmoeting zelf verloopt gewoonlijk op een vooraf overeengekomen wijze. Deze vergaderingen kunnen plaatsvinden in het clubhuis, een hotel of op een andere locatie. De rest van het jaar kan dezelfde groep mensen elkaar ontmoeten om voetbal te kijken, de overwinning te vieren of ontspannen te barbecueën. Ze kunnen samen een film kijken in het clubhuis of een potje kaarten. Maar deze aanvullende bijeenkomsten worden niet gezien als ‘clubbijekomsten’. Ze verlopen via een heel ander protocol of kennen zelfs geen protocol. Een gemeentelijke samenkomst kan vergeleken worden met deze clubbijekomst. Er moet aan een aantal basisvoorwaarden voldaan worden voor een bijeenkomst van christenen voor het een ‘gemeentelijke samenkomst’ genoemd kan worden.

Het Nieuwe Testament geeft geen definitie van een gemeentelijke samenkomst. Sommige commentaren en christelijke boeken geven verschillende definities. Iedereen die de Bijbel bestudeert moet hierin zijn of haar keuze maken. Persoonlijk geef ik de voorkeur aan de simpelste definitie: een ‘gemeentelijke samenkomst’ vindt plaats wanneer een kerk samenkomt voor een geestelijke activiteit en de Heilige Geest onder hen aanwezig is om hen te leiden in aanbidding, gebed of onderwijs.

De kerkvaders en vrouwen

In de tweede, derde en vierde eeuw namen invloedrijke christelijke geleerden het leiderschap van de kerken over. Al deze vroeg christelijke geleerden hadden onderwijs gehad en brachten bij hun onderzoek denkbeelden mee over vrouwen die hun oorsprong vonden in het Griekse gedachtegoed. Het doel van hun geschriften was om het christendom ook op intellectueel gebied op de kaart te zetten en haar zo aantrekkelijker te maken voor het Grieks-Romeinse volk. In sommige van hun geschriften worden vrouwen geprezen door de kerkvaders als Gods schepping, Gods goede gave aan mannen. Maar in andere gevallen worden vrouwen ook beschreven als zwak van geest en karakter en de vloek van de wereld. Hier volgen een aantal voorbeelden:

Tertullianus (155-255 na Christus): “Nog leeft Gods oordeel, ook in deze tijd nog, over jullie sekse [de vrouwelijke] voort en daarom kan het niet anders dat ook jullie schuld voortleeft. Jullie zijn de poort die de duivel toegang biedt, jullie hebben het zegel van de boom geschonden, jullie waren de eersten die het Goddelijke gebod genegeerden, en jullie zijn het ook die hem [de man] die de duivel niet durfde benaderen, overtuigden. Jullie hebben het beeld van God, de man, op een al te gemakkelijke wijze vernietigd en wegens jullie ongehoorzaamheid die de dood betekent, moest zelfs de zoon van God sterven”.

Origenes (185-253 na Christus): “Wat de ogen van de Schepper zien is mannelijk en niet vrouwelijk, want God buigt niet neer om te kijken naar wat vrouwelijk of vleeselijk is”.

Augustinus (354-430 na Christus): “Als men het baren van kinderen afwijst als reden waarom de vrouw werd geschapen, zie ik niet in hoe de vrouw dan wél tot hulp voor de man kan zijn”.

Johannes Chrysostomus (349-407 na Christus): “Een vrouw heeft maar één doel: de vele bezittingen bewaken, het inkomen goed in de gaten te houden en het huishouden op zich nemen”.

De kerk begon, onder sterke invloed van de kerkvaders, te veranderen van een dienende manier van leiderschap naar een heersende stijl van leiderschap, van een deelnemende gemeente naar een gemeente die gemarkeerd werd door een duidelijk onderscheid tussen de actieve geestelijken en de passieve leken. Vrouwen en seks werden (zelfs binnen het huwelijk) symbolen van het vlees en van zonde. Waar mogelijk moest seks vermeden worden en de bediening van vrouwen beperkt worden tot de privésfeer binnen hun huizen. Na verloop van tijd werden kerkleiders aangemoedigd om celibatair te leven. Het Scheppingsordeprincipe werd verkeerd geïnterpreteerd door deze Kerkvaders en gebruikt om de ondergeschiktheid van vrouwen, die in die tijd in de hele Grieks-Romeinse wereld voorkwam, te rechtvaardigen.

Samenvatting

De Scheppingsorde is een tijdloos principe dat op verschillende manieren tot uitdrukking komt in de Bijbel. We zien zowel goede als misvormde uitingen van dit principe. Jezus en de apostelen hielden de Scheppingsorde in ere met hun woorden en daden. Het Nieuwe Testament geeft duidelijk onderwijs over hoe het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking dient te komen, zowel binnen het gezin als in de kerk. Instructies over de structuur en het functioneren van de kerk worden alleen in het Nieuwe Testament gevonden. ‘Gemeentelijke samenkomsten’ zijn speciale momenten binnen het kerkelijk leven, momenten waarop de leden van de kerk samenkomen en de Heilige Geest onder hen is om hen te leiden in hun aanbidding, gebeden en bedieningen. Kerkvaders hebben de Scheppingsorde verkeerd geïnterpreteerd, waardoor zij vrouwen onderwaardeerden en de hen door God gegeven rollen onderdrukten. Tegenwoordig bestaat het gevaar dat we de Scheppingsorde volledig negeren. In het Nieuwe Testament heb ik 4 sleutelhoofdstukken gevonden die, wanneer we ze samen bestuderen, ons zullen helpen begrijpen hoe we uitdrukking moeten geven aan het Scheppingsordeprincipe wanneer de kerk samenkomt. Deze helpen ons specifiek om uit te zoeken tot op welke hoogte mannen en vrouwen hardop mogen deelnemen tijdens de ‘gemeentelijke samenkomst’. We zullen nu elk van deze teksten afzonderlijk bestuderen.

Hoofdstuk 6

Tekst #2 Handelingen 2: De eerste gemeentelijke samenkomst

- 1:14** Deze allen volhardden eendrachtig in het **gebed**, met [enige] **vrouwen** en Maria, de moeder van Jezus, en zijn broers.
- 2:1** En toen de dag van het pinksterfeest werd vervuld, waren zij **allen** gemeenschappelijk bijeen.
- 2:2** En er kwam plotseling uit de hemel een geluid als van een geweldige, voortgedreven wind en deze vulde het hele huis waar zij zaten.
- 2:3** En er vertoonden zich aan hen tongen als van vuur, die zich verdeelden, en het zette zich op **ieder van hen**.
- 2:4** En zij werden **allen** vervuld met [de] Heilige Geest en begonnen in andere talen te spreken, zoals de Geest hun gaf uit te spreken.
- 2:5** Nu woonden er in Jeruzalem Joden, godvrezende mannen uit elk van de volken die er onder de hemel zijn.
- 2:6** Toen nu dit geluid was ontstaan, kwam de volksmenigte samen en raakte in verwarring, want ieder hoorde hen in zijn eigen taal spreken.
- 2:7** En zij waren buiten zichzelf en verwonderden zich en zeiden: Zie, zijn niet al dezen die spreken Galileeërs?
- 2:8** Hoe horen wij [hen] dan ieder van ons in zijn eigen taal waarin wij geboren zijn?
- 2:9** Parthen, Meden en Elamieten, en de bewoners van Mesopotamië, Judéa en Kappadocië, Pontus en Asia,
- 2:10** Frygië en Pamfylië, Egypte en de streken van Libië bij Cyréne, en de hier woonachtige Romeinen, zowel Joden als proselieten,
- 2:11** Kretenzen en Arabieren, wij horen hen in onze talen over de grote daden van God spreken.
- 2:12** En zij waren allen buiten zichzelf en waren in verlegenheid en zeiden de één tot de ander: Wat mag dit toch zijn?
- 2:13** Anderen echter zeiden spottend: Zij zijn vol zoete wijn.
- 2:14** Petrus echter stond op met de elf, verhief zijn stem en sprak hen toe: Joodse mannen en u allen die in Jeruzalem woont, dit zij u bekend en leent het oor aan mijn woorden.
- 2:15** Want dezen zijn niet dronken, zoals u veronderstelt; want het is [het] derde uur van de dag.
- 2:16** Maar dit is wat gesproken is door de profeet Joël:
- 2:17** 'En het zal gebeuren in de laatste dagen, zegt God, dat Ik van mijn Geest zal uitstorten op alle vlees, en uw **zonen** en uw **dochters** zullen profeteren, en uw jongemannen zullen gezichten zien en uw ouden zullen dromen dromen.
- 2:18** Ja, op mijn **slaven** en op mijn **slavinnen** zal Ik in die dagen van mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren.
- 2:19** En Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de aarde beneden: bloed en vuur en rookwalm.
- 2:20** De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en luisterrijke dag van [de] Heer komt.

2:21 En het zal gebeuren dat ieder die de naam van [de] Heer aanroept, behouden zal worden’.

Telos vertaling

De vier sleutelhoofdstukken die licht werpen op hoe het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking mag komen wanneer de kerk samenkomt zijn: Handelingen 2, 1 Korinthe 11 en 14 en 1 Timotheüs 2. Ik heb ervoor gekozen om bij Handelingen 2 te beginnen om 2 redenen. De eerste is dat het chronologisch gezien vóór de eerste brieven van Paulus aan Timotheüs en de kerk in Korinthe valt. De tweede reden is dat dit gedeelte mij de ogen opende voor de mogelijkheid dat vrouwen soms tijdens een bijeenkomst van de kerk kunnen spreken, zonder dat ze daarmee het Scheppingsordeprincipe geweld aandoen. Tot dat moment las ik de hele Bijbel door de ‘bril’ van 1 Korinthe 14:34 waar staat: “Laten uw vrouwen in de gemeenten zwijgen”. Volgens mijn begrip van de betekenis van het woord ‘zwijgen’, zou elke vrouw die tijdens een gemeentelijke samenkomst zou spreken verkeerd zitten. Maar hier, in Handelingen 2, ziet het er naar uit dat vrouwen spraken in de gemeente zonder dat zij zondigden, omdat de Heilige Geest er bij hen op aandrong om te spreken. Zoals al eerder opgemerkt stel ik voor dat je nog even niet nadenkt over 1 Korinthe 14 totdat we daar in hoofdstuk 9 verder op in zullen gaan. We vestigen nu onze aandacht op Handelingen 2 en proberen dit hoofdstuk voor zichzelf te laten spreken.

Veel theologen geloven dat de komst van de Heilige Geest tijdens die eerste Pinksterdag het begin van de christelijke Kerk markeert. Dit is het algemene onderwijs binnen de Vergadering van Gelovigen. Toen Hij nog op aarde was, zei de Heer Jezus tegen Petrus en andere discipelen: “Ik [zal] Mijn gemeente bouwen, en de poorten van de hel zullen haar niet overweldigen” (Matt. 16:18). Toen Jezus dit zei, was de kerk nog toekomstmuziek. Na Zijn opstanding zei de Heer Jezus tegen Zijn discipelen “dat zij niet uit Jeruzalem weg moesten gaan, maar de belofte van de Vader moesten verwachten, die u, zei Hij, van mij gehoord hebt; want Johannes doopte wel met water, maar u zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet lang na deze dagen” (Hand. 1:4-5). De komst van de Heilige Geest vond een paar dagen later plaats, tijdens Pinksteren, en markeerde het begin van de Kerk van Jezus Christus. De gebeurtenissen van deze eerste bijeenkomst van de kerk worden uitvoerig beschreven in Handelingen 2. Laten we nauwkeurig nagaan wat er op die heel speciale dag gebeurde.

Waren er vrouwen aanwezig tijdens deze bijeenkomst?

In Handelingen 1:14-15 lezen we dat een groep van ongeveer 120 gelovigen in Jeruzalem bijeen kwam: “Dezen bleven allen eensgezind volharden in het bidden en smeken, met de vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met Zijn broers”. De vrouwen in die bovenzaal hoorden waarschijnlijk bij hen die Jezus vergezelden vanaf Galilea en getuigen waren van Zijn dood, opstanding en het lege graf (Matt. 27:55, Luk. 23:49, 55-56, 24:1-11). Gehoor gevend aan de instructies van de opgestane Jezus kwamen deze gelovigen regelmatig bij elkaar om “de belofte van de Vader [te] verwachten”, wat een aantal dagen later zou gebeuren (Hand. 1:4-5). Bij dit wachten hoorde gebed. Christelijke mannen en vrouwen waren gewend om elkaar te ontmoeten, om te bidden en te luisteren naar de apostelen die doorgaven wat zij van Jezus hadden geleerd.⁷ Lukas begint Handelingen 2 met ons te

⁷ Als de vrouwen die Jezus al vanaf Galilea volgden gewend waren om met de Heer Jezus te spreken in aanwezigheid van andere mannen, lijkt het heel logisch dat ze ook hardop baden in deze bijeenkomsten. Maar er wordt niet verteld wie er hardop baden in deze bijeenkomsten. Omdat de Kerk bovendien op dat moment nog niet bestond, waren deze gebedsbijeenkomsten geen ‘gemeentelijke samenkomsten’.

vertellen dat “*zij allen* eensgezind bijeen” waren. Het zou het meest logisch zijn wanneer de woorden ‘zij’ en ‘allen’ verwijzen naar die eerste groep van ongeveer 120 gelovigen. Een groep waartoe in elk geval de 12 apostelen behoorden. Een groep waar ook vrouwen bij hoorden. Een groep die paste in een groot huis. Het was niet ongebruikelijk dat behoorlijk grote groepen mensen bijeen kwamen in huizen. Verderop in Handelingen refereert Lukas naar bijeenkomsten van mensen in huizen (Hand. 10:27, 12:12, 16:40, 20:7-8) en Paulus heeft het over een aantal kerkelijke bijeenkomsten in huizen (Rom. 16:5, 1 Kor. 16:19, Kol. 4:15). Het limiteren van het aantal aanwezigen in het huis door te zeggen dat het hier alleen mannen betrof of alleen Petrus en de andere 11 apostelen is naar mijn mening een vreemde en onnodige beperking van de tekst.

Terwijl de gelovigen allemaal samen in het huis waren, gebeurde het volgende: “En plotseling kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige windvlaag en dat vervulde heel het huis waar zij zaten. En aan hen werden tongen als van vuur gezien, die zich verdeelden, en het zat op *ieder van hen*” (Hand. 2:2-3). Deze komst van de Heilige Geest markeert het begin van de kerk van Jezus Christus, het Lichaam van Christus, een nieuwe entiteit die bestond uit zowel mannen als vrouwen. Zoals we verderop zullen zien, citeert Petrus de volgende woorden van de profeet Joël als hij uitlegt wat er gebeurt, die expliciet mannen en vrouwen twee keer benoemt: “En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw *zonen* en uw *dochters* zullen profeteren... En ook op Mijn *dienaren* en op Mijn *dienaresen* zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren” (Hand. 2:17). Waarom citeert hij deze tekst om uit te leggen wat er gebeurt? Zeer waarschijnlijk omdat zowel mannen als vrouwen hier bij betrokken waren.

De komst van de Heilige Geest was noodzakelijk om zo iedere gelovige, man of vrouw, in het Lichaam van Christus te dopen. Later moesten gelovigen, in het bijzonder zij met Joodse vooroordelen, leren dat heidenen en slaven net zo welkom waren in het Lichaam van Christus als bekeerde Joden en vrije mensen. Zoals Paulus later uitlegt: “Ook wij allen immers zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij dat wij Joden zijn, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen; en wij allen zijn van één Geest doordrenkt” (1 Kor. 12:13). Wanneer we de eerste twee hoofdstukken van Handelingen gewoon lezen, suggereert het dat op de eerste Pinksterdag een gemengde groep gelovigen bij elkaar was toen de Heilige Geest neerdaalde op *alle* aanwezigen, zowel mannen als vrouwen.

Namen vrouwen hoorbaar deel aan deze bijeenkomst?

Iedereen die in het huis aanwezig was hoorde en zag die dag iets bijzonders. Ze hoorden “een geluid als van een geweldige windvlaag” en zagen iets dat leek op “tongen als van vuur” op ieder van hen. “En zij werden *allen* vervuld met de Heilige geest en begonnen te spreken in andere talen, zoals de Geest hun gaf uit te spreken” (Hand. 2:4). De tekst zegt dat *alle* aanwezigen in het huis spraken. Het zou wel heel vreemd zijn om te suggereren dat de Heilige Geest alleen neerdaalde op de daar aanwezige mannen en niet op de vrouwen. Ook staat er: “En aan hen werden tongen als van vuur gezien, die zich verdeelden, en het zat op *ieder van hen*”. Niemand werd hiervan uitgesloten.

Het spreken in tongen kan gezien worden als een vorm van profetie.⁸ De hoorbare deelname van vrouwen tijdens deze samenkomst kan geen ‘incorrect’, ‘vleselijk’ of ‘zondig’ gedrag

⁸ In wezen is het verschil tussen ‘talen’ en ‘profetie’ in deze tekst alleen de taal. Wanneer Petrus dit fenomeen van tongentaal uitlegt, zegt hij dat mannen en vrouwen aan het ‘profeteren’ waren (Hand. 2:17-18).

genoemd worden. Het zou verkeerd zijn om te suggereren dat deze christelijke vrouwen op de één of andere manier Gods Scheppingsorde overtraden of zichzelf opdrongen aan de gemeente. Er staat dat wat er in het huis gebeurde geleid werd door de Heilige Geest en daarom *moet* het wel in overeenstemming zijn met Gods wil.

Is dit model voor herhaling vatbaar?

Het zou niet juist zijn om deze gebeurtenis te zien als model of patroon voor alle toekomstige bijeenkomsten van de kerk maar evenmin moeten we negeren of afzwakken wat hier gebeurde. Richtlijnen en instructies worden vaak pas gegeven nadat iets al van start is gegaan. De bedoeling is om een bepaalde orde aan te brengen of grenzen aan te geven voor iets goeds dat al aan de gang is. Zo lezen we bijvoorbeeld dat mensen als Abel, Noach, Abraham, Isaäk en Jakob vele 'spontane' offers aan God brachten. God was blij met deze offers en opofferingen. Maar jaren later geeft Hij in Leviticus 1-7 richtlijnen en instructies voor alle toekomstige offers. Op dezelfde manier vinden we een aantal apostolische voorschriften voor toekomstige bijeenkomsten van de kerk 20 jaar nadat de kerk begon, opgeschreven in Paulus' eerste brief naar de gemeente in Korinthe.

Handelingen 2 is waarschijnlijk rond 70 na Christus geschreven. Dat is 15 of 20 jaar nadat Paulus zijn eerste brief aan Korinthe schreef. Ik vind het veelzeggend dat 15 of 20 jaar nadat Paulus voorziet in richtlijnen en instructies voor bijeenkomsten van de kerk, Lukas zijn lezers wil wijzen op de eerste bijeenkomst van de kerk, waarin de Heilige Geest *alle gelovigen* die aanwezig waren in dat huis enthousiasmeerde en in staat stelde om hoorbaar deel te nemen, zowel mannen als vrouwen.

Was dit echt een 'gemeentelijke samenkomst'?

Zoals in een eerder hoofdstuk al benoemd is, voorziet het Nieuwe Testament niet in een definitie van wat een bijeenkomst van een gemeente precies is. Mijn voorstel was om iets een 'kerkelijke bijeenkomst' of 'gemeentelijke samenkomst' te noemen wanneer een gemeente samenkomt voor een geestelijke activiteit en de Heilige Geest onder hen aanwezig is om hen te leiden in aanbidding, gebed of onderwijs. Voor Pinksteren waren er geen gemeentelijke samenkomsten, omdat er geen kerk was. Sommigen zouden daar tegenin kunnen brengen dat deze bijeenkomst van gelovigen geen 'gemeentelijke samenkomst' was toen het begon, maar het werd er duidelijk wel één toen de Heilige Geest op hen neerdaalde.

Was dit een speciale gelegenheid? Absoluut! Deze eerste bijeenkomst van de kerk was een zeer ongebruikelijke gebeurtenis. Harde wind en tongen van vuur zijn geen dingen die normaal gesproken voorkomen bij gemeentelijke samenkomsten! Maar het feit dat dit een *speciale* en *unieke* gebeurtenis in de geschiedenis was, is niet in tegenspraak met het feit dat het een gemeentelijke samenkomst was, een heel speciale: de eerste.

Later ontvangen we apostolische richtlijnen om wat structuur en orde aan te brengen in de bijeenkomsten – om zo zeker te stellen dat de Heilige Geest in vrijheid de aanwezigen kan blijven leiden en dat de bijeenkomsten zouden doorgaan tot opbouw voor alle aanwezigen. "Telkens wanneer u samenkomt, heeft iedereen wel een psalm, of hij heeft een onderwijzing, of hij heeft een andere taal, of hij heeft een openbaring, of hij heeft een uitleg. Laat alles gebeuren tot opbouw" (1 Kor. 14: 26). Als voorbeeld: om een ordelijke en tot deelname aansporende atmosfeer op te bouwen, werd van sprekers gevraagd dat ze om de beurt zouden praten, in plaats van dat verschillende sprekers gelijktijdig kleine groepen aanspraken: "En als aan een ander die daar zit, iets geopenbaard wordt, laat dan de eerste zwijgen" (1 Kor. 14:30). Deze aanvullende richtlijnen voor de bijeenkomsten van de kerk zijn

op geen enkele manier in tegenspraak met de bijeenkomst die Handelingen 2 beschrijft als eerste gemeentelijke samenkomst van de kerk. Wat daar plaats vond tijdens deze eerste 'gemeentelijke samenkomst' was Gods ontwerp, geregisseerd en bekrachtigd door de Heilige Geest en in overeenstemming met het Scheppingsordeprincipe.

Was deze bijeenkomst een bijeenkomst die diende voor evangelisatie?

Het is belangrijk om op te merken dat tussen vers 4 en 5 een duidelijke *overgang* plaatsvindt van een huis (Hand. 2:2), waar maximaal 100-150 mensen bij elkaar konden komen, naar een grotere ruimte waar minimaal 3000 mensen samen konden komen, waarschijnlijk het Tempelplein. De mensen in het huis moeten naar buiten zijn gegaan om daar de menigte in een open ruimte te ontmoeten. Veel Joden vanuit de hele wereld waren naar Jeruzalem gekomen om Pinksteren te vieren. Er vormde zich een menigte: "Toen dan dit geluid klonk, kwam de menigte samen en raakte in verwarring, want ieder hoorde hen in zijn eigen taal spreken" (Hand. 2:6). Gezien het aanwezige publiek zou het buiten toespreken van een menigte van 3000 mensen wellicht best gezien kunnen worden als een evangelisatie-actie. Maar dit was een andere bijeenkomst dan die in het huis had plaatsgevonden.

Wie sprak er buiten het huis?

Wie verkondigde "de grote werken van God" (Hand. 2:11)? Er moeten verschillende mensen gesproken hebben, wellicht in kleinere groepen, mogelijk ingedeeld naar hun taal. De menigte herkende de sprekers als "Galileeërs" (Hand. 2:7). Sommige Bijbelgeleerden suggereren dat, toen ze eenmaal buiten het huis waren, alleen de mannen of wellicht Petrus en de 11 discipelen de menigte toespraken, gebaseerd op deze referentie naar Galileeërs⁹ en het feit dat het voor vrouwen in die tijd heel moeilijk was om een menigte toe te spreken. Dit kan waar zijn voor het moment waarop de 3000 mensen bij elkaar gekomen waren. Maar in de straten, waarschijnlijk in kleine groepen, is het waarschijnlijker dat alle mensen die in talen spraken in het huis (mannen en vrouwen) hier mee doorgingen toen ze zich op straat begaven. Merk op dat de menigte bestond uit meer dan 12 verschillende taalgroepen (Hand. 2:9-11), wat suggereert dat er meer dan 12 mensen aan het woord moeten zijn geweest.

Handelingen 2 beschrijft daarom twee gebeurtenissen op de Pinksterdag: de eerste 'gemeentelijke samenkomst' (Hand. 2:1-4), gevolgd door een bijeenkomst die diende voor evangelisatie (Hand. 2:5-41). Wat die laatste betreft weten we zeker dat Petrus sprak toen de 3000 mensen bij elkaar gekomen waren en hebben we het sterke vermoeden dat in de straten van Jeruzalem alle gelovigen in talen spraken en "over de grote werken van God" tegen de mensen om hen heen. Wat betreft de mensen die spraken tijdens de eerste gemeentelijke samenkomst van de kerk in het huis, staat er duidelijk "allen" (Hand. 2:4).

Waarom citeerde Petrus de profeet Joël?

Sommige mensen in Jeruzalem was het opgevallen dat er iets luidruchtigs en vreemds gebeurd was in het huis waar de christenen bijeen kwamen. Veel mensen in Jeruzalem hadden deze christenen op straat in hun eigen taal tegen hen horen spreken. De menigte vroeg zich nu af: "Wat wil dit toch zeggen?" (Hand. 2:12). De apostel Petrus staat op en citeert de profeet Joël om dingen uit te leggen. Waar zij getuige van waren was het begin van de vervulling van de profetie van Joël, waar staat: "En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters

⁹ Deze verwijzing naar "Galileeërs" limiteert het aantal sprekers niet tot de 12 apostelen of alleen mannen. Aan het eind van zijn evangelie vertelt Lukas drie keer dat er *vrouwen* behoorden tot de groep gelovigen en ook dat een aantal van deze vrouwen uit Galilea afkomstig waren (Luk. 23:49, 55, 24:1-12).

zullen profeteren, uw jongemannen zullen visioenen zien en uw ouderen zullen dromen dromen. En ook op *Mijn dienaren en op Mijn dienaressen* zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren” (Hand. 2:17-18).

De gebeurtenissen op die bijzondere dag vervulden duidelijk niet de complete profetie die Petrus citeerde. Sommige dingen moeten nog vervuld worden, zoals “De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed” (Hand. 2:20). Maar de profetie ondersteunde wel wat ze zagen, hoorden en ervaarden op die dag, namelijk dat Gods Geest aan het werk was (en niet het effect van alcohol, zoals sommigen suggereerden) en dat Gods Geest door mannen en vrouwen sprak (en niet alleen door mannen, zoals Joden in die tijd zouden verwachten).

Petrus verwijzing naar Gods Geest die werkt door “zonen en dochters” en door “dienaren en dienaressen” om zo uit te leggen wat er die dag gebeurde, ondersteunt de conclusie die we al getrokken hebben toen we de basis van het verhaal zelf doorlazen: zowel mannen als vrouwen waren aanwezig in het huis en later in de straten en zowel mannen als vrouwen spraken, geleid door de Heilige Geest, in de eerste gemeentelijke samenkomst en later in de straten.

Handelingen 2: mijn conclusie

Een zorgvuldig lezen van Handelingen 2 laat zien dat er twee gebeurtenissen plaats vonden op die speciale Pinksterdag. In de eerste plaats een bijeenkomst van gelovigen in een huis, wat ook beschreven kan worden als een ‘gemeentelijke samenkomst’. Ten tweede, buiten het huis, een grote bijeenkomst die ook wel beschreven kan worden als een evangelisatie bijeenkomst. Het bewijs uit Handelingen 1 en uit Petrus’ toespraak in Handelingen 2 laat zien dat zowel mannen als vrouwen aanwezig waren in de eerste ‘gemeentelijke samenkomst’. Ons wordt expliciet verteld dat *alle* aanwezigen in het huis, aangemoedigd en bekrachtigd door de Geest van God, tongen als van vuur ontvingen en hardop deelnamen aan deze bijeenkomst. Niets in dit hoofdstuk suggereert dat de deelname van vrouwen tijdens deze eerste bijeenkomst op welke manier dan ook zondig was. God zag dit, in elk geval op dat moment, als in overeenstemming met het Scheppingsordeprincipe. Petrus maakt in zijn toespraak, en Lukas later in zijn verslag hiervan, duidelijk aan zijn toehoorders en lezers dat alles wat gebeurde in het huis werd geleid door de Heilige Geest. De gebeurtenissen van deze eerste ‘gemeentelijke samenkomst’ moeten op de één of andere manier invloed hebben op ons begrip van de andere drie sleutelteksten uit het Nieuwe Testament.

Hoofdstuk 7

Tekst #3 1 Timotheüs 2: Bidden, onderwijzen & autoriteit

- 2:1** Ik vermaan dan allereerst dat smekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen gedaan worden voor alle mensen,
2:2 voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een rustig en stil leven leiden in alle godsvrucht en eerbaarheid.
2:3 Dit is goed en aangenaam voor God, onze Heiland,
2:4 die wil dat alle mensen behouden worden en tot kennis van [de] waarheid komen.
2:5 Want er is één God en één middelaar tussen God en mensen, [de] mens Christus Jezus,
2:6 die Zichzelf gegeven heeft tot een losprijs voor allen, [volgens] het getuigenis op zijn eigen tijd;
2:7 waartoe ik gesteld ben als prediker en apostel – ik zeg [de] waarheid, ik lieg niet -, als leraar van [de] volken in geloof en waarheid.
2:8 Ik wil dan dat de **mannen** in elke plaats bidden met opheffing van heilige handen, zonder toorn en twist.
2:9 **Evenzo** dat <ook> **vrouwen** zich tooien in waardige kleding met bescheidenheid en ingetogenheid, niet met haarvlechten en goud of parels of kostbare kleding;
2:10 maar – zoals het vrouwen past die belijden godvrezend te zijn – door goede werken.
2:11 Een vrouw moet zich stil, in alle onderdanigheid laten leren;
2:12 maar ik sta aan een vrouw niet toe **dat zij leert** of **over een man heerst**, maar zij moet stil zijn.
2:13 Want Adam is eerst geformeerd, daarna Eva;
2:14 en Adam werd niet verleid, maar de vrouw werd verleid en viel in overtreding.
2:15 Maar zij zal bewaard blijven tijdens het ter wereld brengen van kinderen, als zij blijven in geloof, liefde en heiliging, met ingetogenheid.

Telos vertaling

Net zoals Efeze 5 een bekend hoofdstuk is over het christelijk huwelijk, is 1 Timotheüs 2 bekend vanwege de rollen van man en vrouw in de kerk. Gezien het belang voor de gang van zaken binnen de kerk is het het onderwerp geweest van veel onderzoek en controverse. Sommigen zien deze brief aan Timotheüs als niet-authentiek, waarschijnlijk geschreven in het laatste deel van de 2^e eeuw in naam van Paulus. Dit is een gevaarlijke conclusie en een weg die we niet moeten willen nemen. Ik zie deze tekst als een authentieke tekst, met een boodschap die verder gaat dan alleen voor de lokale situatie. Laten we hem eens nader bestuderen.

Waar zouden deze richtlijnen toegepast moeten worden?

De apostel Paulus was van plan om Timotheüs een bezoek te brengen, maar voorzag mogelijke vertragingen in zijn reisschema. Hij had een aantal instructies voor Timotheüs die hij zo belangrijk vond dat hij niet het risico wilde lopen dat ze vertraagd aan zouden komen: “Deze dingen schrijf ik u, in de hoop spoedig naar u toe te komen. Maar voor het geval dat ik langer wegblijf, weet u nu hoe men zich moet gedragen in het huis van God, dat is de gemeente van de levende God, zuil en fundament van de waarheid” (1 Tim. 3:14-15). Wat bedoelt Paulus met “het huis van de levende God”? Moeten de instructies die in deze brief gegeven worden toegepast worden in de gemeentelijke samenkomsten? Of op alle

activiteiten binnen de christelijke gemeenschap (inclusief hun bijeenkomsten)? Of moeten ze opgevolgd worden door christenen in de samenleving? Vraagt de tekst “ik sta niet toe dat een vrouw onderwijs geeft” (1 Tim. 2:12) bijvoorbeeld van ons dat een christelijke vrouw alleen niet mag onderwijzen in de context van een gemeentelijke samenkomst, of ook niet in huisgroepen, op jeugdkampen en seminars. Of zou ze überhaupt niet mogen onderwijzen op plekken waar mannen aanwezig zijn, ook niet op taalscholen, in het beroepsonderwijs en op universiteiten? Of moeten we dit zien als een verbod voor vrouwen om Bijbels en geestelijk onderwijs te geven aan mannen? Paulus geeft ons in deze brief niet de precieze context. Maar vaak kan het eigenlijke onderwerp ons helpen om er achter te komen wat de context is waarin iets toegepast moet worden, al is dit niet altijd het geval.

Instructies over het herkennen en aanwijzen van “opzieners” (1 Tim. 3:1-7) en “diakenen” (1 Tim. 3:8-13) bijvoorbeeld, zijn duidelijk van toepassing op het kerkelijk leven – en niet alleen over wat er gebeurt binnen gemeentelijke samenkomsten. Op dezelfde wijze is het advies over hoe men om moet gaan met oudere en jongere mensen, mannen, vrouwen en weduwen algemeen toepasbaar op het leven binnen de kerk (1 Tim. 5:1-16). De aanwijzingen “Evenzo wil ik dat de vrouwen zich tooien met eerbare kleding, ingetogen en bezonnen” en dat zij “goede werken” moeten doen zijn waarschijnlijk niet alleen bedoeld voor de kerkelijke bijeenkomsten of voor het kerkleven. Het is waarschijnlijker dat dit van toepassing was op het algemene leven van christelijke vrouwen, inclusief hun activiteiten die ze ondernamen als deel van de kerk en in de bijeenkomsten. Veel hedendaagse commentaren gaan er van uit dat de aanwijzingen over gebed en onderwijs die we vinden in 1 Timotheüs 2 alleen van toepassing zijn op de kerkelijke bijeenkomsten. Sommige commentaren verbreden dit door er ook een aantal publieke gelegenheden bij te betrekken. In het verleden werd dit hoofdstuk gebruikt om vrouwen uit te sluiten van onderwijsfuncties op hogescholen en universiteiten. In het volgende zul je zien dat ik de aanwijzingen uit 1 Timotheüs 2 in de eerste plaats toepas op de gemeentelijke samenkomsten. Ja, dat is mijn *keus*. Ik denk dat het de meest redelijke optie is van alle mogelijke verklaringen die ik tegen ben gekomen. Als je kiest voor een bredere toepassing, zal dat geen gevolgen hebben voor de analyse die nu volgt.

Wie wordt er aangemoedigd om te bidden?

Paulus begint 1 Timotheüs 2 met een open en algemene oproep om te bidden, te smeken, te danken en voorbede te doen “voor alle mensen”, in het bijzonder voor hen die autoriteit uitoefenen. Het doet God een plezier om te luisteren naar de gebeden van Zijn mensen (1 Tim. 2:1-3). Paulus vertelt ons hier niet *wie* er zouden moeten bidden. Na een prachtige uitweiding over Christus (1 Tim. 2:4-7) gaat hij verder met zijn onderwijs over gebed: “Ik wil dan dat de mannen op alle plaatsen bidden met opheffing van heilige handen, zonder toorn en meningsverschil” (1 Tim. 2:8). Hier vraagt Paulus de mannen om op een bepaalde manier te bidden. Wanneer je, net als ik, denkt dat deze instructies in de eerste plaats van toepassing zijn op de gemeentelijke samenkomst, bedoelt Paulus met “alle plaatsen”: “in iedere gemeente” (dit is ook mogelijk in 1 Kor. 1:2 en in 1 Thess. 1:8). Als alternatief kun je deze tekst zien als een algemene oproep voor mannen om publiekelijk te bidden.

Dan richt de apostel zijn aandacht op vrouwen: “Evenzo wil ik dat de vrouwen zich tooien met eerbare kleding, ingetogen en bezonnen, niet met het vlechten van het haar of met goud of parels of kostbare kleren, maar met goede werken, wat bij vrouwen past die belijden godvrezend te zijn” (1 Tim. 2:9-15). Het is duidelijk dat Paulus een godvruchtige levensstijl aanmoedigt en een bescheiden manier van kleden onder vrouwen die belijden dat zij God kennen.

De onzekerheid in de interpretatie van deze teksten wordt veroorzaakt door het woord dat vertaald is met “evenzo” aan het begin van vers 9. Het wijst op een *overeenkomst* tussen het vers met aanwijzingen voor mannen en het vers met aanwijzingen voor vrouwen. Commentaren kiezen gewoonlijk voor één van de volgende twee mogelijke interpretaties:

1. Het is vrouwen toegestaan te bidden: Het “evenzo” verwijst naar de manier waarop de apostel wilde dat vrouwen baden. Aangezien mannen vatbaarder waren voor boosheid en twisten en vrouwen meer geneigd waren om de focus op hun uiterlijke verschijning te leggen (hippe haardracht, parels, dure kleren) – beiden ongewenst gedrag voor mensen die belijden dat zij bij elkaar komen om God te aanbidden – zou Paulus dan zeggen: Ik wil dat mannen *op gepaste wijze bidden* op iedere plek, zonder boosheid of twistgesprekken aan te gaan, ‘evenzo’ wil ik dat vrouwen *op gepaste wijze bidden* op iedere plek, zonder overdreven aandacht te besteden aan hun uiterlijk. Ze moet zichzelf mooi maken door het doen van goede werken.
2. Alleen mannen mogen bidden: Het “evenzo” kan ook verwijzen naar het te verbeteren gedrag, zonder dat het betrekking heeft op gebed. Paulus zou dan zeggen: Ik wil dat mannen *op gepaste wijze bidden* op iedere plek, zonder boosheid of twistgesprekken aan te gaan, ‘evenzo’ wil ik dat vrouwen zich *op gepaste wijze kleden* zonder dat zij overdreven aandacht besteden aan hun uiterlijk. Ze moet zichzelf mooi maken door het doen van goede werken.

Doet één van deze interpretaties de tekst meer geweld aan dan de ander? Waarschijnlijk niet. Een aantal Griekse geleerden geven de voorkeur aan de eerste versie en sommigen aan de tweede interpretatie. Beide verklaringen gebruiken het woord ‘evenzo’ op een redelijke manier. Wanneer de verzen 8 en 9 met elkaar verbonden werden door een woord als ‘en’ in plaats van ‘evenzo’ of zonder bijwoord simpelweg zouden zeggen: “Ik wil dan dat de mannen...Ik wil dat de vrouwen...” zou de dubbelzinnigheid van de tekst verdwijnen: alleen mannen kunnen in het openbaar bidden. *De aanwezigheid van het woord ‘evenzo’ zorgt ervoor dat we niet de conclusie kunnen trekken dat deze instructie ons leert dat alleen mannen in het openbaar kunnen bidden.*

De kwestie of vrouwen wel of niet is toegestaan om in het openbaar te bidden is een hele belangrijke. Met slechts een kleine aanpassing van de tekst had Paulus *zeer duidelijk* kunnen maken dat vrouwen werden uitgenodigd om in het openbaar te bidden. Maar hij koos er voor dit niet te doen. Aan de andere kant: met slechts een kleine aanpassing van de tekst had Paulus *zeer duidelijk* kunnen maken dat vrouwen *niet* werd toegestaan om in het openbaar te bidden tijdens gemeentelijke samenkomsten. Maar hij koos er voor dit niet te doen. In de daarop volgende verzen is Paulus heel duidelijk dat het vrouwen niet toegestaan is om in zulke samenkomsten te onderwijzen. Maar om de één of andere reden inspireert de Geest van God Paulus niet tot het verbieden van bidden in het openbaar door vrouwen. Dit is niet een maar een ‘simpel argument gebaseerd op het feit dat er verder niets over staat’. In het bespreken van bidden in het openbaar en onderwijzen in de kerken verbiedt de apostel duidelijk te onderwijzen, maar hij verbiedt hen niet te bidden. Ik denk dat dit veelzeggend is. Neem een moment (in gebed?) om er over na te denken wat de Geest van God hier wellicht in gedachten had.

Mannen en vrouwen mogen hardop bidden

Soms moeten we een oordeel vellen wanneer het aankomt op met elkaar conflicterende interpretaties. Mijn wiskundige hoofd zou er de voorkeur aan geven om interpretaties in te delen in twee categorieën, namelijk ‘juist’ en ‘onjuist’, om vervolgens simpelweg de ‘onjuiste’

af te kunnen wijzen en mee te gaan in de 'juiste' interpretatie. Maar helaas zit het leven niet altijd zo simpel in elkaar! Ik zal uitleggen waarom ik geneigd ben te denken dat de eerste interpretatie die ik hierboven beschreven heb de interpretatie is die Paulus voor ogen had.

Nadat hij de dwaalleraars gecorrigeerd heeft en een aantal opmerkingen van persoonlijke aard heeft gemaakt in hoofdstuk 1, wijdt Paulus hoofdstuk 2 toe aan het geven van bemoedigende en corrigerende opmerkingen die vooral van toepassing zijn op *gemeentelijke samenkomsten* (gebed, onderwijs en autoriteit) en wijdt hij hoofdstuk 3 toe aan het geven van instructies over de kerkelijke structuur (opzieners en diakenen). Gezien de thematische onderstroom van de hoofdstukken 2 en 3 die handelen over 'kerkelijke instructies' is het waarschijnlijker dat Paulus het heeft over 'gebed' (met betrekking tot zowel mannen als vrouwen) in 1 Tim. 2:1-10 en dan overgaat naar het onderwerp 'onderwijs en autoriteit' (met betrekking tot mannen en *niet tot* vrouwen) in 2:11-15. Wanneer hij het heeft over 'gebed' (1 Tim. 2:1-10) refereert Paulus *niet* aan het Scheppingsordeprincipe. Dat zou ook niet nodig zijn als er geen verschil bestond tussen de seksen in dit kader waar hij rekening mee moest houden en dus dezelfde regels geldig waren voor mannen en vrouwen wanneer het aankwam op het bidden in het openbaar. Maar wanneer hij het heeft over 'onderwijs en autoriteit' (1 Tim. 2:11-15), verwijst Paulus *wel* naar het Scheppingsordeprincipe. Dat is ook nodig om uit te leggen dat het verschil in sekse hier *wel* een rol speelt: dat vrouwen mannen niet mogen onderwijzen of autoriteit over hen uit mogen oefenen.

Denk eens na over de volgende twee waarnemingen: ten eerste lijkt het me vrij vreemd (maar niet onmogelijk) om te suggereren dat Paulus deze stroom van instructies die betrekking hebben op de kerk zou onderbreken om in vers 9 twee algemene, niet tot de kerk betrekking hebbende opmerkingen te maken die vrouwen betreft, namelijk dat zij zich ingetogen moeten kleden en goede werken moeten doen. Het lijkt mij natuurlijker te veronderstellen dat Paulus niet afdwaalt na vers 8, maar vrouwen aanmoedigt om net als mannen te bidden, maar niet op een ongepaste manier. Ten tweede suggereert de afwezigheid van een verwijzing naar de Scheppingsorde wanneer hij het over gebed heeft in de verzen 1-10 dat mannen en vrouwen beiden hardop baden tijdens de samenkomsten. Denk er aan dat deze twee waarnemingen niet *bewijzen* dat vrouwen werden opgeroepen om te bidden. Wat ik probeer te zeggen is dat deze twee argumenten allebei suggereren dat de eerste interpretatie die ik hierboven weergeef beter past dan de tweede.

In deze brief gebruikt Paulus, zoals wel vaker het geval was, zijn schrijven om gezond onderwijs te bevorderen en ook die dingen te corrigeren die dat in de weg staan. Welk onderwerp probeerde de apostel te corrigeren in hoofdstuk 2? Gebaseerd op mijn ervaring en kennis van de menselijke natuur zijn mannen vaak meer geneigd tot boosheid en vervelende discussies dan vrouwen – vooral wanneer het aankomt op leerstellingen en theologie! Wanneer het aankomt op het uiterlijk zijn vrouwen juist weer meer dan mannen geneigd om buitensporig veel aandacht te besteden aan hun kleding en aan hoe ze er uit zien. Wellicht koos Paulus ervoor om zowel mannen als vrouwen aan te spreken op hun zwakheden. Zijn doel hier zou kunnen zijn om zowel mannen als vrouwen aan te moedigen om te bidden, maar vanuit de positie van een Godvrezende levensstijl. Hoewel de nadruk verschilt, is het algemene principe dat Paulus hier schetst verbonden met het bidden in het openbaar door beide seksen: mannen moeten zich *ook* met "eerbare kleding en ingetogen" kleden en vrouwen moeten *ook* "met opheffing van heilige handen" bidden "zonder toorn en meningsverschil". Wat de motivatie van Paulus ook geweest is om mannen en vrouwen apart aan te spreken, het zou niet juist zijn om alleen op basis van dit hoofdstuk (zoals sommigen doen) te concluderen dat God wil dat alleen mannen en niet vrouwen bidden in huizen, kerken of in het openbaar.

Laat een vrouw onderwezen worden “in stilheid”

Nadat hij het heeft gehad over bidden in het openbaar, richt de apostel zijn aandacht op leren, onderwijs en autoriteit. “Een vrouw moet zich laten onderwijzen in stilheid, in alle onderdanigheid” (1 Tim. 2:11). Wat het meest opvallend zou zijn geweest voor de lezers van Paulus uit de eerste eeuw was het feit dat het vrouwen was toegestaan en er zelfs toe aangemoedigd werden, om onderwijs te ontvangen. De tekst zegt letterlijk: ‘Laat een vrouw onderwijs ontvangen’. Dit is een sterk corrigerende opdracht richting mensen als de Farizeeën, die vrouwen wilden uitsluiten van onderwijs.

Het Griekse woord dat hier vertaald is met ‘stilheid’, wordt drie keer gebruikt in dit hoofdstuk: “opdat wij een rustig en *stil* leven zullen leiden” (2:2), “Een vrouw moet zich laten onderwijzen in *stilheid*” (2:11), “Want ik sta niet toe dat een vrouw onderwijs geeft, en ook niet dat zij een man overheerst, maar ik wil dat zij zich *stil* houdt” (2:12). De manier waarop Paulus het woord ‘stilheid’ hier gebruikt, suggereert een gevoel van ‘kalmte’ of ‘rust van binnenuit’. Hij gebruikt hetzelfde woord in 2 Thessalonicenzen 3:12, waar hij een aantal luie, ongeregelde gelovigen aanmoedigt om hun werk *in alle rust* te doen en hun eigen geld te verdienen. Het betekent niet persé dat je letterlijk ‘stil’ moet zijn, maar het verwijst gewoonlijk naar de algemene houding of aanleg van iemand. Petrus gebruikt dit woord een keer wanneer hij vrouwen aanmoedigt om zich niet overmatig op hun eigen uiterlijk te focussen, maar veel meer op “het onvergankelijke sieraad van een zachtmoedige en *stille* geest, die kostbaar is voor God” (1 Petr. 3:4). Dit is een ander Grieks woord dan het woord dat Paulus gebruikt in 1 Korinthe 14:34, waar hij zegt: “Laten uw vrouwen in de gemeenten *zwijgen*”. In 1 Tim. 2:11-12 vraagt de apostel aan vrouwen om een algemene houding van kalmte en onderdanigheid aan te nemen terwijl zij onderwezen worden in de gemeente.

Vrouwen, onderwijs en autoriteit

Later voegt de apostel daar aan toe: “Want ik sta niet toe dat een vrouw onderwijs geeft, en ook niet dat zij de man overheerst, maar ik wil dat zij zich stil houdt. Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva. En niet Adam is misleid, maar de vrouw is, toen zij misleid werd, tot overtreding gekomen” (2:12-14). Sommige mensen suggereren dat Paulus een bepaalde lastige vrouw uit Efeze in gedachten had of dat hij de luidruchtige en onoplettende vrouwen de mond probeerde te snoeren. Dit is een gevaarlijke veronderstelling. Er staat niets in de brief dat deze veronderstelling rechtvaardigt. Dit is een makkelijke manier om ieder deel uit de Bijbel dat ons niet zo aanstaat af te keuren. Het is beter om de tekst voor waar aan te nemen en er mee in te stemmen dat het de bedoeling van de apostel is om de deelname van vrouwen in de kerk in te perken. De onzekerheid zit hem er in of de apostel hier één of twee beperkingen in gedachten had: wordt van vrouwen gevraagd om niet deel te nemen aan iets wat omschreven kan worden als ‘gezaghebbend onderwijs’, of worden zij uitgesloten van zowel het ‘onderwijzen’ als het ‘overheersen van mannen’. Laten we deze twee mogelijkheden verder onderzoeken.

‘Gezaghebbend onderwijs’ – Eén beperking

Zij die in deze discussie dit uitgangspunt kiezen, concluderen dat het vrouwen die daar de gaven en talenten voor hebben is toegestaan om ‘normaal onderwijs’ te geven tijdens een gemeentelijke samenkomst, maar dat zij zich wel moeten onthouden van ‘gezaghebbend onderwijs’. Ze wijzen erop dat Paulus twee uitspraken doet, één positief en één negatief: een ‘ja’ voor stilheid en onderdanigheid (1 Tim. 2:11) en een ‘nee’ tegen het geven van onderwijs en het overheersen van een man (2:12). Zij doen de suggestie dat deze twee verzen niet gelezen moeten worden als vier aparte geboden voor vrouwen (wees stil, wees onderdanig, geef geen onderwijs en oefen geen gezag uit over mannen), maar dat de tweede de eerste

aanvult: dat de 'stilheid' van de vrouw moet worden uitgevoerd met een onderdanige houding en dat haar 'onderwijs' moet worden uitgevoerd met een 'niet-gezaghebbende' houding.

Deze redenering haalt zijn kracht uit het feit dat de instructies in twee evenwijdige verklaringen staan. Is het een sterk argument? Let er op dat er nog een derde zin staat in vers 12, waarin simpelweg staat "ik wil dat zij zich stil houdt" (HSV) of "zij moet stil zijn" (Telos). Deze extra opmerking kan gezien worden als de doorbreking van een patroon. Meer nog, het woord 'overheersen' staat niet op zichzelf. Het type gezag dat Paulus hier in gedachten heeft is of "gezag over mannen" of "gezag van mannen" ('over' en 'van' zijn gelijkwaardige toevoegingen). Wanneer we dit statement van Paulus als een verbod zouden moeten lezen, zou er iets staan als: 'Ik sta het vrouwen niet toe om te onderwijzen met gezag van of over mannen'. En dit is niet hetzelfde als zeggen dat getalenteerde vrouwen 'normaal onderwijs' mogen geven in de gemeente, maar zich moeten onthouden van 'gezaghebbend onderwijs'. Het gezag van het onderwijzen uit het Woord van God (zowel het uitleggen als toepassen daarvan) berust in Gods Woord zelf! Het heeft gezag omdat het Gods Woord is. Ik zou zeggen dat het *niet* mogelijk is om Gods Woord te onderwijzen zonder autoriteit. In de woorden van de apostel Petrus: "Als iemand spreekt, dan als iemand die de woorden van God spreekt" (1 Petr. 4:11). De woorden van God hebben autoriteit: onderwijs niet (in de gemeentelijke samenkomst) *en* oefen geen gezag uit over mannen (binnen de structuur van de kerk).

Onderwijs en gezag – Twee beperkingen

Paulus heeft waarschijnlijk een situatie in gedachten waarbij het geven en ontvangen van onderwijs plaatsvindt binnen de gemeente: "Een vrouw moet zich laten onderwijzen in stilheid, in alle onderdanigheid. Want ik sta niet toe dat een vrouw onderwijs geeft, en ook niet dat zij de man overheerst, maar ik wil dat zij zich stil houdt" (2:11-12). De opbouw van vers 11 suggereert dat *stilheid* en *onderdanigheid* elkaar aanvullen. Maar de opbouw van vers 12, is anders; het gebruikt "en ook niet". Daarom is het natuurlijker om hier twee verboden in te zien die met elkaar verband houden, maar toch verschillend zijn. Van vrouwen wordt gevraagd dat zij geen onderwijs geven (tijdens een gemeentelijke samenkomst) *en* de man niet overheersen (geen kerkoudsten zijn).

Een uitdrukking van het Scheppingsordeprincipe

Zoals altijd rechtvaardigt Paulus dit onderscheid tussen man en vrouw daar waar het aankomt op de kerkelijke orde met het Scheppingsordeprincipe: "Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva". Adam is als eerste geschapen. Adam ontving zijn instructies direct van God. Adam kreeg de verantwoordelijkheid om die aan Eva door te geven. Toen kwam de zondeval. "En niet Adam is misleid, maar de vrouw is, toen zij misleid werd, tot overtreding gekomen. Maar zij zal in de weg van het baren van kinderen zalig worden, als zij blijft in geloof, liefde en heiliging, gepaard met bezonnenheid" (1 Tim. 2:13-15). Adam wist wat God hem gezegd had, maar koos er voor om ongehoorzaam te zijn. Hij werd weloverwogen een zondaar. Eva handelde onafhankelijk van haar 'hoofd', Adam, en werd misleid door Satan. Zij werd een zondaar. Zowel Adam als Eva deden afstand van hun door God gegeven rol binnen de Scheppingsorde. Het laatste vers van dit hoofdstuk is moeilijk te begrijpen. Wellicht betekent het dat een vrouw die weigert kinderen te krijgen net als Eva haar door God gegeven plaats binnen de Scheppingsorde afwijst, door haar verantwoordelijkheid om te 'vermenigvuldigen' te negeren.

De beperking die gelegd wordt op het onderwijs geven en het uitoefenen van gezag door vrouwen binnen de kerk is *niet* een weergave van een vrouwelijk gebrek aan vaardigheden of mogelijkheden. Het wordt gemotiveerd door theologie en *niet* door biologische verschillen

of culturele aangelegenheden. God heeft daarvoor geschikte mannen geroepen om te functioneren als 'hoofd' van de kerk en hen de verantwoordelijkheid gegeven om te onderwijzen en gezag uit te oefenen binnen de kerk (mannelijke oudsten). Vrouwen, door God geroepen om 'hulp' te zijn, hebben de verantwoordelijkheid om deze mannen de ruimte te geven om te functioneren als 'hoofd' en daar waar mogelijk hen hierin te ondersteunen.

1 Timotheüs 2: Mijn conclusie

De apostel Paulus opent dit hoofdstuk met een open en algemene oproep om te bidden. Vervolgens moedigt hij mannen aan om overal op *gepaste wijze te bidden* zonder boosheid of meningsverschillen. De aanwezigheid van het woord 'evenzo', de afwezigheid van een verwijzing naar het Scheppingsordeprincipe in het deel dat gaat over gebed (2:1-10), het ontbreken van een duidelijk verbod (zoals er wel is voor het geven van onderwijs) en de thematische onderstroom in de hoofdstukken 2 en 3 brengen mij tot de conclusie dat Paulus vrouwen aanmoedigt om overal op *gepaste wijze te bidden* zonder overdreven aandacht voor hun uiterlijk. Vrouwen werden ook aangemoedigd om onderwijs te ontvangen en dat met een kalme en stille geest te doen. Gebruik makend van het Scheppingsordeprincipe moedigt de apostel vrouwen aan om geen *onderwijs* te geven aan mannen tijdens de diensten en geen gezag uit te oefenen over of leiding te geven aan mannen binnen de kerk. Het geven van onderwijs binnen de gemeentelijke samenkomsten en het leiden van de gemeente (het zijn van oudste) is een verantwoordelijkheid die gegeven wordt aan daarvoor geschikte mannen.

Hoofdstuk 8

Tekst #4 1 Korinthe 11: Bidden en profeteren

- 11:1** Weest mijn navolgers, zoals ook ik van Christus.
- 11:2** En ik prijs u, dat u in alles aan mij denkt en de inzettingen vasthoudt, zoals ik ze u heb overgeleverd.
- 11:3** Maar ik wil dat u weet, dat Christus het hoofd is van iedere man, en de man [het] hoofd van [de] vrouw, en God [het] hoofd van Christus.
- 11:4** Iedere man die bidt of profeteert met [iets] op zijn hoofd, onteert zijn hoofd;
- 11:5** en iedere vrouw die bidt of profeteert met ongedekt hoofd, onteert haar hoofd; want het is één en hetzelfde alsof zij geschoren was.
- 11:6** Want als een vrouw niet bedekt is, laat zij zich ook [maar] het haar laten afknippen; maar als het voor een vrouw een schande is zich het haar te laten afknippen of zich te laten scheren, laat zij zich dan dekken.
- 11:7** Want [de] man behoort zijn hoofd niet te dekken, daar hij [het] beeld en [de] heerlijkheid van God is; maar de vrouw is [de] heerlijkheid van [de] man.
- 11:8** Want [de] man is niet uit [de] vrouw, maar [de] vrouw uit [de] man;
- 11:9** want [de] man is ook niet geschapen om de vrouw, maar [de] vrouw om de man.
- 11:10** Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen.
- 11:11** Evenwel is noch [de] vrouw zonder [de] man, noch [de] man zonder [de] vrouw, in [de] Heer.
- 11:12** Want zoals de vrouw uit de man is, zo is ook de man door de vrouw; maar alle dingen zijn uit God.
- 11:13** Oordeelt bij uzelf: is het gepast dat een vrouw ongedekt tot God bidt?
- 11:14** Leert ook de natuur zelf u niet, dat als een man lang haar draagt, het een oneer voor hem is?
- 11:15** Maar als een vrouw lang haar draagt, is het een eer voor haar, omdat <haar> het lange haar tot een sluier gegeven is.
- 11:16** Maar als iemand meent te moeten twisten, wij hebben zo'n gewoonte niet, en evenmin de gemeenten van God.

Telos vertaling

We moeten beginnen met toegeven dat dit deel van de Schrift (1 Kor. 11:2-16) complex is en problemen oplevert voor iedere uitlegger die de Bijbel serieus neemt. Het is een stuk dat tegenwoordig net zoveel controverse en strijd oplevert als dat het deed in de tijd dat het geschreven werd (11:16). Let er op dat het hier als vanzelfsprekend wordt gezien dat *zowel* mannen *als* vrouwen baden en profeteerden. Paulus' zorg is *hoe* dit gedaan moet worden: mannen moeten bidden en profeteren met ontbloot hoofd en vrouwen met bedekt hoofd. In de behandeling van dit hoofdstuk zal ik proberen om de focus alleen op de details te leggen die ons kunnen helpen bij een beter begrip van de rollen van man en vrouw binnen de kerk.

Hebben de instructies die Paulus hier geeft (1 Kor. 11:2-16) over het 'bidden en profeteren' van mannen en vrouwen ook betrekking op de gemeentelijke bijeenkomsten? Men is het er over het algemeen over eens dat het stuk wat begint in 1 Korinthe 11:17 en eindigt in 14:40 spreekt over situaties die plaatsvinden op momenten dat de kerk bij elkaar komt, met

uitzondering van hoofdstuk 13, de verhandeling over liefde, die een bredere toepassing kent. Waar men het *niet* over eens is, is de context of functie van de eerste helft van hoofdstuk 11.

Voordat we verschillende argumenten gaan bekijken die gebruikt worden om te verdedigen dat 1 Korinthe 11:2-16 geplaatst moet worden binnen of buiten het gedeelte dat instructies geeft voor gemeentelijke samenkomsten, kan het behulpzaam zijn om de betekenis van 3 belangrijke werkwoorden verder te verkennen, namelijk *bidden*, *profeteren* en *onderwijzen*. Nadat we overwogen hebben of 1 Korinthe 11:2-16 wel of niet van toepassing is op gemeentelijke samenkomsten, zullen we de betekenis en relevantie van drie andere voorkomende zaken in deze tekst uitzoeken, namelijk *hoofd*, *teken van gezag* en *bedekking*.

Wat betekenen ‘bidden’ en ‘profeteren’ precies?

Hoe het bidden en profeteren er in die dagen ook uitzagen, het is duidelijk dat zowel mannen als vrouwen dit deden met Gods goedkeuring. Er is geen enkele aanwijzing in deze passage dat vrouwen niet zouden moeten bidden of profeteren. Het punt in dit deel is dat *wanneer* zij bidden of profeteren, zowel mannen als vrouwen dit op gepaste wijze dienen te doen. Maar wat had Paulus in gedachten toen hij verwees naar de activiteiten van bidden en profeteren?

Bidden: We zijn allemaal bekend met gebed. Maar naar welke manier van bidden verwijst Paulus hier? Kan hij het hebben over het innerlijk bidden in het openbaar, zoals wanneer we een door iemand uitgesproken gebed bevestigen door hardop ‘amen’ te zeggen aan het eind? Of heeft Paulus het hier over onze privé gebeden? Wellicht. Deze gebeden zouden hier natuurlijk onderdeel van uit kunnen maken. Maar het is niet gebruikelijk dat iemand profeteert ‘in zijn hoofd’. Natuurlijk schreven of dicteerden sommige profeten brieven, maar profeten spraken zich normaal gesproken hardop uit (1 Petr. 1:10, 2 Petr. 1:21, Jak. 5:10). Profetie is bij uitstek een gesproken bediening¹⁰ en dat is ook hoe Paulus het behandelt in deze brief: “Wie echter profeteert, *sprekt...*” (1 Kor. 14:3, 29). Gezien het feit dat de apostel hier gebed en profetie verschillende keren samen benoemt, denk ik dat het waarschijnlijker is dat Paulus voorschriften gaf voor *hardop uitgesproken* gebeden en profetieën, gehoord door iemand anders, een groep of misschien zelfs wel de hele gemeente. Natuurlijk mag een vrouw er voor kiezen om de voorschriften die zij in 1 Korinthe 11:2-16 vindt toe te passen in haar persoonlijke gebedsleven of wanneer zij bemoedigende brieven schrijft naar anderen, maar het is zeer onwaarschijnlijk dat dit de reden is dat de apostel dit stuk geschreven heeft.

Profeteren: Deze activiteit vraagt veel aandacht, omdat veel christenen in de geschiedenis van de kerk (vanaf de tweede en derde eeuw tot nu) de definitie hebben veranderd in iets als ‘een praktische aansporing vanuit de Schrift’. Toen Paulus de kerk in Korinthe schreef, werd ‘profetie’ gezien als één van de gaven van de Heilige Geest, net als tongentaal, het spreken van een woord van kennis en de gave van genezing. Profetie werd toen gezien als een boodschap die ingegeven werd door inspiratie van de Heilige Geest, iets bovennatuurlijks, een gave van Gods Geest die zowel binnen privé- als openbare settings gebruikt kon worden.¹¹ Deze Nieuw Testamentische vorm van profetie, zoals we die tot uitdrukking zien

¹⁰ We lezen over sommigen die profeteerden terwijl zij zongen “onder het spel van harpen, luiten en cimbalen” (1 Kron. 25:1-3). De apostel Johannes schreef een lange profetie en moedigde anderen aan deze te lezen (Openb. 1:3). Maar normaal gesproken spraken profeten.

¹¹ Of dit type van Nieuw Testamentische profetie en andere geestelijke gaven (*charismata*) vandaag de dag nog beschikbaar zijn voor christenen of dat sommige van deze gaven verloren zijn gegaan bij de dood van de laatste apostel (dit uitgangspunt wordt *cessationisme* genoemd) is een belangrijke vraag, maar valt buiten de context van dit schrijven.

komen binnen de context van de kerk in Korinthe, was een antwoord op een gedachte, zorg, visie of openbaring van de Heer die tot een persoon 'kwam' terwijl hij thuis, onderweg of zelfs in de dienst aanwezig was (1 Kor. 14:26, 30).

Wat was het doel van profetie? De apostel Paulus beantwoordt deze vraag: "Wie echter profeteert, spreekt tot mensen met woorden van opbouw en vermaning en troost... wie profeteert, bouwt de gemeente op" (14:3-4). Let goed op dat *dit geen definitie is* van Nieuw Testamentische profetie. Paulus vertelt ons niet wat profetie *is*, maar wat profetie *doet* – aangezien hij het tegenover het spreken van vreemde talen zet. Niet alles wat de gemeente opbouwt is profetie. Niet alles wat de kerk opbouwt of vermaant of troost is profetie. Deze nobele doelen kunnen ook bereikt worden door bijvoorbeeld praktisch Bijbelonderwijs, het zingen van goede christelijke liederen of door het horen van een getuigenis.

Het is de moeite waard om te benoemen dat er een verschil is tussen Oud Testamentische en Nieuw Testamentische profeten. De Oud Testamentische profeten hadden een duidelijke gezaghebbende boodschap van de Heer. Ze begonnen met een zin als: "Zo spreekt de Heer..." Deze Oud Testamentische profeten hadden een vergelijkbare vorm van autoriteit als de Nieuw Testamentische apostelen. Wanneer een Oud Testamentische profeet een fout maakte en een verkeerde profetie gaf, kon hij gedood worden. In de kerk in Korinthe werd iemand, wanneer hij te lang de tijd nam om een profetie te delen, gewoon gevraagd om weer te gaan zitten en ruimte te geven aan een andere spreker. Het spreekt voor zich dat profetieën binnen de vroege kerk veel minder autoriteit hadden dan profetieën die gebracht werden door de Oud Testamentische profeten. Zo deelde een profeet die Agabus heette een profetisch woord met Paulus over zijn reis naar Jeruzalem. Hij begon zijn profetisch woord met "Dit zegt de Heilige Geest..." en toch bedankte de apostel Paulus hem, maar *negeerde* dit profetische woord (Hand. 21:10-15). De gelovigen in Korinthe werden aangemoedigd om iedere profetische boodschap die gegeven werd in een kerkelijke bijeenkomst te "beoordelen" (1 Kor. 14:29). De spreker kan een 'menselijk element' hebben toegevoegd aan de openbaring – zijn eigen persoonlijke interpretatie of toepassing wellicht – en dit moest bloot gelegd en soms afgewezen worden door de aanwezigen. Iedere profetische boodschap moest in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift.¹²

Kunnen boodschappen van God verschillende gradaties van autoriteit hebben? Iedere boodschap van God heeft dezelfde mate van autoriteit. Wanneer we de Bijbel lezen, weten we dat elk woord hoort bij Gods boodschap. Ieder woord heeft Goddelijke autoriteit. Maar wanneer iemand spreekt, citeert hij daarbij een aantal delen van de Bijbel en voegt daar zijn eigen uitleg aan toe. Ja, iedere spreker zou moeten spreken "als iemand die de woorden van God spreekt" (1 Petr. 4:11). Daarom moeten we serieus en zorgvuldig luisteren naar wat iemand te zeggen heeft. Maar we moeten nooit hetzelfde *gewicht* toekennen aan de woorden, uitleggingen, illustraties en toepassingen die een spreker geeft als we aan de Heilige Schrift zelf geven. Alleen wanneer de woorden van de spreker in overeenstemming zijn met de Bijbel heeft zijn boodschap volledige autoriteit. De boodschap van sommige sprekers bevat veel persoonlijke ervaringen, meningen en mogelijk onbedoelde fouten. De kern van de boodschap kan dan wel van God afkomstig zijn, maar deze kan *afgezwakt* zijn door het toevoegen van zijn persoonlijke ideeën en mogelijke misinterpretaties. In zulke gevallen werden de mensen uit Korinthe er toe opgeroepen om, net als bij de profetische boodschappen, te "beoordelen" wat er werd gezegd, en vast te houden aan wat beschouwd

¹² Wanneer deze manier van kijken naar profetie vrij nieuw voor je is, raad ik je sterk aan om *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today* door Wayne Grudem te lezen (niet vertaald naar het Nederlands).

werd als afkomstig van God. Alleen dat wat van God komt heeft volledige autoriteit. Gods boodschap in de Bijbel is voor alle christenen van alle tijden. Gods boodschap via een spreker of een profetisch woord heeft vandaag de dag nooit zo'n universele strekking. Het is een woord van God voor dat moment.

Op welke manier verschillen 'onderwijzen' en 'profeteren' van elkaar?

Nu we weten wat de vroege kerk onder *profetie* verstond, is het mogelijk om het te onderscheiden van *onderwijzen*. Onderwijzen houdt het *uitleggen* en *toepassen* van de Bijbel in. Onderwijzen vereist veel studie en voorbereiding. Onderwijs dat trouw is aan het Woord van God heeft autoriteit, de autoriteit van de Bijbel zelf. Hoe komt een profetie dan tot stand? Wanneer Paulus richting geeft aan het brengen van profetieën binnen de kerk in Korinthe, zegt hij: "En als aan een ander die daar zit, iets geopenbaard wordt, laat dan de eerste zwijgen" (1 Kor. 14:30). Dit is een sleuteltekst. Wat we hier lezen is dat een profetie die ingegeven werd, een *openbaring* was, niet een Bijbelstudie. Profetie heeft zijn basis in openbaring en het moest zorgvuldig gewogen worden door de toehoorders. Onderwijs heeft zijn basis in de Bijbel en draagt de autoriteit van Gods Woord in zich. Dat is waarom ik verwijs naar de Nieuw Testamentische profetie als een 'subjectieve' bediening en naar onderwijzen als een 'objectieve' bediening.

Ik kan me goed voorstellen dat het zorgvuldig afwegen van persoonlijke profetieën soms hard werken was en misschien zelfs vermoeiend. Ik kan me voorstellen dat er extraverte en enthousiaste individuen waren die vaak dachten dat ze een boodschap van God voor de gemeente hadden ontvangen. Ik kan me goed situaties voorstellen waarbij de gemeente de voorkeur zou geven aan het ontvangen van meer Bijbelonderwijs en minder profetieën! Wellicht is dat de reden waarom Paulus de gelovigen uit Thessaloniki er toe aanspoort: "Veracht de profetiën niet" maar "Beproof alle dingen, behoud het goede" (1 Thess. 5:20,21).

Vrouwen mogen profeteren, maar niet onderwijzen tijdens de diensten

Het herkennen van dit verschil tussen Bijbelonderwijs en 'door de Geest geïnspireerde *profetie*' is heel belangrijk als het aankomt op het begrijpen op welke wijze vrouwen deelnamen in de diensten van de vroege kerk. Bijbelonderwijs is een 'objectieve' bediening. De spreker spreekt met autoriteit, legt de Bijbel uit en past deze toe. Maar er zijn andere meer 'subjectieve' manieren om deel te nemen, zoals bidden, het delen van een profetisch woord of een andere, door de Geest geleide bijdrage die de toehoorders bemoedigen of opbouwen. Dit is 'subjectieve' bediening. Wellicht valt het je op dat 1 Timotheüs 2 en 1 Korinthe 11 goed bij elkaar passen: in zijn brief aan Timotheüs legt de apostel uit dat een vrouw niet hoort te onderwijzen in een gemeentelijke samenkomst (ze hoort niet deel te nemen aan de 'objectieve' bediening). In zijn brief aan de kerk in Korinthe legt de apostel uit dat een vrouw mag 'bidden en profeteren' op gepaste wijze tijdens de gemeentelijke samenkomsten (ze mag deelnemen aan de 'subjectieve' bediening). Wat ik probeer duidelijk te maken is dat Paulus zichzelf niet tegenspreekt wanneer hij zegt dat een vrouw mag *profeteren*, maar niet mag *onderwijzen* tijdens de dienst.

Een praktische opmerking voor we verder gaan: onderwijs en profetie kunnen makkelijk met elkaar gecombineerd worden, net als onderwijs en gebed heel goed samengaan. Wanneer je een spreker of Bijbelonderwijzer bent, zoek dan naar manieren om open te blijven staan voor de werking van de Heilige Geest terwijl je spreekt. Wanneer je je thuis voorbereidt op datgene wat je wilt brengen, kan het zijn dat je een idee krijgt, een last voelt of een indruk krijgt van Gods Geest, iets waarvan Hij wellicht wil dat je het zegt om zo een specifieke nood van één of meerdere mensen in jouw publiek aan te spreken. Let er op dat in Korinthe sommige openbaringen van te voren ontvangen werden en gedeeld werden tijdens

bijeenkomsten (14:26) terwijl andere openbaringen spontaan van Gods Geest ontvangen werden tijdens bijeenkomsten (14:30). Beiden waren mogelijk. Door de jaren heen hebben velen er van getuigd dat dit de realiteit is, zelfs vandaag de dag! Ja, onderwijs en profetie kunnen gecombineerd worden, maar blijven verschillende activiteiten.

Waar moeten we 1 Korinthe 11:2-16 plaatsen?

We keren nu terug naar de vraag *waar* van mannen en vrouwen verwacht werd hun hoofd te bedekken of juist niet wanneer zij baden en profeteerden. Toen de apostel Paulus 1 Korinthe 11 schreef, dacht hij toen aan het gedrag van mannen en vrouwen tijdens de diensten? Sommigen zeggen 'absoluut niet'. Anderen zeggen 'natuurlijk wel'. Laten we nadenken over de argumenten die beide partijen hiervoor hebben.

Nee, 1 Korinthe 11:2-16 heeft *geen* betrekking op diensten

Sommige Bijbelgeleerden zijn van mening dat 1 Korinthe 11:2-16 geschreven is om orde te scheppen in *hoe* mannen en vrouwen zouden moeten bidden en profeteren in het algemeen, in de aanwezigheid van anderen. Ze suggereren dat Paulus een privé of informele setting in gedachten had, bijvoorbeeld wanneer een vrouw zou bidden en profeteren in een huis of tijdens één-op-één contacten en wellicht ook in een aantal openbare situaties – maar absoluut niet tijdens de diensten. Hun visie wordt gewoonlijk ondersteund met de volgende argumenten:

1. Het idee van 'samenkomen' wordt niet genoemd: In de hoofdstukken 11-14 van 1 Korinthe vinden we zes verwijzingen naar de diensten of het "samenkomen" (1 Kor. 11:17, 18, 33, 34 en 14:23, 26). Er staat geen verwijzing naar gemeentelijke bijeenkomsten in 1 Korinthe 11:2-16 – de eerste verwijzing staat in 11:17. Daarom gaat 11:2-16 niet over de diensten.
2. Een nieuw onderwerp: Het nieuwe deel dat begint in 11:17, begint met de zin "Maar in wat ik nu beveel, prijs ik u niet, omdat u, wanneer u samenkomt, er niet beter, maar slechter van wordt". Deze introductie suggereert dat Paulus het hier heeft over een nieuw onderwerp, namelijk het corrigeren van verkeerde praktijken tijdens de diensten. Aangezien deze correcties beginnen in vers 17, is het daaraan voorafgaande deel (1 Kor. 11:2-16) niet geschreven met de diensten in gedachten.
3. Het gebod om te zwijgen: Dit is het sterkste argument. Drie hoofdstukken verder vraagt Paulus van vrouwen "in de gemeenten [te] zwijgen" (1 Kor. 14:34). De apostel spreekt zichzelf niet tegen. Daarom legt Paulus in 11:2-16 uit *hoe* zij zouden moeten bidden en profeteren en in 14:26-40 *waar* ze zouden moeten bidden en profeteren. Aangezien vrouwen gevraagd wordt om te zwijgen tijdens de bijeenkomsten, moeten de verzen 2-16 geschreven zijn met een andere context in gedachten – wellicht kleine groepen of informele bijeenkomsten.

Ja, 1 Korinthe 11:2-16 heeft betrekking op diensten

Andere Bijbelgeleerden geloven dat 1 Korinthe 11:2-16 geschreven werd om orde te scheppen in *hoe* mannen en vrouwen zouden moeten bidden en profeteren in de aanwezigheid van anderen *inclusief* tijdens de diensten. Hun visie wordt gewoonlijk ondersteund met de volgende argumenten:

1. De onderstroom van onderwerpen in deze brief: Nadat hij christenen verboden heeft om betrokken te raken bij heidense afgoderij (hoofdstuk 10) gaat Paulus verder met het benoemen van drie onderwerpen waar hij zich zorgen over maakt die betrekking hebben

op hun samenkomen: vrouwen die deelnemen met ongedekt hoofd (vers 2-16), een gebrek aan zorg voor de armen bij het Avondmaal (vers 17-34) en onderwerpen die te maken hebben met wat gepast is tijdens de diensten (12-14). De instructies die gegeven worden in 11:2-16 passen in deze onderstroom.

2. De samenhang van dit deel: Let er op dat het gedeelte waar hoofdstuk 11-14 in staat begint en eindigt met het onderwerp wat gepast gedrag is voor vrouwen. Een gelijksoortige gedachte wordt uitgedrukt in 1 Korinthe 11:2-16 en in 14:33-36. Beide gedeeltes verwijzen naar het Oude Testament (Genesis en de wet – zeer waarschijnlijk een toespeling op het Scheppingsordeprincipe, zoals we verderop zullen zien), beiden verwijzen naar ‘gemeenten’ (11:16 en 14:33b) en beiden beschrijven een manier van doen die als ‘schandelijk’ gezien wordt voor een vrouw (11:6 en 14:35). Er is een structurele symmetrie. Deze twee gedeeltes kunnen gezien worden als de ‘uiteinden’ van een gedeelte dat bij elkaar hoort (hoofdstuk 11 tot 14) en suggereren dat de richtlijnen die in 1 Korinthe 11:12-16 gegeven worden *bedoeld waren* voor kerkdiensten.
3. Het bedekken van het hoofd van de vrouw: Veel commentaren argumenteren dat de hoofdbedekking te maken had met cultureel of sociaal fatsoen in die tijd. Van vrouwen werd gevraagd om hun hoofd te bedekken in het openbaar – het zou een schande zijn voor zowel haar als haar man als ze in het openbaar zou verschijnen zonder hoofdbedekking. In de beslotenheid van hun eigen huizen was deze bedekking niet langer nodig (vergelijkbaar met de gewoonte bij veel moslima’s vandaag de dag). Gezien het feit dat gemeenten gewoonlijk begonnen in huizen, is het begrijpelijk dat sommige vrouwen aan zulke bijeenkomsten deel begonnen te nemen zonder hun hoofd te bedekken. Dit was sociaal gezien onacceptabel en hier corrigeert Paulus deze gang van zaken. Wanneer deze uitleg historisch gezien waar is,¹³ dan is het voornaamste doel van de verzen 2-16 om de manier waarop vrouwen deelnamen aan deze gemeentelijke samenkomsten te corrigeren.
4. De tekst zelf: Paulus begint hoofdstuk 11 positief: “En ik *prijs* u...” (11:2). Halverwege het hoofdstuk gaat hij verder met het corrigeren van de dingen die niet kloppen: “Maar in wat ik nu beveel, *prijs* ik u *niet*...” (11:17). Dit hoofdstuk is een eenheid. Er is niets in hoofdstuk 11:2-16 zelf dat wijst op een toepassing buiten een gemeentelijke setting. Wanneer bijvoorbeeld de instructies in hoofdstuk 11:2-16 vrouwen vroeg hun hoofd te bedekken terwijl zij ‘geestelijke liederen zingen en luisteren naar Bijbels onderwijs’, zou vrijwel iedereen het prima vinden om heel hoofdstuk 11 in te delen bij het gedeelte wat handelt over de gang van zaken binnen gemeentelijke samenkomsten.

Wat is dan onze conclusie? Ja of nee?

Er zijn goede argumenten voor beide kanten als het aankomt op het wel of niet betrekken van 1 Korinthe 11:2-16 op de gemeentelijke samenkomsten. Het enige serieuze bezwaar dat ik op het toepassen van 11:2-16 op de diensten zie, is de daarop volgende oproep voor

¹³ Dit onderscheid tussen privé en openbaar terrein wordt ook beschreven door kerkvader Tertullianus (200 na Christus) in zijn verhandeling *Over de sluiers van maagden*. Let op zijn argument: “Jonge vrouwen, jullie dragen jullie sluiers op straat [*in vicis*], dus jullie zouden ze ook in de kerk moeten dragen [*in ecclesia*]. Wanneer je ze draagt als je onder vreemden bent [*extraneos*], draag ze dan ook als je onder je broeders bent [*fratres*]... Wanneer je je sluiers niet in de kerk draagt, daag ik je uit om je ook in het openbaar zonder sluier te vertonen”. Tertullianus uitdaging was bedoeld om vrouwen er van te overtuigen hun hoofdbedekking tijdens de gemeentelijke bijeenkomsten te dragen.

vrouwen om te ‘zwijgen’ in deze bijeenkomsten (14:34). Wanneer de verwijzing naar ‘zwijgen’ in vers 34 begrepen kan worden als de vraag aan vrouwen om zich te weerhouden van een *bepaalde vorm* van spreken in het openbaar tijdens de diensten, een verzoek dat niet bedoeld is om hen te laten stoppen met ‘bidden en profeteren’, dan is er geen goede reden om hoofdstuk 11:2-16 uit te sluiten van het gedeelte dat instructies geeft voor gemeentelijke samenkomsten. En ik denk dat dat het geval is, zoals we zullen zien in het volgende hoofdstuk.

Nu zullen we verdergaan met het verkennen van de betekenis van drie belangrijke begrippen: *hoofd*, *gezag hebben over* en *hoofdbedekking*.

Het woord ‘hoofd’

De apostel Paulus verwijst hier naar het Scheppingsordeprincipe door het woord ‘hoofd’ (in het Grieks *kephale*)¹⁴ te gebruiken. Paulus gebruikt dit woord ook in Efeze 5:23: “De man is *hoofd* van de vrouw, zoals ook Christus *hoofd* van de gemeente is; en Hij is de Behouder van het lichaam”. Soms impliceert het woord ‘hoofd’ dat iemand ‘groter is dan’ of ‘autoriteit heeft over’ iemand anders. Maar niet altijd – het kan ook gebruikt worden om de relatie tussen twee partijen te duiden, waar de één ‘afhankelijk’ is van of waar ‘voor gezorgd wordt’ door de ander. We hebben deze vorm van gezonde *hiërarchie* eerder besproken in verband met de manier waarop man en vrouw in relatie tot elkaar iets van het beeld van God kunnen weerspiegelen (hoofdstuk 4). In die betekenis komen we aan het begin van dit hoofdstuk ook de drie *hoofd* relaties tegen: Christus is het *hoofd* van iedere man, het *hoofd* van de vrouw is de man en het *hoofd* van Christus is God (11:3). Het woord ‘hoofd’ wordt niet gebruikt om een machtsstructuur te laten zien – let er op dat God aan het eind genoemd wordt. In deze context, waarin zowel mannen als vrouwen mogen “bidden en profeteren” is het belangrijk voor Paulus dat deze positieve en gezonde vorm van *hiërarchie* ook uitgeleefd en aan de buitenkant zichtbaar wordt.

Het woord ‘gezag’

De tekst zegt: “Daarom moet de vrouw [een teken van] *gezag* op het [haar] hoofd hebben, omwille van de engelen” (11:10). Zoals je wellicht al weet, is het woord ‘teken’ toegevoegd bij veel Bijbelvertalingen om de tekst logisch te laten klinken. Het verbindt het woord *gezag* met het symbool van hoofdbedekking. Voel je vrij om het woord ‘teken’ toe te voegen of weg te laten wanneer je de tekst probeert te ontrafelen.

Het Griekse woord dat vertaald is met *gezag* wordt bijna honderd keer gebruikt in het Nieuwe Testament om verschillende vormen en gradaties van autoriteit uit te drukken, altijd in de *actieve* vorm van *hebben van autoriteit* of *handelen met autoriteit*.¹⁵ Het Nieuwe Testament gebruikt het woord nooit in de *passieve* vorm, om het *staan onder gezag* uit te drukken. En toch, gezien de verwijzing naar “man het hoofd van de vrouw” (11:3) en Paulus verbod voor een vrouw dat hij niet wil ‘dat zij de man *overheerst*’ in een gemeentelijke context (1 Tim. 2:12), is er een sterke verleiding om dit vers zo te gebruiken dat het lijkt te zeggen dat een vrouw ‘onder gezag’ staat.

¹⁴ Een groeiend aantal christelijke schrijvers is voorstander van het idee dat dit woord ‘hoofd’ te maken heeft met ‘bron’ en niet met ‘hiërarchie’. Het uitgebreide onderzoek van Grudem ondersteunt deze moderne verschuiving niet. Zijn conclusies zijn te vinden in *Does ‘Kephale’ Mean ‘Source’ or ‘Authority Over’ in Greek Literature: A survey of 2336 Examples*. Trinity Journal, 1985 (niet verschenen in het Nederlands).

¹⁵ Het woord ‘gezag’ is een vertaling van het Griekse woord *exousia*, dat vertaald kan worden met iets als ‘heeft bevoegdheid’ of ‘mogelijkheid of kracht’ of ‘macht om te heersen’.

Wellicht is het beter om, in plaats van de natuurlijke betekenis van het woord 'gezag' te verdraaien van *actief* (het hebben van gezag) naar *passief* (het staan onder gezag), binnen de context van dit hoofdstuk de manieren te onderzoeken waarop vrouwen *actieve* autoriteit hebben. Hier zijn twee mogelijkheden:

- (a) Ze is vrij om te kiezen: Een vrouw heeft *actief* gezag over haar eigen hoofd. Ze kan zelf besluiten wat ze doet met haar hoofd, of ze lang haar wil hebben wat ze op leuke manieren draagt, of dat ze het af wil scheren; of ze het wil bedekken of niet. Wanneer ze er vrijwillig voor kiest om het niet af te knippen of wanneer ze besluit dat zij haar hoofd wil bedekken wanneer ze bidt en profeteert laat ze zien dat ze graag haar plaats inneemt binnen de Scheppingsorde – iets waar in het bijzonder de engelen gevoelig voor zijn.
- (b) Ze is vrij om te dienen: De vrouw heeft, wanneer zij haar hoofd bedekt heeft, het *actieve* gezag (net als iedere man met *onbedekt* hoofd) om te bidden of te profeteren. Op de juiste tijd en met de juiste houding mag ze hardop deelnemen als ze dit 'teken van gezag' op haar hoofd draagt. Door dit te doen laat ze zien dat ze graag haar plaats inneemt binnen de Scheppingsorde – iets waar in het bijzonder de engelen gevoelig voor zijn.

Het woord 'bedekken'

Wat is deze *bedekking*? Wat symboliseert het? Wanneer moet het gebruikt worden? Denk na over de volgende relevante tekst: "Iedere man die bidt of profeteert en iets op zijn hoofd heeft, onteert zijn hoofd" (1 Kor. 11:4), "Iedere vrouw echter die bidt of profeteert met onbedekt hoofd, onteert haar eigen hoofd" (11:5) "daarom moet de vrouw [een teken van] gezag op het [haar] hoofd hebben" (11:10). "Oordeel bij uzelf: is het gepast dat een vrouw met onbedekt hoofd tot God bidt?" (11:13) en "leert ook de natuur zelf u niet... als een vrouw lang haar draagt, is het voor haar een eer, omdat het lange haar als een bedekking aan haar gegeven is" (11:14-15).

Sommigen suggereren, gebaseerd op vers 15, dat de *bedekking* waar in dit deel naar verwezen wordt het lange haar van de vrouw is. Maar met deze simpele uitleg raak je al snel in de problemen met de tekst zelf. Waarom zou lang haar alleen nodig zijn wanneer vrouwen 'bidden en profeteren'? Wat betekent het voor mannen om hun hoofd 'onbedekt' te laten? Suggereert deze tekst dat mannen hun lange haar afknippen wanneer zij 'bidden of profeteren'? Wanneer de 'bedekking' verwijst naar het lange haar van de vrouw, komen de verzen 5 en 6 behoorlijk vreemd over: "Iedere vrouw echter die bidt of profeteert met *kort haar* (onbedekt hoofd), onteert haar eigen hoofd, want het is precies hetzelfde alsof zij kaalgeschoren is. Want als een vrouw *geen lang haar* (het hoofd niet bedekt) heeft, laat zij zich dan ook maar kaalknippen". Dit is een vrij geforceerde interpretatie.

Moeten vrouwen hun hoofd tegenwoordig nog bedekken?

De meerderheid van de Bijbelse commentaren erkent dat de 'bedekking' in de gedeelte verwijst naar een kledingstuk waarbij van de vrouw verwacht werd dat zij het op haar hoofd droeg (over haar haar) wanneer zij bad of profeteerde en dat het 'onbedekt' betekent dat een man niet iets op zijn hoofd draagt wanneer hij bidt of profeteert. De verschillende interpretaties kunnen samengevat worden in de volgende drie basisposities:

1. Het bedekken of onbedekt laten van het hoofd is een *absolute* vereiste: Sommigen interpreteren dit gedeelte als een vaststaande eis die geldt voor alle tijden en alle culturen, waarbij het essentieel is dat mannen altijd hun hoofd onbedekt hebben wanneer zij bidden en profeteren, en vrouwen altijd hun hoofd bedekt hebben wanneer zij bidden of profeteren. Net zoiets als stelen, moorden, overspel of godslastering – het zijn

vaststaande, absolute, onveranderlijke vereisten die voor alle tijden gelden. Het feit dat deze instructie deel uitmaakt van de “geboden van de Heere” (14:37) voegt betekenis toe aan onze absolute gehoorzaamheid. Er wordt gesuggereerd dat de engelen ook geïnteresseerde getuigen zijn van deze vorm van gehoorzaamheid (11:10).

2. Het bedekken of onbedekt laten van het hoofd was een *culturele* vereiste: Anderen beargumenteren dat in die tijd alle fatsoenlijke vrouwen hun hoofd bedekten op openbare plaatsen – zoals veel moslima's tegenwoordig doen. Het zou in sociaal opzicht onacceptabel zijn geweest wanneer een vrouw in de openbare ruimte (inclusief een gemeentelijke samenkomst) haar hoofd niet bedekt had en dit zou 'schande' over haar man en de mensen om haar heen hebben gebracht. De oproep aan mannen om hun hoofd onbedekt te laten en voor vrouwen om het hunne te bedekken is een oproep om culturele gevoeligheden te respecteren en onnodige beledigingen te vermijden. Het feit dat deze instructie deel uitmaakt van de “geboden van de Heere” (14:37) voegt betekenis toe aan de noodzaak om cultureel fijngevoelig te zijn. Er wordt gesuggereerd dat de engelen ook geïnteresseerde getuigen zijn van deze vorm van gehoorzaamheid (11:10).
3. Het bedekken of onbedekt laten van het hoofd was een *symbolische* vereiste: Een derde groep ziet het bedekken of onbedekt laten als een symbolische daad die door de apostel wordt ingesteld als christelijk symbool. Iets als knielen, dopen, het opheffen van handen tijdens het bidden en het Avondmaal. Op zichzelf betekent het symbool niets. Maar wanneer het begrepen wordt, weerspiegelt het symbool of de symbolische daad een Goddelijk principe of geestelijke realiteit. Het feit dat deze instructie deel uitmaakt van de “geboden van de Heere” (14:37) voegt betekenis toe aan onze uitvoering van het symbool en de realiteit die het uitbeeldt. Er wordt gesuggereerd dat de engelen ook geïnteresseerde getuigen zijn van deze vorm van gehoorzaamheid (11:10).

Wat kan dit bedekken of onbedekt laten verbeelden? Opnieuw verschillen christenen van mening. Maar in de kerk kunnen de verschillende visies hierop weergegeven worden als de volgende drie posities:

- (a) Het is een symbool van *onderwerping*: wanneer een vrouw haar hoofd bedekt zegt ze daarmee dat ze onder gezag staat, ze toont dat ze zich onderwerpt aan God, aan het hoofdschap van mannen (haar echtgenoot?), dat ze haar plaats binnen de Scheppingsorde accepteert.
- (b) Het is een symbool van *gezag*: wanneer een vrouw haar hoofd bedekt, verleent dat haar het noodzakelijke gezag om te kunnen 'bidden en profeteren' in het openbaar zonder het Scheppingsordeprincipe geweld aan te doen. Dit kan wellicht vergeleken worden met het idee om aan een werknemer van IKEA te vragen om bedrijfskleding te dragen of aan een verkeersregelaar om zijn pet te dragen wanneer hij zijn plicht vervult. Hun uiterlijke vertoning (bedrijfskleding, pet, hoofdbedekking) laat aan de mensen om hen heen zien dat ze op dat moment en op die plek *actief* gezag hebben om hun werk te doen.
- (c) Het is een symbool van *respect*: wanneer een vrouw haar hoofd bedekt, toont ze daarmee gepast respect voor de aanwezigheid van God. Zij die deze visie aanhangen zullen waarschijnlijk ook hun hoofd bedekken tijdens hun persoonlijke tijd met de Heer, wanneer zij God voor het eten danken, wanneer zij het evangelie delen met een vriend of wanneer ze deelnemen aan een huisgroep, Bijbelstudie, christelijk kamp, conferentie, concert, et cetera.

De interpretaties waar ik me het beste in kan vinden zijn 2 en 3b. En dit is waarom. Om het bedekken van het hoofd gelijk te stellen aan lang haar is, zoals ik al heb uitgelegd, inadequaat. Als de apostel Paulus wilde dat vrouwen lang haar droegen en mannen kort haar is dit gedeelte (11:2-16) een wel heel langdradige en verwarrende manier om dit duidelijk te maken! Het zwakke punt bij interpretatie 1 is dat het geen absolute regel is. Zo werd bijvoorbeeld van Aäron en de priesters in het Oude Testament gevraagd om een tulband op hun hoofd te dragen wanneer zij dienst deden voor de Heer (Lev. 8:9, 13; Ez. 44:17-19). Dus op dat moment werd tegen die achtergrond van sommige mannen gevraagd om hun hoofd te bedekken. Er is dus duidelijk geen absolute regel over deze bedekking.

Het zwakke punt van interpretatie 3a is dat het woord *gezag* in 11:10 als passief begrip wordt weergegeven (het staan onder gezag) en dit woord wordt in het Nieuwe Testament, zoals al eerder gezegd, altijd gebruikt als actief begrip (het hebben van gezag). Het zwakke punt van interpretatie 3c is dat het veel verder gaat dat wat er expliciet benoemd wordt in dit gedeelte. Het bedekken en ongedekt laten zou, wanneer het geïnterpreteerd wordt als symbool, samen moeten gaan met de (openbare) daad van 'bidden of profeteren' – en niet iedere keer dat een persoon zich bewust is van de aanwezigheid van de Heer. Verder kan het zich lenen voor sociaal vreemd of excentriek gedrag, het vereist veel arbitraire uitzonderingen en ik denk dat de toepassing ervan zich makkelijk leent voor wetticisme of schuldgevoel – aangezien je altijd meer kunt doen. Natuurlijk is een gelovige vrij om zelf te beslissen toch dit symbool toe te passen op één of meerdere vlakken, maar ik zou voorzichtig zijn met het verder gaan dan wat de apostel schrijft: het kan leiden tot ongezonde religieuze bindingen. Gezien de apostolische oproep om te bidden “zonder ophouden” (1 Thess. 5:17) ken ik een aantal lieve zusters die hun hoofd altijd bedekt houden. Ik bewonder hun toewijding aan hun overtuiging, maar ik vind het moeilijk te geloven dat dit is wat God in gedachten had met deze instructie.

De interpretaties die dan overblijven zijn 2 en 3b. Ik denk dat zij die kiezen voor de tweede uitleg een vrij goed argument hebben om dat te doen. Ik zou gemeenten die voor deze interpretatie kiezen aanraden om een andere cultureel relevante manier te zoeken om het Scheppingsordeprincipe *zichtbaar* te maken binnen hun bijeenkomsten. Mijn voorkeur gaat echter uit naar uitleg 3b, waarbij een vrouw haar hoofd alleen bedekt wanneer ze actief deelneemt binnen een *subjectieve* bediening tijdens de diensten. Maar ik respecteer hen die tot een andere conclusie dan de mijne zijn gekomen en wil er absoluut niet toe bijdragen dat zij in de stress schieten of zich ongemakkelijk voelen wanneer zij gemeenten bezoeken die er een andere gang van zaken of overtuiging op nahouden in deze zaak. Meer hierover in hoofdstuk 12.

Een persoonlijk pleidooi aan kerkleiders

Voor ik dit hoofdstuk eindig, mag ik wellicht nog een pleidooi houden voor oudsten en gemeenteleiders: bestudeer dit onderwerp over het bedekken of onbedekt laten van het hoofd alsjeblieft en onderwijs je gemeente over de verschillende interpretaties die mogelijk zijn. Wees niet bang om duidelijk te stellen welke interpretatie of interpretaties jouw voorkeur of de voorkeur van de oudsten hebben. Maar *leg je conclusies alsjeblieft niet op als verplichting* aan de hele gemeente. Sta niet toe dat jouw 'bedekkings-protocol' deel uit gaat maken van de *identiteit* van jouw gemeente. Denk er aan dat het onderwerp maar één keer besproken wordt in het Nieuwe Testament en dan ook nog in een heel ingewikkelde passage die zichzelf leent voor verschillende eerlijke interpretaties. Stel jouw voorkeur wat betreft interpretatie niet als voorwaarde om deel uit te mogen maken van de gemeente. Sta broeders en zusters genadevol toe om zelf na te denken over dit gedeelte en hun eigen conclusies te trekken en overtuigingen te hebben voor de Heer. Ik ben er van overtuigd dat

deze benadering zal bijdragen aan een gezonde atmosfeer binnen de gemeente. Ja, gelovigen in jouw gemeente kunnen tot een andere conclusie komen. Dat vraagt om genade, acceptatie en volwassenheid van iedere broeder en zuster. Maar dat is veel beter dan een gemeente met een afgedwongen externe eenheid.

1 Korinthe 11: Mijn conclusie

Dit gedeelte handelt over de manier waarop mannen en vrouwen moeten bidden en profeteren. De situatie die Paulus hierbij in gedachten heeft is het hardop bidden en profeteren op een openbare plaats, wat verdergaat dan privé en één-op-één ontmoetingen binnen de beschermde omgeving van een huis. Er is een verschil tussen onderwijzen en profeteren. De eerste is het uitleggen en toepassen van de Heilige Schrift, een 'objectieve' bediening waaraan autoriteit verleend is. Gelovigen in Korinthe profeteerden wanneer zij voelden dat Gods Geest iets aan hen openbaarde. Het was 'subjectief' van aard. De aanwezigen dienden het te beoordelen.

Er zijn goede argumenten te geven zowel voor als tegen het betrekken van de verzen 2-16 bij het gedeelte dat handelt over de gang van zaken tijdens de diensten (hoofdstuk 11-14). *Er staat niets in de tekst zelf (11:2-16) dat wijst op of suggereert dat vrouwen niet hardop zouden mogen bidden en profeteren tijdens gemeentelijke samenkomsten.* De onderstroom in de tekst zorgt ervoor dat de verzen 2-16 op natuurlijke wijze in het gedeelte passen dat handelt over de gang van zaken tijdens de diensten. Wanneer het woord 'zwijgen' in 1 Kor. 14:34 geschreven werd om vrouwen te weerhouden van het hardop deelnemen aan bedieningen die gezag in zich hadden, zoals onderwijzen of het beoordelen van andere profeten (we zullen het daar over hebben in de volgende twee hoofdstukken), is er geen dringende reden om de verzen 2-16 uit te sluiten van het gedeelte dat handelt over de gang van zaken binnen de diensten. In dit geval kan 1 Kor. 11:2-16 geïnterpreteerd worden als richtlijn over hoe mannen en vrouwen zouden moeten bidden en profeteren tijdens de gemeentelijke samenkomsten op een manier die het Scheppingsordeprincipe eer aandoet.

Hoofdstuk 9

Tekst #5 1 Korinthe 14: 'Zwijg, spreek niet'

- 14:23** Als dan de hele gemeente op één plaats samenkomt en allen spreken in talen, en er komen onkundigen of ongelovigen binnen, zullen zij niet zeggen dat u wartaal spreekt?
- 14:24** Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of een onkundige binnen, dan wordt hij door allen overtuigd, door allen beoordeeld;
- 14:25** het verborgene van zijn hart wordt openbaar, en dus zal hij op zijn aangezicht neervallen en God aanbidden en verkondigen dat **God werkelijk onder u is**.
- 14:26** Hoe is het dan, broeders? Wanneer u samenkomt, heeft ieder een psalm, heeft een leer, heeft een openbaring, heeft een taal, heeft een uitlegging: laat alles gebeuren tot opbouw.
- 14:27** Als iemand **in een taal spreekt**, dan door twee of ten hoogste drie en [ieder] op zijn beurt, en laat één het uitleggen.
- 14:28** Maar als er geen uitlegger is, laat hij **zwijgen** in [de] gemeente en laat hij tot zichzelf spreken en tot God.
- 14:29** En laten twee of drie **profeten spreken** en laten de anderen het beoordelen.
- 14:30** En als aan een ander die [daar] zit, [iets] geopenbaard wordt, laat de eerste **zwijgen**.
- 14:31** Want u kunt allen, één voor één, profeteren, opdat allen leren en allen vertroost worden.
- 14:32** En [de] geesten van [de] profeten zijn aan [de] profeten onderworpen.
- 14:33** Want God is niet [een God] van verwarring maar van vrede, zoals in alle gemeenten van de heiligen.
- 14:34** Laten de **vrouwen zwijgen** in de gemeenten; want **het is hun niet geoorloofd te spreken**, maar laten zij onderdanig zijn, zoals ook de wet zegt.
- 14:35** En als zij iets willen leren, laten zij thuis hun eigen mannen vragen; want het is schandelijk voor een vrouw te spreken in [de] gemeente.
- 14:36** Of is het woord van God van u uitgegaan? Of is het alleen tot u gekomen?
- 14:37** Als iemand meent een profeet te zijn of geestelijk, laat hij erkennen, dat wat ik u schrijf een gebod van [de] Heer is.
- 14:38** Maar is iemand onwetend, hij zij onwetend.
- 14:39** Daarom, <mijn> **broeders, streeft ernaar te profeteren**, en verhindert het spreken in talen niet.
- 14:40** Maar laat alles welvoeglijk en met orde gebeuren.

Telos vertaling

In dit hoofdstuk geeft de apostel een aantal corrigerende voorschriften voor een goede gang van zaken tijdens de diensten. Het is duidelijk dat Paulus het principe van meerdere bijdragen tijdens zulke bijeenkomsten wil beschermen, en hij wil de leidende rol van de Heilige Geest binnen de gemeentelijke bijeenkomsten beschermen – het zou duidelijk moeten zijn dat 'God werkelijk onder' de mensen is die bij elkaar komen (14:25). De boodschap en de manier waarop die gebracht wordt moeten tot opbouw zijn, sterker maken, onderrichten of de gemeente bemoedigen (14:5, 12, 16, 26, 31). Mensen die bijdragen moeten denken en zich gedragen als volwassenen (14:20). Er moet op een vredige manier gehandeld worden (14:33), in overeenstemming met het Scheppingsordeprincipe (14:34) en

niet “schandelijk” zijn (14:35). Paulus eindigt het hoofdstuk door zijn lezers er aan te herinneren dat alles gedaan moet worden op een “gepaste wijze en in goede orde” (14:40).

De enige twee verzen in de hele Bijbel die van vrouwen vragen om te “zwijgen” en niet “in de gemeente te spreken” tijdens de gemeentelijke samenkomsten worden in dit hoofdstuk gevonden: de verzen 34 en 35. Sommige geleerden beweren dat deze twee verzen niet in de originele tekst stonden die door Paulus werd geschreven. Hun argument daarvoor overtuigt mij niet, maar gezien het belang van deze twee verzen denk ik dat het de moeite waard is om hun argument te bestuderen en af te rekenen met de vraag wie de schrijver is, vóór we een aantal relevante details in dit hoofdstuk nader gaan bestuderen.

Is 1 Korinthe 14:34-35 geschreven door Paulus?

De meeste oude manuscripten van de eerste brief van Paulus aan de gemeente in Korinthe plaatsen de verzen 34 en 35 na vers 33. Maar er zijn een aantal oude manuscripten die deze twee verzen aan het eind van dit hoofdstuk plaatsen, na vers 40. Het ontbreken van een geloofwaardige verklaring voor de aanwezigheid van deze verzen op twee verschillende plaatsen, zorgt ervoor dat sommige geleerden tot de conclusie komen dat ze later door iemand anders dan Paulus zijn toegevoegd.¹⁶ Zij die het eens zijn met hun redenering zijn duidelijk gefrustreerd over het feit dat vrouwen eeuwenlang zo begrensd zijn in de kerken, door een niet-authentieke tekst! Want als deze tekst niet authentiek is, kan hij ook niet bindend zijn.

Het is waar dat een schrijver in sommige gevallen wat tekst of een opmerking heeft toegevoegd ter verduidelijking, zoals in Markus 16:9-20 of Handelingen 8:37. Toen de Bijbel steeds meer gekopieerd werd, eindigde de kerk na verloop van tijd met twee versies: kopieën van het origineel en kopieën van de tekst met toevoegingen. Tegenwoordig hebben we kopieën van beiden. Bijbelvertalers moeten vervolgens besluiten of de verschillen tussen de teksten werd veroorzaakt doordat een kopiist iets *toevoegde* of *wegliet*. Bij het maken van deze beslissing kijken geleerden naar de mogelijke *redenen* voor het toevoegen of weghalen van een woord of een vers. Kopiisten zullen altijd proberen om dingen eenvoudiger en duidelijker te maken. Zo is er in Handelingen 8 geen goede reden voor een kopiist om vers 37 te willen *schrappen* – het is geen controversiële tekst. Aangezien er geen reden is om dit vers te schrappen, volgt daaruit dat het vers zeer waarschijnlijk is toegevoegd. Daarom komen de meeste Bijbelvertalers vandaag de dag tot de conclusie dat het originele boek Handelingen *niet* vers 8:37 had, dat dit vers later was toegevoegd door een kopiist ter verduidelijking voor het onderwijs over dopen. Wat zou de motivatie kunnen zijn voor een kopiist om de plaats van de verzen 34 en 35 in 1 Korinthe 14 te wijzigen? Dat is ook voor mij een raadsel. Misschien dat een kopiist dacht dat het plaatsen van de verzen 34 en 35 voor of na de verwijzing naar de “geboden van de Heere” de instructie van Paulus zou versterken of verzwakken. Maar het verplaatsen van deze verzen heeft geen gevolgen voor hun betekenis. Wat het argument van hen die de verzen 34 en 35 zien als niet-authentiek verzwakt, is dat er geen manuscripten zijn gevonden waar deze twee verzen niet in staan. Gezien het feit dat alle bekende manuscripten de verzen 34 en 35 bevatten (of dit nu na vers 33 of vers 40 is),

¹⁶ Hier volgt een eenvoudige versie van hun argument: Het verschil in de manuscripten moet verklaard worden op één van de volgende drie manieren: (a) Paulus schreef de verzen 34-35 na vers 33 en iemand anders heeft ze later na vers 40 gezet. (b) Paulus schreef de verzen 34-35 na vers 40 en iemand anders heeft ze later na vers 33 geplaatst. (c) Iemand anders dan Paulus heeft deze verzen geschreven en ze zijn later ingevoegd in de originele tekst op twee verschillende plaatsen. Aangezien ze geen enkele aanleiding kunnen bedenken ter ondersteuning van (a) of (b), concluderen ze dat (c) het juiste antwoord moet zijn.

lijkt het onverantwoord om ze af te wijzen als niet-authentiek.¹⁷ Mijn conclusie is dat deze verzen *wel* geschreven zijn door Paulus, dat ze authentiek zijn en dat het onze taak is om te begrijpen wat hij er mee bedoelde. Laten we nu gaan kijken naar een aantal relevante details in hoofdstuk 14.

Hebben de woorden ‘allen’ en ‘iedereen’ betrekking op zowel mannen als vrouwen?

In dit hoofdstuk komen we een heel aantal *inclusieve* uitdrukkingen tegen: “Als nu de *hele gemeente* samen zou komen, en *allen* spraken in andere talen” (vers 23), “maar als *allen* zouden profeteren, en er kwam een ongelovige of niet-ingewijde binnen, dan zou die door *allen* overtuigd en door *allen* beoordeeld worden” (vers 24), “telkens wanneer u samenkomt, heeft *iedereen* wel een psalm, of hij heeft een onderwijzing [‘een leer’ (Telos)], of hij heeft een andere taal, of hij heeft een openbaring, of hij heeft een uitleg” (vers 26), ‘en als *iemand* in een andere taal spreekt” (vers 27), “want u kunt *allen*, de één na de ander, profeteren, opdat allen leren en allen bemoedigd worden” (vers 31).

Inclusieve termen moeten letterlijk genomen worden. Bij normaal taalgebruik worden inclusieve termen als ‘allen’ en ‘iedereen’ gebruikt omdat letterlijk iedereen bedoeld wordt of omdat het een algemene regel is (met een aantal bekende beperkingen of opgehelderde uitzonderingen). Wanneer we zeggen dat *iedereen* gebruik mag maken van de parkeerplaats bij de kerk, begrijpt iedereen dat de gehandicaptenparkeerplaatsen op die parkeerplaats alleen gebruikt mogen worden door gehandicapten en de ouders en de anderen die gebruik mogen maken van de parkeerplaatsen die voor hen gemarkeerd zijn. Dat hoeft niet verduidelijkt te worden in de mededeling omdat het vanzelf spreekt. Maar het zou niet juist zijn om te zeggen dat “iedereen een gratis ijsje krijgt” en dan later te verduidelijken dat dit niet voor Aziaten en Latino’s geldt. Het zou echter geen probleem zijn dit te zeggen wanneer de uitzondering maar heel klein is, door bijvoorbeeld later toe te voegen dat professionele voetballers en bedrijfsdirecteuren hier niet bij horen (zij kunnen hun eigen ijsje wel betalen!). Bij kleine uitzonderingen, blijft de algemene regel nog steeds van kracht: “iedereen kan een gratis ijsje krijgen”.

Wat was de normale gang van zaken tijdens de diensten in die tijd?

Veel Bijbelgeleerden sporen ons aan op deze manier 1 Korinthe 14 te lezen. De algemene regel is dat iedere gelovige die aanwezig is tijdens een gemeentelijke bijeenkomst (mannelijk of vrouwelijk) vrij was om hardop bij te dragen wanneer hij of zij zich daartoe geleid voelde door de Heilige Geest – dat de termen ‘allen’ en ‘iedereen’ letterlijk genomen moeten worden. Verderop in het hoofdstuk wijst Paulus ons op een aantal uitzonderingen om zich er zo van te verzekeren dat men zich aan het Scheppingsordeprincipe hield, dat het leveren van meerdere bijdragen tijdens een dienst gewaarborgd bleef en dat alles wat gezegd werd begrepen werd en tot opbouw van de gemeente zou zijn.

Andere Bijbelgeleerden suggereren dat Paulus niet expliciet alle vrouwen hoefde uit te sluiten van hoorbare deelname tijdens de diensten tot het einde van hoofdstuk 14, omdat hun uitsluiting als normaal werd beschouwd door de lezers. Ze wisten dat vrouwen zwegen in de synagogen en zij zouden vanzelf aangenomen hebben dat dit ook van toepassing was binnen de gemeentelijke samenkomsten. We kunnen er redelijkerwijs vanuit gaan dat Paulus

¹⁷ Een andere suggestie is dat de verzen 34 en 35 horen bij een brief die door de gemeente in Korinthe aan Paulus is geschreven. Paulus citeert uit deze brief en laat zien dat hij het er niet mee eens is (zie 7:1, 6:12, 10:23). Deze citaten zijn kort en helder en vervolgens geeft Paulus commentaar op het onderwerp dat hij citeert. Maar er is hier geen enkel bewijs dat Paulus de Korintiërs citeert. Daarom moeten deze woorden opgevat worden als de woorden van Paulus zelf.

dit zwijgen door vrouwen al op een eerder moment had uitgelegd toen hij in Korinthe verbleef. Deze geleerden suggereren dat wanneer mannen en vrouwen in de gemeente luisterden naar het voorlezen van de brief van Paulus en de woorden “Iedere vrouw echter die bidt of profeteert...” (1 Kor. 11:5) hoorden al wisten dat Paulus hier niet sprak met het oog op de gemeentelijke samenkomsten. En wanneer ze dan aankwamen bij hoofdstuk 14 en de veelvuldige verwijzingen hoorden naar ‘allen’ en ‘iedereen’ wisten ze al dat de roep om te streven naar de geestelijke gaven gericht was aan zowel mannen als vrouwen, maar dat het functionele gebruik van deze gaven tijdens het samenkomen van de kerk – wat Paulus hier beschrijft – alleen voorbehouden was aan mannen.

Wat was dan de *normale* gang van zaken bij de bijeenkomsten van de vroege kerk? Welke invloed had de eervolle manier waarop Jezus met vrouwen omging op de vroege christelijke gemeenschappen? Welke invloed hadden de gebeurtenissen in Jeruzalem tijdens Pinksteren (Handelingen 2) op de daarop volgende gemeentelijke bijeenkomsten in die stad en op andere plekken? Paulus schreef deze brief niet alleen met het oog op de kerk in Korinthe, maar met alle kerken op alle plekken in gedachten (1 Kor. 1:2). Hoe kunnen we kiezen tussen deze Bijbelgeleerden die het oneens zijn met elkaar? We bestuderen de tekst zelf.

Sluiten de verwijzingen naar ‘broeders’ en ‘hij’ de zusters uit?

In dit hoofdstuk vinden we een aantal verwijzingen naar ‘broeders’. Enkele voorbeelden: “Hoe is het dan, *broeders*? Telkens wanneer u samenkomt, heeft iedereen wel een psalm, of *hij* heeft een onderwijzing, of *hij* heeft een andere taal, of *hij* heeft een openbaring, of *hij* heeft een uitleg...Daarom, *broeders*, streef ernaar om te profeteren” (14:26, 39). Het Griekse woord dat vertaald is met ‘broeders’ [*adelphoi*] is een meervoudsvorm en mannelijk. Soms wordt dit woord gebruikt met een verwijzing naar het mannelijk geslacht, zoals in Handelingen 1:14 wanneer verwezen wordt naar de *broeders* van onze Heer Jezus (1 Kor. 9:5, Gal. 1:19). Paulus gebruikt het 27 keer in deze brief. In de meeste gevallen gebruikt Paulus het om de hele gemeente aan te spreken, daarmee verwijzend naar zowel mannen als vrouwen (1:10, 11, 26; 2:1; 3:1; 4:6, etc.). De vier keer dat Paulus het woord ‘broeders’ gebruikt in dit hoofdstuk (14:6, 20, 26, 39), spreekt hij duidelijk de hele gemeente aan. Dat is waarom de meeste moderne Bijbelvertalingen het woord ‘broeders’ vervangen met ‘broeders en zusters’ in dit hoofdstuk.

Al de verwijzingen naar ‘hij’ die je vindt in de vertaling van 1 Korinthe 14 zijn er tussen gevoegd door de vertaler. Het Grieks heeft dit woord niet. Het moet gelezen worden als een algemeen ‘hij’ en niet een mannelijk ‘hij’.

We concluderen dat Paulus’ gebruik van het woord ‘broeders’ in 1 Korinthe 14, en de aanwezigheid van het woord ‘hij’ in sommige Bijbelvertalingen, niet gebruikt kan worden als ondersteuning van het idee dat alleen mannelijke gelovigen werden aangesproken. Tenzij er duidelijk bewijs te vinden is in de tekst dat wat gezegd wordt alleen verwijst naar mannen, moeten de woorden ‘broeders’ en ‘hij’ begrepen worden als inclusief voor zowel mannen als vrouwen. Het is duidelijk dat het apostolisch onderwijs dat in deze brief, en in het bijzonder in dit hoofdstuk, gegeven wordt, interessant, bruikbaar en bemoedigend was voor alle broeders en zusters in de gemeente.

Wie wordt er aangemoedigd te streven ‘naar de geestelijke gaven’?

Hoofdstuk 14 begint met een sterke aanmoediging: “Jaag de liefde na en *streef naar de geestelijke gaven*, en vooral daarnaar dat u mag profeteren”. Deze oproep is gericht aan iedere christen. Niet iedereen was een profeet, maar iedereen, man of vrouw, werd

aangemoedigd om te streven naar de gave van profetie (14:1, 39). Profetie was, net als een aantal andere gaven die genoemd worden in dit hoofdstuk, een hoorbare gave (zie hoofdstuk 8).

Waar verwachtte Paulus dat de gelovigen deze profetieën zouden delen, als de Geest van God hun hongerige verlangen om hen een openbaring te geven (vers 30) beantwoordde? Wanneer zowel mannen als vrouwen aangemoedigd werden om te streven naar hoorbare gaven in hetzelfde deel van een stuk waarin Paulus het heeft over de ordelijke structuur van gemeentelijke samenkomsten, zou men verwachten dat deze bijeenkomsten ook een plek waren waar deze gaven gebruikt konden worden – ook al was het met beperkingen.

Wat kan ‘zwijg – spreek niet’ betekenen?

Het woord ‘spreken’ (Grieks *laleo*) wordt meer dan 20 keer gebruikt in 1 Korinthe 14. Soms wordt het gebruikt om te verwijzen naar de communicatie tussen een gelovige en God (gebed) en dit spreken kon hoorbaar of in de geest, openbaar of privé zijn (vers 2, 14, 18, 28). Het wordt ook gebruikt om onze interne dialoog te beschrijven: “laat hij tot zichzelf spreken” (vers 28). Maar het woord ‘spreken’ wordt in dit hoofdstuk het meest gebruikt om de gemeente aan te spreken (vers 3, 6, 23, etc.).

Wat kan ‘zwijg – spreek niet’ betekenen? Welk soort openbaar ‘spreken’ wilde Paulus beperken? Zoals je wellicht ontdekt hebt, geven commentaren diverse mogelijke verklaringen. Sommigen suggereren dat het ‘zwijgen’ bedoeld was om een halt toe te roepen aan het geklets van vrouwen tijdens de diensten. Maar mannen zijn net zo goed tot kletsen in staat. Als het kletsen een probleem was, zou je verwachten dat Paulus het zwijgen op zou leggen aan het kletsen zelf en niet aan vrouwen. Hier volgen een aantal andere mogelijkheden:

1. Het gebod te ‘zwijgen’ is van toepassing op een specifieke groep moeilijke vrouwen: Sommigen zeggen dat de apostel hier een specifiek probleem aanspreekt in de gemeente van Korinthe – de hoorbare deelname van een aantal moeilijke vrouwen die het zwijgen opgelegd moest worden tot ze zich beter leerden gedragen. Maar de tekst zelf geeft geen enkele indicatie dat de beperking van toepassing was op een specifieke groep moeilijke vrouwen, of dat de beperkingen tijdelijk of lokaal van aard waren. Sterker nog, de beperking die Paulus in gedachten had was van toepassing op “alle gemeenten van de heiligen” (14:33). Ik vind deze uitleg zeer ontoereikend.
2. Het ‘zwijgen’ diende ertoe om te voorkomen dat vrouwen hun mannen in verlegenheid zouden brengen: De Griekse woorden voor ‘man’ en ‘vrouw’ kunnen ook vertaald worden als ‘echtgenoot’ en ‘echtgenote’. De suggestie die gedaan wordt, is dat Paulus een eind wil maken aan de gewoonte dat vrouwen hun eigen man corrigeerden tijdens de gemeentelijke samenkomsten. Door dat te doen zouden ze hun man en de mensen om hen heen in verlegenheid brengen – het zou gênant zijn. Daarom moeten vrouwen zwijgen tijdens de samenkomsten en hun vragen stellen aan hun man als ze thuis zijn. Maar deze beperking is behoorlijk kunstmatig. Kon een vrouw in het openbaar dan wel vragen stellen of mannen corrigeren zolang het niet hun eigen man was? Waarom mogen ongetrouwde vrouwen en weduwen dan wel hoorbaar bijdragen en alleen getrouwde vrouwen niet? Ik vind dit een zwakke interpretatie.
3. Het ‘zwijgen’ diende om vrouwen ervan te weerhouden vragen te stellen: “Laten uw vrouwen in de gemeenten zwijgen. Het is hun immers niet toegestaan te spreken, maar bevolen onderdanig te zijn, zoals ook de wet zegt. *En als zij iets willen leren, laten zij dat*

dan thuis aan hun eigen man vragen. Het is immers schandelijk voor vrouwen om in de gemeente te spreken.” (14:34-35). Paulus roept vrouwen op te ‘zwijgen’ tijdens de samenkomsten en ter vervanging (of oplossing) voor dit ‘zwijgen’ moedigt hij ze aan om hun vragen thuis te stellen. Sommigen concluderen hieruit dat Paulus simpelweg een einde wilde maken aan het stellen van vragen door vrouwen in de kerk en dat hij ze in plaats daarvan aanmoedigde om hun vragen thuis te stellen. Maar waarom zou het vrouwen toegestaan zijn om in alle andere dingen hardop deel te nemen met het stellen van vragen als enige uitzondering? Ik vind dit een vrij simplistische uitleg. Het klinkt niet aannemelijk.

4. Het ‘zwijgen’ diende ertoe om vrouwen ervan te weerhouden dat zij profetieën gingen beoordelen: Recenter is het gebruikelijk geworden om het gebod te ‘zwijgen’ te zien als een verzoek aan vrouwen om zich te onthouden van het beoordelen van profetieën in het openbaar. Deze uitleg heeft zijn voordelen en kent een groeiend aantal aanhangers. Sommigen suggereren dat de “anderen” die de instructie krijgen om te “beoordelen” wat gezegd wordt (14:29) óf *andere profeten* zijn die aanwezig zijn, óf wellicht de oudsten die de autoriteit hadden om een afdwalende profeet te onderbreken en te corrigeren. Deze interpretatie vereist dat het woord “anderen” verwijst naar de mannen die luisterden. Sommige mensen wijzen er op dat er niets in dit hoofdstuk staat wat er op wijst dat het beoordelen of afwegen van de boodschap van de profeten hardop gedaan moest worden. Wellicht worden alle toehoorders hier aangemoedigd om iedere profetie die gegeven werd te “beoordelen” *in hun hoofd*. Dit mentale ‘beoordelen’ geniet uiteraard de voorkeur, maar gezien het feit dat de stijl van de bijeenkomsten van de vroege kerk een deelnemende stijl was, zou het natuurlijker zijn wanneer een profeet publiekelijk gecorrigeerd werd wanneer wat hij of zij zei niet correct was. Deze publieke correctie van profetieën was een taak die autoriteit vereiste, iets wat daarvoor geschikte mannen moesten doen, niet vrouwen – als een uitdrukkingsvorm van het Scheppingsordeprincipe. Maar kunnen deze sterk verwoorde verzen die gebieden te ‘zwijgen’ alleen verwijzen naar deze relatief ‘kleine’ activiteit? Ik vermoed dat de beperking voor vrouwen wat ruimer is. De oproep hier voor vrouwen om te ‘zwijgen’ kan ook betrekking hebben op een andere activiteit die genoemd wordt in dit hoofdstuk, namelijk de “onderwijzing” [“leer” Telos] in vers 26. Dit is hetzelfde woord dat Paulus gebruikt in 1 Timotheüs 2:12, waar staat: “Want ik sta niet toe dat een vrouw onderwijs geeft”.
5. Het gebod te ‘zwijgen’ betekent letterlijk: ‘Houd je mond!’: Het Griekse woord dat wordt vertaald met ‘zwijgen’ wordt drie keer gebruikt in hoofdstuk 14. De spreker van andere talen wordt gevraagd te *zwijgen* wanneer er geen uitlegger aanwezig is (vers 28). Degene die een profetie brengt, wordt gevraagd te *zwijgen* wanneer iemand anders een openbaring krijgt (vers 30) en de laatste: “Laten uw vrouwen in de gemeenten *zwijgen*. Het is hun immers niet toegestaan te spreken, maar bevolen onderdanig te zijn, zoals ook de wet zegt” (vers 34). Het is duidelijk dat de hoorbare deelname van deze drie groepen zijn grenzen kent. In elk van deze gevallen wordt hen gevraagd ‘hun mond te houden’! Let op de structuur van dit gedeelte: de apostel vroeg aan de spreker van andere talen *niet te beginnen* de gemeente aan te spreken *wanneer* er geen uitlegger aanwezig was (vers 28). Dit is een voorwaardelijk of situationeel zwijgen. De apostel vroeg ook aan de persoon die een profetie bracht om te *stoppen* met het toespreken van de gemeente *wanneer* een openbaring werd gegeven aan iemand anders (vers 30). Dit is ook een voorwaardelijk of situationeel zwijgen. Zij die deze interpretatie naar voren brengen, wijzen er op dat er geen *wanneer* verbonden is aan deze oproep voor vrouwen om te ‘zwijgen’. Het is geen voorwaardelijk of situationeel zwijgen, maar een *absoluut* zwijgen. Vrouwen moeten daarom ‘hun mond houden’ tijdens de samenkomsten,

simpelweg omdat zij vrouw zijn. In de praktijk 'verzachten' zij die dit standpunt innemen hun mening vaak door zusters toe te staan om wel deel te nemen aan de samenhang, een gezamenlijk 'amen' en in sommige gevallen door hen de mededelingen te laten doen of hen een lied in te laten zetten bij de samenhang. Ik vind het idee van een *absoluut* zwijgen zowel extreem als onhoudbaar en de pogingen om dit standpunt te 'verzachten' behoorlijk arbitrair. Ik denk dat er een betere verklaring te geven is, die ergens tussen de hierboven genoemde interpretatie 4 en 5 in zit.

Verskillende vormen van zwijgen

Laten we, om wat helderheid te brengen in deze discussie, nadenken over de volgende drie typen van zwijgen:

1. Absoluut zwijgen: Hier geven we het woord 'zwijgen' de betekenis dat iemand 'zijn mond moet houden' voor de duur van de samenkomst. In de kerkgeschiedenis is er een tijd geweest dat deze tekst op deze manier werd uitgelegd en toegepast. De vrouwelijke stem werd niet gehoord, zelfs niet in het kerkkoor (jonge jongens zongen de partijen die voor vrouwen geschreven waren). Tegenwoordig zijn er nog maar weinig gemeenten zo strikt.
2. Algemeen zwijgen: Hier geven we het woord 'zwijgen' de betekenis dat iemand als individu niet hoorbaar dient te zijn tijdens de samenkomsten, maar dat hij zich vrij mag voelen deel te nemen aan alle 'groepsactiviteiten', zoals samenhang, gezamenlijk een stuk uit de Bijbel lezen, een gezamenlijk 'amen' of het gezamenlijk hardop bidden van het "Onze Vader". Maar zij mogen niet onderwijzen, hardop bidden, een lied opgeven, een getuigenis geven, hoorbare opmerkingen maken richting de hele groep, hardop een stuk uit de Bijbel voorlezen, et cetera.
3. Specifiek zwijgen: Hierbij geven we het woord 'zwijgen' de betekenis dat iemand niet hardop deel mag nemen aan een samenkomst als hun deelname (a) het principe van meerdere bijdragen tijdens een dienst bedreigt of beperkt, of (b) niet begrepen wordt door of niet als opbouwend gezien wordt voor de gemeente, of (c) conflicterend is met het Scheppingsordeprincipe. Afgezien van deze specifieke beperkingen is de persoon net zo vrij als ieder ander om op gepaste wijze in stilte of hardop deel te nemen aan de dienst.

Hoe verhouden deze drie definities van 'zwijgen' zich tot Paulus' argument in hoofdstuk 14? Houd deze drie vormen van zwijgen in gedachten terwijl we nadenken over het doel van deze beperkingen en hoe zij in verhouding staan tot *onderdanigheid* en *schande*.

(a) Beperkingen en 'onderdanigheid'

Paulus vraagt van vrouwen dat zij "in de gemeenten zwijgen" en voegt daaraan toe: "Het is hun immers niet toegestaan te spreken, maar bevolen onderdanig te zijn, zoals ook de wet zegt" (14:34). Hier verbindt de apostel het verzoek te zwijgen met 'onderdanigheid'.

De apostel Petrus spoort vrouwen aan met de woorden: "vrouwen, wees uw eigen mannen *onderdanig*; opdat ook, als sommigen aan het Woord ongehoorzaam zijn, zij door de levenswandel van de vrouwen *zonder woorden* gewonnen mogen worden" (1 Petr. 3:1). Hier zien we ook een verband tussen de oproep om 'onderdanig' te zijn en dit te doen 'zonder woorden'. Maar interpretaties van óf *absoluut* óf *algemeen* zwijgen passen hier niet. Deze vormen van zwijgen zouden de vrouw niet helpen om hun man te winnen voor de Heer Jezus. Ze zou moeten blijven communiceren met hem, maar met een houding van

onderdanigheid, zonder van hem een 'evangelisatieproject' te maken. Petrus vraagt ook aan slaven om *onderdanig* te zijn aan hun meesters (1 Petr. 2:18) en aan jonge mannen om aan oudere mannen *onderdanig* te zijn (1 Petr. 5:5). In elk van deze gevallen moet de communicatie doorgaan, maar op een bijzondere manier. Dit vraagt om een *specifieke vorm van zwijgen*. Dat is ook het geval wanneer Paulus aan christenen vraagt om zich te *onderwerpen* aan de gezagsdragers (Rom. 13:1) en wanneer de schrijver van Hebreeënen de kerk aanmoedigt om hun voorgangers *onderdanig* te zijn (Hebr. 13:17).

Tijdens samenkomsten moeten vrouwen "onderdanig... zijn, zoals ook de wet zegt" (14:34). Aan wie moeten deze vrouwen onderdanig zijn? Het Nieuwe Testament specificiert *altijd* aan wie een persoon onderdanig moet zijn. De enige twee uitzonderingen in het Nieuwe Testament vinden we hier en in 1 Timotheüs 2:11. Alleen in deze twee stukken is het 'aan wie' weggelaten. Interessant genoeg zijn dit de twee teksten die gaan over de beperkte mogelijkheid tot deelname aan de samenkomsten voor vrouwen. Dit suggereert dat datgene wat de apostel in gedachten heeft veel meer een *houding* is, dan een *relatie*. De oproep is hier niet dat vrouwen onderdanig moeten zijn aan hun mannen of aan mannen in het algemeen. De oproep voor vrouwen is hier dat zij een onderdanige houding aannemen, één van volgzzaamheid tijdens de diensten. Wanneer een vrouw deelneemt aan de *subjectieve* bediening tijdens de samenkomst, wordt van haar gevraagd dit op een volgzame (niet assertieve) manier te doen.

Hoe ondersteunt de wet het argument van Paulus hier? Welke wet had hij in gedachten? De wet van Mozes vraagt niet van vrouwen om te zwijgen of onderdanig te zijn. Was dit een uitnodiging om na te denken over de passieve rol van vrouwen in het Oude Testament bij formele openbare aanbidding? Zoals we al hebben gezien in hoofdstuk 5 is de kerk niet het verlengde van Israël. Het is iets compleet nieuws. Het is waar dat alleen mannen priester konden zijn binnen het oude verbond en zelfs dan alleen nog maar een select groepje mannen. In tegenstelling tot de kerk van Jezus Christus, waar iedere gelovige priester is (Openb. 1:6; 5:10). Het is waarschijnlijker dat Paulus, bij het zoeken naar onderbouwing voor de onderdanigheid van vrouwen, het Scheppingsordeprincipe in gedachten heeft. Zijn punt is dan volgens mij: wanneer een vrouw deelneemt aan de *subjectieve* bediening op een volgzame manier tijdens een samenkomst, respecteert zij de oproep tot selectief 'zwijgen'. Door dit te doen, neemt zij haar rol van 'hulp' binnen het 'hoofd-hulp' model op zich en daarmee eert zij het Scheppingsordeprincipe. Ik denk dat vrouwen beter kunnen functioneren als 'hulp' voor de man in de samenkomsten door op een *specifieke* manier te zwijgen, dan door op een *absolute* of *algemene* manier te zwijgen.

(b) Beperkingen en 'schande'

Waarom wordt vrouwen verzocht te 'zwijgen' tijdens de samenkomsten? Paulus zegt: "het is immers schandelijk voor vrouwen om in de gemeente te spreken" (14:35). In een schaamtecultuur zijn argumenten die gebaseerd zijn op schande zeer sterke argumenten. In hoofdstuk 11 lezen we dat wanneer een vrouw bidt of profeteert met onbedekt hoofd, ze haar eigen hoofd "ontteert, want het is precies hetzelfde alsof zij kaalgeschoren is" (11:5). Een kaalgeschoren hoofd zou voor een vrouw net zo *schandelijk* zijn als wanneer zij zou bidden of profeteren met onbedekt hoofd. Dit zou er op kunnen wijzen dat deze *schande* verband houdt met cultuur. Tegenwoordig is het hier in Nederland geen *schande* voor een vrouw om haar hoofd kaal te scheren. In die tijd was het geen *schande* voor een vrouw om te bidden of te profeteren wanneer zij haar hoofd bedekt had. Welke vorm van 'spreken' zou gezien worden als een *schande* voor een vrouw in de context van een samenkomst? Wanneer Paulus bedoelde dat alle vormen van spreken als schande werden gezien voor een vrouw, dan had hij een *absoluut* of *algemeen* zwijgen in gedachten. Maar wanneer alleen die

vormen van hoorbare deelname die in conflict waren met het Scheppingsordeprincipe als schande werden gezien, had hij een *specifiek* zwijgen in gedachten.

(c) Het doel van deze beperkingen

In dit hoofdstuk legt Paulus niet een aantal *willekeurige* beperkingen op aan de deelname van gelovigen binnen de samenkomsten. Deze beperkingen dienen een doel. Door bijvoorbeeld twee of drie profeten te vragen een bijdrage te leveren en door van een profeet te vragen te stoppen en ruimte te geven aan iemand anders die net een openbaring heeft ontvangen, beschermt hij het principe van meervoudige, door de Geest geleide deelname aan de samenkomsten. Door een spreker van andere talen te vragen alleen binnen een samenkomst te spreken wanneer er een uitlegger aanwezig is, beschermt hij het principe dat alles binnen een samenkomst begrepen moet kunnen worden en moet leiden tot wederzijdse opbouw. Door het aantal mensen die in andere talen te spreken aan banden te leggen tot “twee of hoogstens drie mensen”, beschermt hij de prioriteit die profetie heeft. Door vrouwen te vragen te ‘zwijgen’, beschermt hij het Scheppingsordeprincipe binnen de samenkomsten. Door mensen te vragen om de beurt te spreken, één voor één, verzekert hij de gemeente van begrijpelijke en ordelijk verlopende samenkomsten. Elke vorm van deelname binnen de samenkomst moet duidelijk op een bepaalde manier een “openbaring van de Geest” zijn, die dient “tot wat nuttig is voor de ander” (1 Kor. 12:7), voor de “opbouw en vermaning en troost” van de aanwezigen (14:3). Het moet ervoor zorgen dat de gemeente “erdoor opgebouwd wordt” (14:5, 17) en dienen “tot opbouw van de gemeente” (14:12). Kortom, iedere vorm van hoorbare deelname moet “gebeuren tot opbouw” (14:26).

Mijn vraag is dan welke definitie van ‘zwijgen’ het meest bijdraagt aan deze prachtige doelen? *Absoluut* of *algemeen* zwijgen zal, in vergelijking met *specifiek* zwijgen, een duidelijker accent leggen op het verschil tussen man en vrouw, dat onafscheidelijk verbonden is met het Scheppingsordeprincipe. Met de deelname van vrouwen aan groepsactiviteiten zoals samenzang, zullen gemeenten die zich houden aan een *algemeen* zwijgen voor vrouwen kunnen genieten van een grotere rijkdom en volheid in hun samenkomsten dan zij die zich houden aan een *absoluut* zwijgen. Maar ik kan niet anders dan zien dat gemeentes die zich houden aan een *specifiek* zwijgen en vrouwen toestaan om hardop deel te nemen in activiteiten als gebed en profetie, zullen genieten van zoveel meer rijkdom en volheid dan zij die zich houden aan een *absoluut* of *algemeen* zwijgen. De praktijk van het *specifieke* zwijgen door vrouwen tijdens de samenkomsten (samen met mannen deelnemen in de *subjectieve* bediening, maar zich weerhouden van deelname aan de *objectieve* bediening) is de manier die een gemeente het beste helpt om zich te bewegen richting de apostolische doelen die hierboven genoemd zijn.

1 Korinthe 14: mijn conclusie

In dit hoofdstuk voorziet de apostel Paulus in richtlijnen voor de samenkomsten. Hij wil het principe van meerdere bijdragen tijdens de dienst en de leiding van de Heilige Geest tijdens zulke bijeenkomsten beschermen. De inhoud en wijze waarop iedere bijdrage tot opbouw, versterking, instructie en bemoediging van de kerk dient en de handelwijze moeten in overeenstemming met het Scheppingsordeprincipe worden toegepast. “Laat alle dingen op een gepaste wijze en in goede orde gebeuren” (1 Kor. 14:40).

Wat betreft *wie* er hoorbaar deel kan nemen; de referenties van Paulus aan ‘allen’ en ‘iedereen’ moeten letterlijk genomen worden, tenzij er een goede reden is dit niet te doen. De referenties aan ‘broeders’ hebben gewoonlijk betrekking op de hele gemeente, zowel mannen *als* vrouwen. Vrouwen kunnen net als mannen ontvangers zijn van de geestelijke gaven. Het feit dat in het midden van een gedeelte dat handelt over de kerkelijke orde

Paulus al zijn lezers, zowel mannen als vrouwen, aanmoedigt met de woorden “streef naar de geestelijke gaven” en hen herhaaldelijk aanmoedigt om te streven naar de gave van “profetie” (14:1, 5, 31, 39) suggereert dat wanneer wie dan ook een *openbaring* van God ontvangt, hij of zij in staat zou moeten zijn om deze te delen tot opbouw van de anderen – met in acht neming van een aantal ‘voorwaarden’ van gemeentelijke orde. Als vers 34 en 35 er niet waren geweest had niets er in hoofdstuk 14 op gewezen dat er verschillen zijn tussen de manieren waarop mannen en vrouwen moeten deelnemen aan de samenkomsten.

De verzen die de deelname van vrouwen wel beperken, zijn echt apostolisch materiaal en moeten daarom serieus genomen worden. In het overwegen van de betekenis van dit apostolische verzoek aan vrouwen om te ‘zwijgen’ tijdens de samenkomsten, hebben we nagedacht over drie manieren om te zwijgen. Technisch gezien past een *absoluut* zwijgen het best in deze tekst. Historisch gezien zijn er verschillende vormen van *algemeen* zwijgen in gebruik geweest binnen de meeste kerken. Maar ik kom tot de conclusie dat een *specifiek* zwijgen ook in deze tekst past en, bekrachtigd door de Heilige Geest, het best bijdraagt aan het bereiken van de apostolische doelen voor de samenkomsten die in dit hoofdstuk worden genoemd.

Hoofdstuk 10

De puzzelstukjes samenvoegen – Samenvatting en conclusies

Het is tijd om de conclusies die we in de vorige hoofdstukken hebben getrokken samen te voegen tot een evenwichtig kader. Om je te helpen mijn argumenten goed te volgen, zal ik mijn opmerkingen kort houden.

De Scheppingsorde – Genesis 1-3

Nieuw Testamentische uitspraken over man en vrouw worden bijna altijd gedaan naar aanleiding van deze drie hoofdstukken in Genesis. Hier leren we dat zowel mannen als vrouwen zijn geschapen naar Gods beeld; een feit dat hen een gelijke waarde geeft. Beiden zijn intelligente, creatieve wezens. Beiden zijn op gelijke wijze zondaars en hebben vergeving en genade nodig. Beiden hebben de Heilige Geest inwonend en kunnen dezelfde talenten hebben en dezelfde geestelijke gaven ontvangen.

In dit deel leren we ook dat mannen en vrouwen bewust verschillend geschapen zijn. Mannen krijgen de verantwoordelijkheid om het liefdevolle en zorgende *hoofd* te zijn en vrouwen krijgen de verantwoordelijkheid om een volgzame en intelligente *hulp* te zijn. Ik gebruik de term 'Scheppingsordeprincipe' als verwijzing naar dit onderscheid in gelijke waarde, maar verschillende rol tussen mannen en vrouwen. Deze Scheppingsorde is een tijdloos principe dat in de loop der jaren op vele verschillende manier tot uitdrukking is gekomen. Het is Gods idee en daarom iets goeds en positiefs wat, mits het goed wordt uitgewerkt, ervoor zal zorgen dat mensen tot bloei komen. Het Scheppingsordeprincipe komt in de eerste plaats tot uitdrukking binnen het gezin en in de kerk.

Verduidelijkingen en definities

Kerkelijke richtlijnen: De Kerk is een mysterie dat ons geopenbaard wordt in het Nieuwe Testament. Duidelijke richtlijnen over de structuur en het functioneren van de gemeente, moeten daarom gezocht worden in het Nieuwe Testament. Om te begrijpen hoe het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking moet komen in de gemeentelijke samenkomsten, moeten we kijken naar relevante verhalen en relevant onderwijs in Nieuw Testamentische teksten. Een gebalanceerde conclusie zal beginnen door de vier basisteksten tot je te laten spreken – in plaats van jouw begrip van één van de teksten te gebruiken om daarmee een geforceerde uitleg op de andere teksten te leggen.

Gelijkwaardig en verschillend: Galaten 3:28 bevat een prachtige, iedereen omvattende, bevestigende tekst dat het "in Christus... niet van belang [is] dat men man is of vrouw". Het bevestigt dat mannen en vrouwen op gelijke wijze gerechtvaardigd en geaccepteerd zijn als kinderen van God. Deze tekst maakt geen einde aan de verschillen tussen de beide geslachten in het gezin of binnen de kerk.

Inclusieve termen: Wanneer we woorden als 'allen', 'iedereen' en 'broeders' tegenkomen, moeten we het lezen als een schrijven naar de hele gemeente, zowel mannen als vrouwen, tenzij er duidelijk bewijs is slechts over één van beiden wordt geschreven.

Onderwijs en profetie: Het onderwijzen vanuit de Bijbel en het profeteren zijn twee verschillende activiteiten: de basis voor het onderwijs is de Bijbel. De basis voor profetie is het ontvangen van een openbaring. Een onderwijzer kan in zijn onderwijs een profetisch woord opnemen (wat hij thuis of tijdens het spreken heeft ontvangen), maar het blijven in de kern twee verschillende activiteiten.

Objectieve en subjectieve bediening: In de vroege kerk vinden we twee typen bediening: *objectieve* bediening hield activiteiten in die gepaard gingen met autoriteit en alleen voorbehouden waren voor daarvoor geschikte mannen. Hiertoe behoorden activiteiten als het leiden van de gemeente (oudsten), het onderwijzen vanuit de Bijbel in de gemeentelijke samenkomsten en wellicht ook het publiekelijk beoordelen van andermans profetie. *Subjectieve* bediening is een activiteit die gebaseerd is op de *persoonlijke* relatie van een gelovige met God en de *persoonlijke* leiding en gaven van de Heilige Geest. Dit kan spontaan gebeuren, maar dat hoeft niet. Deze bediening kent niet de autoriteit die inherent is aan het onderwijzen vanuit Gods Woord. Hiertoe behoorden openbare, hoorbare activiteiten als bidden, profeteren (anders dan onderwijzen), spreken in andere talen, vertalen, het delen van een woord van kennis, enzovoort.

Absoluut, algemeen en specifiek zwijgen: In het onderzoeken van de mogelijke betekenissen van het woord 'zwijgen' in 1 Korinthe 14 hebben we nagedacht over drie soorten zwijgen binnen de gemeentelijke samenkomsten: *absoluut zwijgen*: wanneer de mond van de vrouw gesloten dient te blijven tijdens de hele samenkomst; *algemeen zwijgen*: waarbij een vrouw alleen deel kan nemen bij de gezamenlijke hoorbare activiteiten van de gemeente, zoals zingen; en *specifiek zwijgen*: waarbij van vrouwen wordt gevraagd niet deel te nemen aan de *objectieve bediening*, maar zij vrij zijn om, samen met mannen, deel te nemen in de *subjectieve bediening* – op gepaste wijze.

De puzzelstukjes samenvoegen

Er zijn vier sleutelteksten in het Nieuwe Testament die ons helpen om de rollen van mannen en vrouwen tijdens de gemeentelijke samenkomst te begrijpen. Samen laten ze ons zien hoe de Heilige Geest werkzaam was onder de gelovigen tijdens de bijeenkomsten in de vroege kerk, om zo de aanwezigen te bemoedigen en op te bouwen terwijl ook recht werd gedaan aan Gods Scheppingsordeprincipe. Het is nu tijd om de puzzelstukjes samen te voegen.

(1) 1 Timotheüs 2: Bidden, onderwijzen en gezag

In dit gedeelte gebruikt de apostel Paulus het Scheppingsordeprincipe om daarmee van vrouwen te vragen dat zij zich weerhouden van het *onderwijzen* binnen de kerk en van het *uitoefenen van gezag* over mannen binnen de kerk. Hij vraagt vrouwen niet deel te nemen aan de *objectieve* bediening. Ook moedigt hij alle gelovigen aan om te bidden en om dit te doen op gepaste wijze. Wanneer hij het over bidden heeft, verwijst Paulus niet naar het Scheppingsordeprincipe, aangezien hij niet wijst op een verschil tussen mannen en vrouwen. Hij vraagt zowel mannen als vrouwen om te bidden (*subjectieve* bediening) op een gepaste manier. Dit bidden door mannen en vrouwen vindt, net als het onderwijs door mannen wat hierboven benoemd wordt, plaats binnen de context van een gemeentelijke samenkomst.

(2) 1 Korinthe 14: 'Zwijg – spreek niet'

In dit gedeelte moedigt Paulus mannen en vrouwen aan om te streven naar geestelijke gaven (in het bijzonder naar de gave van profetie). Tegelijkertijd voorziet hij in richtlijnen om de deelname van individuen tijdens de bijeenkomsten van de kerken te limiteren, om daarmee een aantal doelen te dienen. De richtlijnen werden gegeven om het principe van meervoudige, door de Geest geleide deelnames te beschermen, om zich ervan te

verzekeren dat alles wat gezegd werd, ook begrepen werd, om zich ervan te verzekeren dat iedere bijdrage de aanwezigen zou versterken, bemoedigen en troosten en om zeker te stellen dat het Scheppingsordeprincipe werd gerespecteerd en alles tot eer van God gedaan zou worden. Richting het einde van het hoofdstuk vraagt Paulus aan vrouwen om te 'zwijgen'. *Absoluut* zwijgen past het best binnen de tekst. *Algemeen* zwijgen geniet de voorkeur vanwege het feit dat het bijvoorbeeld de aanbidding verrijkt wanneer de hele gemeente zingt. Maar *specifiek* zwijgen is de regeling waarmee een gemeente het beste geholpen wordt om de richting van de doelen die de apostel aangeeft voor gemeentelijke samenkomsten zo dicht mogelijk te benaderen. In lijn met de instructies die gegeven worden in **1 Timotheüs 2**, vraagt Paulus van vrouwen om het Scheppingsordeprincipe te respecteren door zich te weerhouden van de *objectieve bediening*, en moedigt hij zowel mannen als vrouwen aan om te streven naar de geestelijke gaven (in het bijzonder profetie) en om deel te nemen aan de *subjectieve bediening* (op gepaste wijze).

(3) 1 Korinthe 11: Bidden en profeteren

In de eerste helft van dit hoofdstuk legt de apostel Paulus uit *hoe* mannen en vrouwen zouden moeten bidden en profeteren. Dit is de *subjectieve bediening*, een bediening die open staat voor zowel mannen als vrouwen binnen de samenkomsten. Wanneer zij baden en profeteerden, werd van mannen gevraagd om hun hoofd niet te bedekken en van vrouwen om dit juist wel te doen. In lijn met **1 Timotheüs 2** en **1 Korinthe 14** nemen vrouwen alleen deel aan de *subjectieve bediening*.

(4) Handelingen 2: De eerste gemeentelijke samenkomst

In dit gedeelte lezen we over de eerste gemeentelijke samenkomst. Alle aanwezigen, zowel mannen als vrouwen, werden vervuld met de Heilige Geest; iets wat leek op tongen van vuur verscheen op ieder van hen en ze begonnen allemaal in andere talen te spreken (een vorm van profetie). Hier zien we zowel mannen als vrouwen die bekrachtigd worden door de Heilige Geest en deelnemen aan de *subjectieve bediening* tijdens deze eerste bijeenkomst van de kerk.

Zo'n 20 jaar na het ontstaan van de kerk, schreef Paulus zijn eerste brief naar de gemeente in Korinthe en zijn eerste brief naar Timotheüs. Tijdens deze jaren waren er verschillende onregelmatigheden binnengeslopen in de bijeenkomsten. Eén van deze onregelmatigheden was dat een aantal vrouwen hun door God gegeven gebied waarop hun bediening plaats mocht vinden overschreden en probeerden om een gezagsrol in te nemen binnen de kerk en zo deel wilden uitmaken van de *objectieve bediening*. Met deze twee brieven wil Paulus geen halt toeroepen aan een bepaald type bediening of het zwijgen opleggen aan iets wat door de Heilige Geest begonnen is tijdens Pinksteren (meervoudige bijdragen van mannen en vrouwen, geleid door de Heilige Geest). De apostolische instructie in deze twee brieven zijn richtlijnen om de deelname te reguleren en limiteren en om tekortkomingen binnen de kerk te corrigeren om er zo voor te zorgen dat de Heilige Geest nog steeds vrij zou zijn om de aanwezigen te leiden en dat iedere bijdrage tot opbouw van de gemeente zou zijn, het Scheppingsordeprincipe geëerd en God verhoogd zou worden. Wat de Geest van God tijdens deze eerste bijeenkomst van de kerk deed (het bekrachtigen van mannen en vrouwen in de *subjectieve bediening*) werd later omkaderd, maar niet verboden. Deze visie is in lijn met **1 Timotheüs 2** en **1 Korinthe 11** en **1 Korinthe 14**.

De complete puzzel

In de vroege kerk zien we waarmee de Heilige Geest begint en wat de apostel wilde aanmoedigen: een gemeenschap van volgelingen van Jezus, waarin daarvoor geschikte mannen (en niet vrouwen) de rol van *leiderschap* op zich namen (ook wel oudsten of

opzieners genoemd) en het *onderwijs* in hun gemeentelijke bijeenkomsten. Zowel mannen als vrouwen namen bij deze bijeenkomsten deel aan de *subjectieve* activiteiten als 'bidden en profeteren' en werden aangemoedigd om deel te nemen met een gepaste houding en op een manier die opbouwend zou zijn voor de gemeenschap, Gods Scheppingsorde eerde en God groot maakte – op zo'n manier dat Gods aanwezigheid echt onder hen gevoeld werd. Deze uitleg voorziet in een eenvoudig raamwerk dat in overeenstemming is met **Genesis 1-3, Handelingen 2, 1 Korinthe 11, 1 Korinthe 14 en 1 Timotheüs 2**.

Is dit het enige model dat voorziet in een uitleg van deze vijf sleutelteksten over dit onderwerp? Nee. In mijn beleving doen zij die een gelijkheidsmodel voorstellen, waarbij mannen en vrouwen dezelfde taken en verantwoordelijkheden krijgen, het Scheppingsordeprincipe dat zo duidelijk aanwezig is door de hele Bijbel geweld aan. Ik heb veel aanvullende uitleggingen gelezen – ieder met zijn eigen spanningsvelden en zwakheden. Het model dat ik hier voorstel, heeft ook zijn spanningsvelden en zwakheden. Maar na alles wat ik gelezen, gezien en gehoord heb over dit onderwerp is het raamwerk dat ik hier voorstel in mijn opinie het model dat het beste past bij alle Bijbelse gegevens. Na vele jaren onderzoek heb ik nu rust gevonden bij deze interpretatie van de schrift. Het raamwerk dat ik hier voorstel heeft als extra voordeel dat zij makkelijk uitgelegd kan worden aan de gemeente en dat de details van de toepassing ervan zonder problemen kunnen variëren binnen de verschillende kerken – daarmee moedigt het een rijke, genadevolle en opbouwende sfeer aan waarbinnen zowel mannen als vrouwen kunnen bijdragen, terwijl zo toch het Scheppingsordeprincipe geëerd wordt.

Het volgende hoofdstuk bevat een casus. Je zult er in lezen waarom en hoe we dit belangrijke en beladen onderwerp hebben bestudeerd in onze gemeente in 2013. Je zult er ook in lezen op welke wijze wij er voor gekozen hebben om dit model in onze gemeente toe te passen en hoe het sindsdien verder gegaan is.

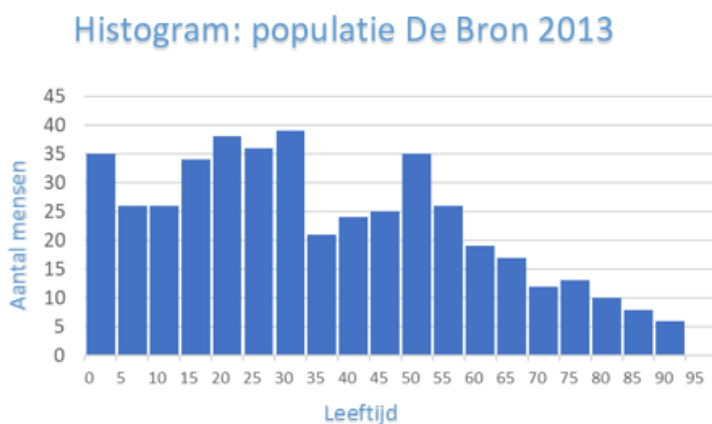

Hoofdstuk 11

Deze conclusies toepassen op een gemeente

Theologische studies zijn nooit bedoeld als academische oefening. Het doel van het bestuderen van Gods Woord is om richting te geven aan ons eigen leven en aan ons gezamenlijke leven. Van tijd tot tijd wordt mij gevraagd welke veranderingen er binnen onze gemeente hier in Nederland hebben plaatsgevonden in de afgelopen 4 jaar. Men stelt meestal de volgende vragen: 'Wat is het theologische raamwerk waarmee je vrouwen toestaat om wel deel te nemen aan een aantal activiteiten, maar niet aan allemaal?', 'Hoe hebben jullie deze theologische conclusie toegepast binnen jullie gemeente?', 'Hoe zijn jullie tot dit theologische raamwerk gekomen en hoe hebben jullie het uitgelegd en toegepast binnen jullie gemeente?' en 'Welke positieve en negatieve effecten heb je binnen jullie gemeente waargenomen?'. De eerste vraag heb ik uitvoerig besproken in de hoofdstukken 3-10. De andere drie vragen zal ik hier beantwoorden. Elke gemeente heeft zijn eigen historie, cultuur en sociale structuur. Ik deel dit niet met de bedoeling als model te dienen voor andere gemeentes. Jouw conclusies en de situatie in jouw gemeente kunnen anders zijn dan de mijne. Desalniettemin doe je hier wellicht wat ideeën op die bruikbaar kunnen zijn binnen jouw context.

Onze achtergrond: een groeiende behoefte aan duidelijkheid

De gemeente waarin ik op dit moment dien als één van de 5 oudsten, heet 'De Bron'.¹⁸ Het is een levendige, vriendelijke, open en groeiende gemeente. Het is een heel diverse groep van kinderen, alleenstaanden, jongeren en ouderen. Er zijn aanzienlijke verschillen binnen de gemeente in opleidingsniveau, financiële status, etniciteit, culturele achtergrond en theologische aannames. Ons

meest recente adresboekje (oktober 2017) bevat 558 namen. Alles bij elkaar komen op een gemiddelde zondagmorgen zo'n 300 mensen (inclusief kinderen) bij elkaar – wat behoorlijk groot is voor een Vergadering van Gelovigen.

Geschiedenis en ontwikkelingen: Deze gemeente begon in de woonkamer van de familie Prijt in 1916. Dit was één gemeente van een netwerk van zo'n 60 Vergaderingen hier in Nederland. In de afgelopen 20 jaar is het netwerk van deze gemeentes van de Vergadering van Gelovigen steeds zwakker geworden, waardoor lokale gemeentes de ruimte kregen om op ontdekkingstocht te gaan en hun voordeel te doen met een breder spectrum van conferenties en bedieningen. Dit is heel erg het geval in onze gemeente. In 2005, na een

¹⁸ <http://www.debroneindhoven.nl/>

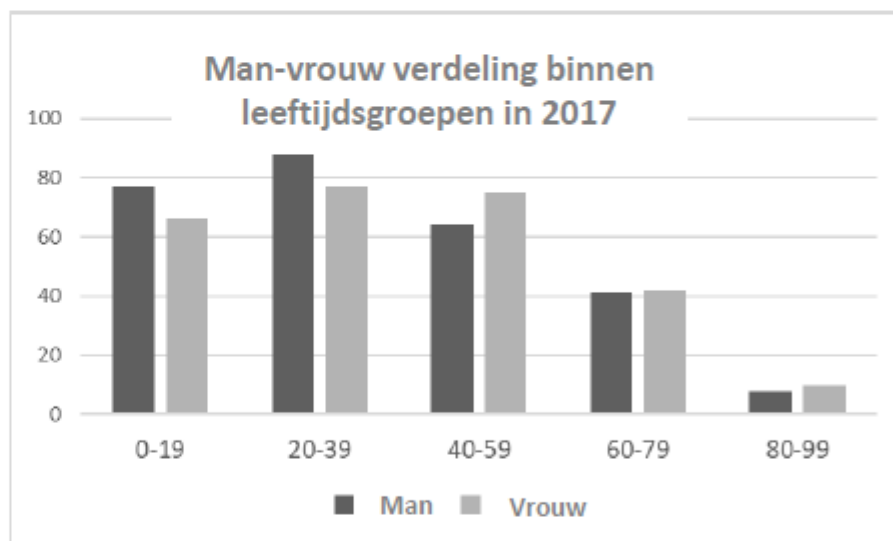
aantal jaren van Bijbelstudies over Leiderschap op de zaterdagmorgens¹⁹ begon de eerste groep van vijf erkende oudsten aan hun taak. De aanwezigheid van een erkende groep oudsten was een zeer belangrijke factor in het richting geven aan en aanleiding geven tot het onderzoeken van het onderwerp van de verschillen in de rol van man en vrouw binnen de kerk.

Het Avondmaal is normaal gesproken een wekelijks terugkerende viering. Jarenlang heeft de Woordbediening plaats gevonden tijdens een dienst op de zondagmiddag – volgens het stramien van open bediening. De afgelopen 15 jaar hebben nog meer veranderingen gebracht in onze gemeente: we hebben de Woordbediening nu in de ochtend, na het Avondmaal. De spreker en het onderwerp zijn vaak van tevoren al bekend. Deze veranderingen hebben geleid tot een toename van mensen die er voor kiezen om ook naar deze bijeenkomst te gaan. Wij denken dat dat gemotiveerd wordt door de verbeterde kwaliteit van het geestelijk voedsel dat hen gegeven wordt. Er zijn ook ontwikkelingen geweest op muzikaal gebied, het gebruik van muziekinstrumenten en een groeiende diversiteit aan liederen – sommigen zelfs gemaakt door mensen uit de gemeente zelf. Als aanvulling op de Geestelijke Liederen hebben we ook ons eigen liedboek dat iedere twee jaar herzien wordt. Het deel uitmaken van een groeiende en zich ontwikkelende levendige gemeente ervaar ik als een voorrecht en een zegen voor mijzelf en mijn familie. Maar het zorgt ook voor een uniek aantal uitdagingen. Veranderingen zijn vaak een oncomfortabel, maar natuurlijk onderdeel van het leven.

Balanceren tussen orde en vrijheid: Het eenvoudige model dat veel Vergaderingen gebruiken voor hun kerkelijk leven werkt goed binnen kleinere, familie-achtige gemeenten. Het is iedere zondag makkelijk te zien wie er niet is – wat pastorale zorg wat makkelijker maakt. Een open en vrije deelname tijdens de Avondmaalsdienst en de andere bijeenkomsten zijn natuurlijker binnen deze familie-achtige gemeenten. Maar wanneer een gemeentelijke samenkomst wordt bezocht door meer dan 100 mensen, kan een gezonde orde in het gedrang komen. Het is een uitdaging om de balans te vinden tussen orde en vrijheid. Een aantal grote Vergaderingen in Zuid-Oost Azië limiteren de bijdragen aan de diensten tot alleen hun oudsten of een kleine groep van *erkende* geestelijk volwassenen en daartoe begaafde mensen. De vrijheid is daar dus beperkt tot een overeengekomen groep mensen. Wij hebben gekozen voor een ander model. In de afgelopen 5 jaar hebben we iedere zondag een 'oudste van dienst'. Hij is een half uur voor de dienst begint aanwezig en beschikbaar voor gesprekken met bezoekers. Hij begint de Avondmaalsdienst gewoonlijk met een Bijbeltekst, een gebed en een lied – of vraagt aan een andere broeder om dit te doen. Deze oudste is verantwoordelijk voor het correct gebruik van de microfoons en draagt er zorg voor dat iedere bijdrage eer brengt aan God en de gemeente opbouwt. Hij grijpt in wanneer iemand een gezonde orde van de bijeenkomst verstoort. De aanwezigheid van deze 'oudste van dienst' is ook zeer nuttig gebleken voor het implementeren van de deelname van vrouwen binnen de gemeentelijke samenkomst.

¹⁹ Met behulp van het boek 'Leiderschap in de gemeente – een dringende oproep tot het herstel van Bijbels leiderschap in de gemeente' door Alexander Strauch.

Een groeiende behoefte om te spreken over het verschil tussen man en vrouw: Nederland is een zeer modern en moreel gezien liberale maatschappij. Het is ook een zeer individualistische maatschappij, waarin iedereen het recht heeft op zijn eigen mening, om

gehoord te worden en om met respect behandeld te worden. Zoals altijd wordt de seculiere cultuur ook binnen de kerk gevoeld. De maatschappij waarin een aantal van onze jongeren zijn opgegroeid, ziet de rollen van man en vrouw als onderling verwisselbaar. Maar in 'De Bron' werd van vrouwen gevraagd

om te zwijgen tijdens alle gemeentelijke samenkomsten. Een groeiend aantal denominaties en onafhankelijke kerken in Nederland staat vrouwen inmiddels toe om hoorbaar deel te nemen, om het aanbiddingsteam te leiden, te onderwijzen, voorganger te zijn en in sommige gevallen worden vrouwen zelfs 'apostel' genoemd. Meer dan 10 jaar lang groeide de behoefte in onze gemeente om met een frisse blik dit onderwerp van kerk en verschil tussen man en vrouw te bestuderen. Sommigen hadden het gevoel dat de gaven en ervaringen van vrouwen ondergewaardeerd en simpelweg genegeerd werden. Er waren diepe overtuigingen en diepe emoties aan beide zijden van deze discussie. Als kerkleiders waren we ons ervan bewust dat dit onderwerp de potentie had om in onze gemeente een scheuring te veroorzaken. Soms uitten mensen met een sterke persoonlijkheid publiekelijk hun persoonlijke overtuigingen – dit tot grote frustratie van hen die het er niet mee eens waren. Soms gaf een nieuwe of bezoekende vrouw spontaan een lied op of bad tijdens een gebedssamenkomst – daarmee reacties veroorzakend van zowel blijdschap als verontwaardiging binnen de gemeente. Dit was niet gezond. *Het gebrek aan duidelijkheid zorgde voor steeds meer verdeeldheid.* En na verloop van tijd groeide die spanning alleen nog maar meer.

Angst kan verlammen. Verlamming en 'trouw zijn' zijn niet hetzelfde. Het is makkelijker om sommige moeilijke discussies oneindig voor je uit te schuiven. Er zijn altijd andere onderwerpen, zorgen, pastorale bezoeken en programma's die je aandacht vragen. Aan het begin van 2012 besloten we als oudsten dat we dit moeilijke onderwerp in 2013 zouden gaan aanpakken en dat we onszelf een jaar zouden geven om hier doorheen te werken. In die tijd bestond de groep oudsten uit Gerard Venhuizen, Gerrit-Jan van Kleef, Hans Savert, Hans-Jürgen Reumerman en mijzelf. Tijdens deze maanden ging ik steeds meer van deze hardwerkende en van God houdende mannen houden en hen respecteren.

Stap één: we bereidden onze harten voor

In de herfst van 2012 boekten wij als oudsten 2 dagen in een hotel. Onze persoonlijke meningen liepen uiteen en we voelde de spanning binnen het team. Na een tijd van gebed stelde één van de oudsten voor dat elk van ons om de beurt onze persoonlijke zorgen met betrekking tot dit onderwerp zou delen. Welke verborgen motieven en angsten hadden we? Niemand bestudeert de Bijbel vanuit een vacuüm. We hebben allemaal goede en slechte

ervaringen die onze beoordelingen beïnvloeden. Het hebben van een persoonlijk ‘vooordeel’ is onvermijdelijk, maar door deze bloot te leggen en te delen met anderen, waren we wellicht in staat om het effect ervan op ons eindoordeel te verkleinen. Opbouwende discussies vereisen een bepaalde mate van oprechtheid, kwetsbaarheid en openheid.

Hoe kunnen deze spanningen er uit zien? Sommige mensen leven met sterke verwachtingen van een dominante vrouw of ouder. Sommigen hopen op een grotere vrijheid voor vrouwen, in de hoop dat op die manier minder jonge gezinnen de kerk zullen verlaten. Wellicht zijn er grote zorgen over het welzijn van de ouderen in de gemeente die al zoveel veranderingen hebben doorgemaakt. Ons oordeel bij het bestuderen van de Bijbel kan beïnvloed worden door de verwachtingen van onze favoriete Bijbelonderwijzers of van mensen en gemeentes waarmee we in het verleden op een prettige manier samen hebben gewerkt. Niemand vindt het fijn om veroordeeld, bekritiseerd of afgewezen te worden door mensen van wie ze houden. Welke verborgen motieven vond ik in mijn hart? Ik heb een diepe liefde voor mijn broeders en zusters in Colombia, waar ik mijn halve leven gewoond heb. Hoe zouden zij reageren als ik tot een andere conclusie kwam? Zou een verandering in mijn begrip van de Bijbel tot verwarring of ontmoediging leiden onder hen? Vanaf 1992 werk ik full time binnen christelijke activiteiten. De meeste gemeentes en families die ons werk financieel ondersteunden, vroegen hun vrouwen om niet hardop deel te nemen aan hun samenkomsten. Is het het waard om de knuppel in het hoenderhok te gooien? *Mijn sterke persoonlijke voorkeur was om de dingen te laten zoals ze waren.* Als gezin hadden we een scheuring meegemaakt binnen de Vergadering in 2005, wat emotioneel gezien erg zwaar was en ook negatieve financiële consequenties voor ons had. Ik zat niet te wachten op een herhaling van die ervaring. Ik wilde niet het risico lopen op nieuwe spanningen en kritiek. Ik werd me ervan bewust dat het met deze vooringenomenheid van mij zeer moeilijk zou worden om Gods Woord met een open hart en geest te bestuderen. Heb jij jouw eigen vooringenomenheid over dit onderwerp al ontdekt?

Nadat we tijd genomen hadden om alles open te delen, legden we ieder voor zich onze angsten neer bij de Heer. We vroegen Hem om ze weg te nemen, zodat we Zijn Woord konden bestuderen en naar Zijn stem zouden kunnen luisteren met een open hart. Dit was voor mij een keerpunt. Het was een beslissing om open te staan voor de leiding van de Heer zonder een acceptabel compromis of een gewenste uitkomst te forceren. Wanneer je nog niet op dit punt bent gekomen, raad ik je sterk aan dit wel te doen – bij het bestuderen van dit onderwerp of welk ander Bijbels onderwerp dan ook. *Onze angsten en verlangens staan een open studie van Gods Woord in de weg.*

Stap twee: we maakten een plan

Ons plan was om verder te gaan met het samen bestuderen van de Schrift, terwijl we aan de Heer vroegen om Zijn licht te laten schijnen op Zijn Woord. Maar we waren ons ervan bewust dat een studie over dit onderwerp zich steeds verder zou kunnen verbreden en op die manier jaren in beslag zou kunnen nemen. We moesten onze focus houden. Na het voorbereiden van onze harten, stelden we een aantal grenzen aan onze studie.

Dogmatische grenzen: Het onderwerp van oudstenschap zouden we niet opnieuw gaan bestuderen: we waren overeengekomen dat het zijn van een *oudste* een rol is die is weggelegd voor mannen en niet voor vrouwen (1 Tim. 3:2; Tit. 1:6; 1 Kor. 16:15-18). We zouden in onze studie niet de functies en verantwoordelijkheid van oudsten en diakenen bestuderen. We zouden niet opnieuw na gaan denken over het onderwerp *hoofdbedekking*, aangezien dit in de jaren ervoor al onderwerp van discussie was geweest en betiteld was als

een zaak van persoonlijke overtuiging. We definieerden onze centrale vraag: *wat zou de rol van mannen en vrouwen moeten zijn wanneer we samenkomen als gemeente, in het bijzonder op de zondagmorgen en tijdens de doordeweekse gebeds- en Bijbelstudiebijeenkomsten?*

Tijdsgrenzen: Als oudsten hadden we verschillende verantwoordelijkheden. De tijd en energie die over was om ons toe te wijden aan het bestuderen van dit onderwerp was beperkt. Deze studie had het potentieel om *oneindig* door te gaan. Er zouden altijd meer goede boeken zijn die we konden lezen! Ons plan was om hard te werken aan de studie over dit onderwerp gedurende één jaar om vervolgens, aan het einde van 2013, een punt achter de studie en discussies te zetten.

Een realistisch doel: We hadden niet de verwachting dat we ‘het’ antwoord zouden vinden die alle Bijbelgetrouwe christenen wereldwijd bij elkaar zou brengen. Ook was het niet de bedoeling om met een pragmatisch, tijdelijk compromis te komen dat de meerderheid van onze gemeente bij elkaar zou houden. Ons doel was om een aantal beslissingen te nemen gebaseerd op het licht dat we verwachtten te ontvangen van de Heer. Vervolgens zouden we verder gaan met andere onderwerpen en noden binnen de gemeente. We zouden het onderwerp over de rol van man en vrouw alleen heropenen als en wanneer de Heer het zeer duidelijk zou maken dat we dat moesten doen.

Samenwerken met de gemeente

Na deze twee dagen en een heel aantal andere studiebijeenkomsten schreven we onze vooruitgang op. Het was een schets van ons begrip van de relevante sleutelteksten in de Bijbel, inclusief mogelijk zwakke punten in onze argumenten, die ons wezen op waar onze twijfels lagen.

Gemeentelijke beslissing: Hoe neemt een gemeente een beslissing? Moeten alle broeders en zusters het met elkaar eens zijn voor er een start gemaakt kan worden met een project of er een verandering doorgevoerd kan worden? Als iedereen het met elkaar eens is, kun je makkelijk beslissingen nemen. Maar in grotere gemeenten en bij moeilijke onderwerpen is dat vaak *niet* het geval. Sommige gemeenten nemen een beslissing door te stemmen. Wanneer meer dan 80% het eens is, wordt de motie aangenomen. Deze methode werkt, maar is moeilijk Bijbels te onderbouwen. Wat is een goede methode voor het nemen van beslissingen? Op enig moment moet de motor aan of uit gezet worden. Iemand moet het doen. Niet iedereen in de gemeente kan de sleutel tegelijkertijd omdraaien. Ik stel voor dat een *gemeentelijke beslissing* vereist dat een groep geestelijk volwassen mannen, de oudsten, na een brede discussie binnen de gemeente, die sleutel omdraait. Zoals ouders van grote kinderen *bespreken oudsten de mogelijkheden met de hele gemeente, ze begeleiden de discussies en staan open voor opbouwende feedback, om vervolgens voor de Heer een beslissing te nemen*. De Bijbel maakt het duidelijk dat kerkleiderschap een zekere autoriteit maar ook bijzondere verantwoordelijkheid met zich meebrengt “omdat zij rekenschap moeten afleggen” (Hebr. 13:17). Iedereen in de gemeente wordt betrokken bij het proces, maar niet iedereen wordt op gelijke mate verantwoordelijk gehouden voor de uitkomst.

Opbouwende kritiek: Om goed gebruik te maken van de gaven binnen onze eigen gemeente presenteerden we onze inzichten en bevindingen aan een groep van 10 gerespecteerde broeders op een zaterdagochtend. Onze vraag was: zien we iets belangrijks over het hoofd. De twee uur durende presentatie werd gevolgd door een open discussie. Tijdens de daarop volgende weken ontvingen we wat geschreven feedback en deden een aantal huisbezoeken

bij deze broeders om hun inzichten en zorgen te bespreken. Onze conclusies werden samen met een mogelijk actieplan langs deze lijn ontwikkeld. Mijn ervaring is dat een open, ongeleide discussie in grote groepen zelden iets bruikbaars oplevert. Gewoonlijk onderdrukken de dominante karakters de wat ingetogener sprekers. Maar een duidelijk voorstel leidt tot een geïnformeerde en gefocuste discussie. Het is opbouwend en leidt tot een gezonde vorm van het nemen van beslissingen.

Het betrekken van de gemeente: Later dat jaar nodigden we de hele gemeente uit. Iedereen die geïnteresseerd was in het onderwerp werd uitgenodigd voor een dag die bestond uit een presentatie die gevolgd werd door een open tijd van vraag en antwoord. Zo'n 60 broeders en zusters waren op deze dag aanwezig. Ik ontdekte dat voor een aantal mensen in onze gemeente het onderwerp van de rol van man en vrouw binnen de gemeentelijke samenkomsten een zeer belangrijk en emotioneel beladen onderwerp was, maar voor anderen geen enkele rol speelde! Tot mijn grote verrassing ontdekte ik dat het een behoorlijk grote groep broeders en zusters niet uitmaakte tot welke beslissing we gekomen waren! Wat we ook zouden beslissen, zij vonden het prima! Wanneer je dit positief bekijkt moet je misschien concluderen dat ze vertrouwen hadden in degenen die de beslissing namen. Na deze dag legden we huisbezoeken af bij hen die ernstige theologische of praktische bezwaren hadden, om naar hen te luisteren en verder te discussiëren over het onderwerp. *Beste lezer, wees ervan verzekerd dat er geen enkele Bijbelse interpretatie is wat betreft dit onderwerp dat rust brengt in ieders geweten.* Het minste wat we kunnen doen is zorgvuldig luisteren en proberen uitleg te geven – zonder de motieven te veroordelen of te proberen druk uit te oefenen zodat we het eens worden. Natuurlijk maakt het bereiken van een theologische overeenkomst het samen oplopen makkelijker (Amos 3:3). Wanneer we de tijd nemen om zorgvuldig en serieus te luisteren, tonen we oprechte liefde en respect, zelfs als we het oneens blijven. Dit is heel belangrijk.

Achter de verschillen: een rein hart

Echte gemeenschap onder christenen is meer dan een dogmatische overeenkomst. Het is gebaseerd op onze gemeenschap met Christus (1 Kor. 1:9). Hier op aarde kunnen we het soms hartgrondig met elkaar oneens zijn over verschillende onderwerpen. Hoe moeten we omgaan met onze medebroeders en -zusters wanneer we verschillen van mening? Soms heeft God tijd nodig om ons te helpen onze overtuigingen te ontwikkelen of te herzien (Fil. 3:15-16). Wellicht weet je, net als ik, dat het veranderen van een diepgewortelde overtuiging een langzaam en pijnlijk proces is. En als we onze verschillen uitleven en er op een respectvolle manier over discussiëren, zullen we kunnen zien wat er in het hart van de ander leeft. Voor ieder van ons geldt tenslotte de oproep: “Jaag rechtvaardigheid, geloof, liefde en vrede na, samen met *hen die de Heere aanroepen uit een rein hart*” (2 Tim. 2:22).

Tijd om deze conclusies toe te passen en uit te leven in onze gemeente

Terwijl het jaar 2013 vorderde, kregen we een groeiende vrede over onze conclusies en het daaruit voortvloeiende voorstel voor onze gemeente. In november 2013 deelde ik op een zondagmorgen het theologische raamwerk met de hele gemeente – een samenvatting van wat je hebt kunnen lezen in de hoofdstukken 3-10. Vervolgens legde een andere oudste op een zondagmorgen in december aan de hele gemeente uit hoe we een aantal veranderingen door wilden voeren om er zo zeker van te zijn dat onze manier van doen in lijn zou zijn met onze theologische ontdekkingen en conclusies. *Met dezelfde theologische conclusies kunnen andere gemeentes een andere manier vinden om ze in hun gemeente toe te passen en uit te leven.* Dit is de manier waarop wij onze theologische conclusies praktisch hebben uitgevoerd hier in Eindhoven:

Activiteiten die louter zijn voorbehouden aan daarvoor geschikte mannen:

- Leiderschap van de gemeente: dit is de verantwoordelijkheid van de oudsten.
- Onderwijs binnen de gemeente: preken en onderwijzen tijdens onze gemeentelijke samenkomsten.
- Het Avondmaal: Dienen tijdens brood en beker bij het Avondmaal (*).
- Dopen: Het leiden van het dopen met het uitspreken van de woorden uit Matt. 28:19 (*).

(*) We hebben aan de gemeente duidelijk gemaakt dat we geen directe Bijbelse ondersteuning hebben kunnen vinden voor deze twee aanbevelingen, maar dat we hiervoor hebben gekozen om zo op een zichtbare manier uitdrukking te geven aan Gods Scheppingsordeprincipe binnen onze gemeente.

Activiteiten voor daarvoor geschikte mannen en vrouwen:

- Het Avondmaal: Broeders en zusters worden uitgenodigd om te bidden, een lied op te geven, een Bijbeltekst te lezen (wellicht met toevoeging van een korte opmerking over hoe de Heer deze tekst heeft gebruikt om hen persoonlijk te bemoedigen – maar van zusters wordt gevraagd om deze gelegenheid niet te gebruiken om toch te onderwijzen).
- Getuigenissen: Tijdens bijeenkomsten waarin geëvangeliiseerd of gedoopt wordt of waarin getuigenissen worden gegeven, mogen zowel mannen als vrouwen publiekelijk een getuigenis geven over wat God in hun leven heeft gedaan of nog steeds doet.
- Gebedsbijeenkomst: Zowel mannen als vrouwen worden uitgenodigd om een lied op te geven, een bemoedigende Bijbeltekst voor te lezen (wellicht met toevoeging van een korte opmerking over hoe de Heer deze tekst heeft gebruikt om hen persoonlijk te bemoedigen – maar van zusters wordt gevraagd om deze gelegenheid niet te gebruiken om toch te onderwijzen), hun zorgen en gebedsverzoeken te delen en ook hardop te bidden.
- Andere activiteiten van de gemeente: Broeders en zusters worden beiden aangemoedigd om verantwoordelijkheid op zich te nemen op het gebied van bijvoorbeeld kinder- en jongerenwerk, huisgroepen, huisbezoeken, pastoraal werk, gebedsbediening, het houden van workshops, de muziekbediening, administratieve, technische en financiële taken, et cetera.

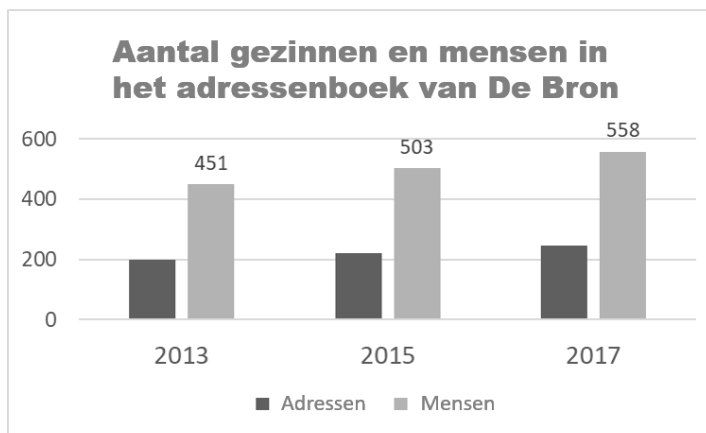
Andere aanbevelingen:

- Gezinseenheid: We hebben de gelovigen publiekelijk aangemoedigd om thuis over deze aanbevelingen door te praten. We hebben de vrouwen aangemoedigd om niet hardop deel te nemen wanneer haar man het hier niet mee eens is of haar hier niet in ondersteunt. Verder hebben we gezegd dat we het 'vreemd' zouden vinden wanneer een getrouwde vrouw aanzienlijk meer hoorbaar deel zou nemen dan haar gelovige man. Dit om een gezonde balans binnen het gezin aan te moedigen.
- Scheppingsordeprincipe: Sommigen zien de hoofdbedekking als een culturele uitdrukking van vrouwelijkheid in de tijd van de Bijbel. Anderen zien het als een christelijk symbool. We moedigden echtparen aan om hier over te praten en hun eigen conclusies te trekken samen met de Heer. Wij zouden deze verschillende interpretaties en overtuigingen respecteren en kozen ervoor om de motieven van mensen niet te veroordelen.

- Mannelijke verantwoordelijkheid: We moedigden de mannen aan om hun door God gegeven verantwoordelijkheid van het zijn van het hoofd van het gezin te erkennen en niet geestelijk passief te worden in hun gezin of binnen de kerk. Met het scheppen van ruimte voor de bijdragen van vrouwen, drongen we er bij de mannen sterk op aan om geestelijk actief te blijven in het gemeente leven en tijdens de samenkomsten.
- Langere bijeenkomsten: Om ruimte te geven aan de toename van mogelijke bijdragen werd de duur van de Avondmaalsdienst verlengd van 60 naar 70 minuten.

Terug kijken na 4 jaar (2014-2017)

Sommige gemeenten die ruimte hebben geboden aan vrouwen om deel te nemen, zijn drastisch veranderd, waarbij de mannen steeds passiever werden en de vrouwen eigenlijk 'de dienst uitmaakten'. Gelukkig was dat *niet* onze ervaring. Hier zijn een aantal tips en waarnemingen die ik heb opgedaan in de afgelopen 4 jaar:

Wacht op het juiste moment:

Wanneer er harmonie is in de gemeente en de vrouwen redelijk tevreden zijn met hun rol binnen de samenkomsten, is mijn suggestie om niet over dit onderwerp na te gaan denken. Het is nog niet het juiste moment daarvoor. Gebaseerd op wat ik gezien en meegemaakt heb kunnen discussies over dit onderwerp zeer

emotioneel zijn en zeer veel tijd vergen. Maar wanneer je het idee hebt dat er een diepe onrust heerst in jouw gemeente, ren dan niet weg van de uitdaging. Het is mijn hoop dat dit schrijven gemeenteleiders die voor die situatie staan zal helpen.

Eensgezind leiderschap: Werk met de oudsten of leiders van jouw gemeente zorgvuldig dit onderwerp door. Jullie moeten samen handelen. Wees geduldig met elkaar, blijf vertrouwen hebben in elkaar, blijf de Heer zoeken voor leiding, blijf in beweging. Angst onder leiders leidt tot verlamming binnen de gemeente. Een verdeeld leiderschap zal zeer waarschijnlijk leiden tot een scheiding binnen jullie gemeente.

Blijf bij elkaar: Houdt de gemeente betrokken bij de studie en de discussies. Aan het einde van 2013 vroeg een broeder bezoek aan van twee oudsten. Hij zag een zwak punt in de door ons voorgestelde Bijbelse uitleg en was daar bezorgd over. Ik wist dat hij zeer intelligent is en zeer veel Bijbelkennis heeft en vroeg hem: "welke uitleg zou *jij* voorstellen over de rol van man en vrouw binnen onze gemeente?". Zijn eerlijke antwoord was: "Ik heb geen voorstel. Ik zie zwakke punten in iedere uitleg die ik gehoord, gelezen of gezien heb". We glimlachten. Ik begreep precies wat hij bedoelde. Dat is waarom we voor altijd over dit onderwerp zouden kunnen doorpraten! Een andere broeder vroeg een bezoek aan van twee oudsten. Hij zei ons: "Ik heb jullie studie op de voet gevolgd in het afgelopen jaar en jullie hebben mij niet overtuigd met jullie argumenten. Maar ik waardeer de open en serieuze manier waarop jullie samen hebben gewerkt met de gemeente over dit moeilijke onderwerp. Ik ben niet van plan de gemeente te verlaten. Ik zal me voegen naar deze nieuwe manier van doen. Maar ik wilde gewoon dat jullie zouden weten dat jullie me niet overtuigd hebben". We glimlachten. We hebben niet geprobeerd om hem te overtuigen. Ik kan me maar één onprettig huisbezoek

herinneren over dit onderwerp waarbij een zeer verontruste vrouw ons beschuldigde van het feit dat we stukken uit de Bijbel zouden hebben genegeerd. Na verloop van tijd kalmeerde ze. Zij en haar man maken nog steeds deel uit van onze gemeente.

Zijn er mensen geweest die de gemeente hebben verlaten? In een grote gemeente zijn er altijd mensen die er bij komen en die vertrekken, maar ik weet van één zuster die al meer dan 90 jaar oud was die ervoor koos om ons te verlaten omdat vrouwen nu mochten bidden en liederen op mochten geven tijdens de gemeentelijke samenkomsten. Natuurlijk zijn er fundamentele dogma's waarbij het niet mogelijk is compromissen te sluiten zonder een ander evangelie te vertellen. Maar ik ben ervan overtuigd dat ieder praktisch of dogmatisch verschil van inzicht zo belangrijk gemaakt kan worden of op zulke wijze kan worden uitgelegd dat het leidt tot een scheiding binnen de gemeente. Ik heb dit zien gebeuren. *Bij elkaar blijven, samen dienen en samen aanbidden is een keus van het hart.* En ja, Gods genade in deze zaken zal altijd noodzakelijk blijven.

Blijf onderwijzen: Tijdens de eerste twee jaar namen slechts een paar vrouwen hardop deel aan de diensten op zondagmorgen. Zij die dat deden, deden dit op een kalme en geestelijk volwassen manier. In de afgelopen twee jaar is de deelname van vrouwen toegenomen, in het bijzonder onder een aantal 'nieuwe' zusters. *Wanneer je wilt dat het Scheppingsordeprincipe op een gezonde, Bijbels uitgebalanceerde, ordelijke wijze tot uitdrukking komt, moet je het blijven onderwijzen en aanmoedigen.* De seculiere druk om elk verschil tussen man en vrouw uit te wissen is sterk! Wat je vergeet verlies je!

Passieve mannen: Ik ben ervan overtuigd dat een vrouw zichzelf over het algemeen veel beter kan uitdrukken in gebed dan mannen dat kunnen. Hun open en warme hart voor de Heer en ogen die de noden van het gezin zien (die wij mannen vaak over het hoofd zien) verrijken de gezamenlijke aanbidding en gebedsbijeenkomsten enorm. Het grote gevaar is dat mannen zich gaan terugtrekken. Wij mannen kunnen het gevoel krijgen dat onze gebeden behoorlijk saai en weinig indrukwekkend zijn vergeleken met dat van hen; dat de vrouwen het goed doen en wij ontspannen en simpelweg 'amen' kunnen zeggen vanuit ons hart op wat zij zeggen en doen. We moeten mannen met grote regelmaat blijven bemoedigen om verbonden en actief te blijven met en binnen de gemeentelijke samenkomsten. Tot nu toe zijn de mannen verbonden en actief gebleven met en binnen onze bijeenkomsten. De persoonlijke getuigenissen van zowel broeders als zusters voor het dopen of tijdens getuigenisdiensten zijn een bemoediging geweest voor ons allemaal.

Eerst theologie, dan toepassing: Nu de maatschappij snel veranderd, zal er altijd druk uitgeoefend worden om verandering door te voeren binnen de kerk. Zoals ik al eerder opmerkte is verandering een natuurlijk onderdeel van het leven. Wanneer je verandering tegengaat, verlies je iets. De druk om te veranderen kan positief zijn, het kan een halt toeroepen aan het worden van een 'kopieerapparaat' - het trouw en gedachteloos kopiëren wat anderen vóór ons gedaan hebben. Maar het grote en reële gevaar dat ik zie is dat een aantal gemeentes vrij makkelijk onderwijs en praktijken knippen-en-plakken die zij zien of meemaken binnen conferenties of andere kerken overnemen *zonder dat goed theologisch te doordenken en te onderbouwen!* Zij redeneren ongeveer als volgt: "Wanneer broeders die van Jezus houden dit doen, zal het wel goed zijn. Wanneer het vrucht voortbrengt, wanneer we Gods zegeningen zien, moet het goed zijn. Wij gaan het ook doen!"

Wanneer je een pragmatische, 'kopieer het gedrag van anderen'-inslag hebt, denk dan aan het verhaal van Simson en de prostituee. Hij sliep met haar. Rond middernacht "stond hij op, greep de deuren van de stadspoort met de beide posten en trok ze los, met grendel en al. En

hij legde ze op zijn schouders en droeg ze omhoog naar de top van de berg die tegenover Hebron ligt” (Richt. 16:1-3). Hoe kwam Simson aan die bovennatuurlijke kracht? Gods Geest! Wat deed hij daar? Hij bezocht een prostituee. Het zou wel heel dom zijn om uit dit verhaal te concluderen dat God prostitutie goedkeurt. Het is Gods Woord dat bepaald wat moreel gezien goed en slecht is. Gods zegeningen en bovennatuurlijke manifestaties zijn alleen maar bewijs van Zijn onmeetbare genade, niet Zijn bekrachtiging van een bepaalde interpretatie van de Schrift of van een bepaalde praktijk. Let er op dat, wanneer God alleen zou werken door perfecte mensen, bedieningen en kerken, Hij niet zou kunnen werken door jou en mij. We hebben die genade wanhopig hard nodig! Ik herhaal: alleen theologie (serieuze bestudering van de Bijbel) kan ons helpen uit te zoeken wat moreel gezien goed en slecht is. Meer nog, wanneer belangrijke veranderingen worden doorgevoerd in een gemeente zonder dat daaraan serieuze Bijbelstudie vooraf is gegaan, creëert dat een ongezonde basis. *Zonder een goed theologisch raamwerk, zullen dogmatische en praktische verschuivingen blijven plaatsvinden.*

Is dit ‘nieuw onderwijs’? Sommige christenen hanteren het motto ‘Wat goed is, is niet nieuw en wat nieuw is, is niet goed’. Is dit behulpzaam bij dit onderwerp? Ja, wanneer het gebruikt wordt om te onderzoeken wat er in de vroege kerk gebeurde om daarvan te willen leren. Nee, wanneer het gebruikt wordt om vast te houden aan de manier waarop we de dingen altijd hebben uitgelegd of gedaan in het verleden. Dat is waarom serieuze Bijbelstudie vooraf moet gaan aan serieuze veranderingen. Christenen uit verschillende tradities hebben door de eeuwen heen hun uitleggingen gegeven, sommige sterk, andere zwakker. Het is mijn weloverwogen en persoonlijke overtuiging dat de uitleg die gepresenteerd wordt met dit schrijven het beste past bij alle relevante Nieuw Testamentische teksten. Ik zie de uitleg die met dit schrijven gegeven wordt dan *niet* als ‘nieuw onderwijs’. Het is een poging om te begrijpen hoe het er in het begin aan toe ging en terug te keren naar de “aloude paden” (Jer. 6:16), naar die periode in de kerkgeschiedenis voor de druk van de Joodse traditionalisten en de Kerkvaders vrijwel de door de Geest geleide *subjectieve* bediening in de gemeentelijke samenkomsten onmogelijk maakten – en door dat te doen, sloten zij ook de deur naar de beperkte mogelijkheid tot hoorbare deelname aan de diensten die vrouwen in het begin hadden.

Progressieve of gelimiteerde toepassing: Je kunt het eens zijn met de uitleg en conclusies die in de eerdere hoofdstukken aan de orde kwamen, dat het vrouwen vrij staat om deel te nemen aan de *subjectieve bediening* tijdens de gemeentelijke bijeenkomsten. Jouw zorg is nu hoe je deze conclusies in jouw gemeente moet toepassen. Maak daar alsjeblieft geen haast mee. Op Zijn goede tijd zal de Heer deuren openen en de weg wijzen.

In sommige gemeentes hebben vrouwen al een hoorbare plek tijdens de gemeentelijke bijeenkomsten doordat zij de mededelingen doen, inzetten bij het zingen van liederen, bidden tijdens de gebedsbijeenkomsten of door zo af en toe hun getuigenissen te delen – maar zij hadden geen theologische ondersteuning voor wat ze al deden. Dan hoeft er niets te veranderen. In de toekomst kunnen gemeenteleiders dit theologische raamwerk gebruiken om hun vrouwen aan te moedigen om ook op nieuwe gebieden actief te worden, bijvoorbeeld door hen aan te moedigen ook hardop een gebed van aanbidding te uiten tijdens de zondagmorgendienst, of een lied op te geven of door een Bijbeltekst te lezen – wanneer zij het idee hebben dat de Geest van God hen ertoe leidt om dit te doen. Er is geen haast bij om alle vrijheid die wordt geboden bij de *subjectieve bediening* direct toe te passen. Iedere gemeente heeft zijn eigen geschiedenis en karakter. Dit theologische raamwerk zal ook bruikbaar zijn om mannen te leren hun eigen verantwoordelijkheden op zich te nemen daar waar het de *subjectieve* en *objectieve bediening* betreft, en om vrouwen aan te moedigen

deel te nemen maar ook de grenzen te respecteren en niet deel te gaan nemen aan de objectieve bediening. Door alleen te bewegen binnen de vrijheden die dit theologische raamwerk biedt kan een gemeente zich op eigen snelheid ontwikkelen terwijl zij het Scheppingsordeprincipe eert.

Grijze gebieden: meer regels? Zoals je hierboven hebt gezien, zijn we het eens geworden over een aantal basisrichtlijnen om zo het Scheppingsordeprincipe te eren binnen onze gemeente. Ja, er zijn een aantal grijze gebieden. Het leven is vol grijze gebieden! *Mijn advies hierin is: Houdt het simpel. Onderwijs principes en probeer geen regels te maken om daarmee alle grijze gebieden af te bakenen.* Grijze gebieden kunnen gezond zijn voor gelovigen. Ze moeten zelf de Schrift gaan bestuderen en de Heer zoeken om zo hun eigen overtuigingen te ontwikkelen. Ze zullen leren om te gaan houden van de persoon naast hen die tot een andere conclusie is gekomen, en hem niet te veroordelen. Wanneer mannen of vrouwen in hun hart geloven dat het ‘hoofd-helper’ model een goed en door God gegeven model is, zullen ze hun eigen unieke manier vinden om deze houding tot uitdrukking te laten komen in hun huizen en hun gemeentelijk leven. Onderwijs de principes!

Conclusie

Als ik terugkijk is de grootste winst die dit theologische raamwerk heeft opgeleverd de bijdrage die vrouwen nu leveren door hardop te bidden – zowel op zondag als tijdens de gebedsbijeenkomsten. De zorgen van vrouwen, de problemen die zij zien en waar zij voor bidden en hun manier van het benaderen en aanspreken van onze hemelse Vader in gebed zijn anders dan die van mannen. Hun hoorbare deelnames zijn een weergave van hun dagelijkse wandel met de Heer en het draagt bij aan de geestelijke atmosfeer van de bijeenkomsten. Met hun deelnamen laten ze zien dat ze ‘geschikte’ hulpen zijn, die de mannen zeer goed ‘aanvullen’. In onze gemeente kwam er vrede over dit onderwerp. De gespannen maanden van studie en toepassing liggen nu achter ons. We hebben geleerd van het proces. We zijn nu druk met de vele andere aspecten van een groeiende gemeente. Christus blijft onder ons en daarom kijken we voorzichtig en optimistisch naar de toekomst.

Hoofdstuk 12

Mijn persoonlijke overtuiging, toepassing en onderwijs

Sommige mensen hebben mij naar mijn persoonlijke overtuiging gevraagd over de rol van vrouwen in de gemeentelijke samenkomst en hoe mijn vrouw Anneke en ik deze overtuiging in de praktijk brengen. Ze willen weten wat ze van ons kunnen verwachten wanneer wij hun kerk, jongerenkamp of conferentie bezoeken. Met dit korte hoofdstuk wil ik deze vragen beantwoorden.

Mijn persoonlijke overtuiging

In Genesis 1-3 vinden we Gods originele goede ontwerp voor mannen en vrouwen. Mannen en vrouwen zijn gelijk in waarde en in begaafdheid. God koos er voor om mannen en vrouwen verschillend te maken, zodat zij elkaar zouden aanvullen. De man kreeg de rol van 'hoofd' en de vrouw die van een geschikte 'hulp'. Wij zijn ieder voor zich, als man en vrouw en samen in onze relatie, gemaakt naar het beeld van God. Ik refereer naar dit fundamentele onderwijs over de verschillende rollen van man en vrouw als het 'Scheppingsordeprincipe'. Onze uitdaging is om het Scheppingsordeprincipe te eren en tot uitdrukking te laten komen binnen onze gezinnen en kerken.

Binnen de kerk zijn er twee typen bedieningen: de *objectieve bediening*, die zijn oorsprong vindt in de Heilige Schrift en autoriteit in zich draagt, zoals Bijbelonderwijs en leiderschap binnen de gemeente (het zijn van een oudste), en de *subjectieve bediening*, die zijn oorsprong vindt in de persoonlijke wandel en communicatie van een gelovige met de Heer. Deze bediening wordt gebruikt om daarmee anderen te dienen, maar draagt geen autoriteit in zich. Hieronder vallen activiteiten als bidden, het opgeven van een lied, het geven van een getuigenis of het delen van een indruk die de Heer in jouw hart gelegd heeft (niet onderwijzend). De vier sleutelteksten in het Nieuwe Testament die ons helpen om te begrijpen hoe het Scheppingsordeprincipe tot uitdrukking hoort te komen binnen de gemeentelijke samenkomsten zijn: Handelingen 2, 1 Korinthe 11, 1 Korinthe 14 en 1 Timotheüs 2. Mijn conclusie is dat, om het Scheppingsordeprincipe te eren tijdens de kerkelijke bijeenkomsten, het 'zwijgen' dat van de vrouw gevraagd wordt in 1 Korinthe 14 en 1 Timotheüs 2 niet een *algemeen* zwijgen is, maar een *specifiek* soort zwijgen, namelijk dat zij zich afzijdig houdt van iedere vorm van *objectieve bediening*. De objectieve bediening is toevertrouwd aan daarvoor geschikte mannen.

Profetie, zoals die in de praktijk wordt gebracht in het Nieuwe Testament, is niet hetzelfde als onderwijs. Onderwijs vindt zijn oorsprong in het bestuderen van de Heilige Schrift. Profetie vindt zijn oorsprong in een openbaring, dat is een persoonlijke ervaring die geleid wordt door de Heilige Geest. Het is een woord van de Heer voor dat moment. Daarom valt Nieuw Testamentische profetie (zoals we die vinden in 1 Korinthe 11 en 14) onder de *subjectieve bediening*. Ik ben van mening dat de apostel Paulus de gemeentelijke samenkomsten in gedachten had toen hij 1 Korinthe 11:2-16 schreef. Zowel mannen als vrouwen konden deel nemen aan de *subjectieve bediening* ("bidden en profeteren") tijdens de gemeentelijke samenkomsten – met de juiste houding en op gepaste wijze.

In de praktijk

Wat dit in de praktijk van vandaag de dag betekent is dat ik blijf geloven dat de daarvoor geschikte mannen (en niet vrouwen) zouden moeten *onderwijzen* in de gemeentelijke samenkomst en de kerk zouden moeten *leiden* (met andere woorden, oudsten moeten mannen zijn). Maar zowel mannen als vrouwen zouden, geleid door de Heilige Geest, op een gepast tijdstip, op een correcte manier en met de juiste houding, vrij moeten zijn om hardop te bidden, een lied op te geven, een getuigenis te delen of een Bijbeltekst voor te lezen (maar daar niet over te onderwijzen) in een gemeentelijke samenkomst. Sinds 2014 is dat de praktijk geweest in de gemeente hier in Eindhoven, waarin ik dien als één van de oudsten.

Mijn vrouw en ik willen de lokale praktijk van iedere gemeente respecteren. We zijn ons ervan bewust dat andere oprechte gelovigen tot andere conclusies komen en een andere gang van zaken hebben binnen hun gemeente. Wanneer we een gemeente bezoeken waar van vrouwen gevraagd wordt om te zwijgen, zal mijn vrouw *uit respect* ook zwijgen. Wanneer we een gemeente bezoeken waar van vrouwen verwacht wordt dat zij hun hoofd bedekken tijdens de samenkomst, zal mijn vrouw *uit respect* ook haar hoofd bedekken. Onze overtuiging is dat vrouwen hun hoofd alleen hoefden te bedekken wanneer zij 'baden of profeteerden'. Wanneer we een gemeente bezoeken waar zusters, zoals in onze eigen gemeente, vrij zijn om deel te nemen aan de *subjectieve bediening* tijdens de bijeenkomst, zal mijn vrouw haar hoofd bedekken omdat de *mogelijkheid* bestaat dat zij zal bidden, een lied op zal geven, een getuigenis zal geven of een Bijbeltekst voor zal lezen. Dit is geen 'kameleongedrag' (het continue veranderen om mensen een plezier te doen). Ons begrip over dit onderwerp is duidelijk en openbaar. Onze flexibiliteit is een manier om diep gevoelde verschillen tussen gelovigen te respecteren en om tot zegen voor hen te zijn, terwijl we wel vasthouden aan onze persoonlijke overtuigingen.

Mijn onderwijs

Het onderwijs over de rol van man en vrouw binnen het gemeentelijk leven en de bijeenkomsten moet zorgvuldig bestudeerd worden en men moet het binnen een gemeente eens worden over deze zaak. Het is de verantwoordelijkheid van iedereen in de gemeente om de leiding van de Heer hierin te zoeken en het is de rol van de lokale leiders en oudsten om de Bijbelse richtlijnen uit te leggen en aan te moedigen binnen hun gemeente. Wanneer ik andere gemeenten, kampen en conferenties bezoek en er aan deelneem, respecteer ik de gang van zaken die wordt voorgesteld door het leiderschap aldaar en onderwerp mij daaraan. Mijn doel is om te bemoedigen en op te bouwen, niet om controverse op te roepen. Daarom zal ik niet onderwijzen over de mogelijke deelname van vrouwen binnen gemeentelijke samenkomsten tenzij de verantwoordelijken aldaar me vragen dat te doen.

Voor mij is dit *voorzichtig onderwijzen* niet nieuw. Sommige Vergaderingen die ik bezoek houden *kinderdoopdiensten*. Mijn persoonlijke overtuiging is dat de Bijbel leert dat de doop volgt op bekering en plaatsvindt door volledige onderdompeling. Sommige Vergaderingen die ik bezoek zijn het oneens met het idee dat leiderschap binnen een gemeente wordt vormgegeven door een groep erkende *oudsten*. Mijn persoonlijke overtuiging is dat iedere gemeente geleid zou moeten worden door twee of meer erkende oudsten. Sommige Vergaderingen die ik bezoek staan tijdens hun bijeenkomsten het gebruik van muziekinstrumenten niet toe, willen dat vrouwen jurken of rokken dragen (geen broeken) en mannen horen een stropdas en bij voorkeur ook een colbert te dragen. Persoonlijk ben ik het *niet* eens met deze vereisten. Maar ik zal geen onderwijs geven over deze onderwerpen, tenzij de leidende broeders van de gemeente (oudsten, wanneer die er zijn) me expliciet

vragen dit te doen. Dit is ook de positie die ik inneem ten opzichte van onderwijs over de mogelijke deelname van vrouwen binnen gemeentelijke samenkomsten.

“En als u **iets anders** gezind bent,
ook dat zal **God u openbaren**.
Maar tot zover wij gekomen zijn,
laten wij naar dezelfde regel wandelen”

- Filippenzen 3:15-16

Bibliografie en bronnen

Deze bibliografie bevat boeken die ik volledig gelezen heb of geraadpleegd heb in mijn onderzoek over het onderwerp vrouwen en de kerk. De meeste van deze boeken heb ik in mijn persoonlijke bibliotheek staan. Ik ben zeer veel dank verschuldigd aan het werk van vele anderen. *Het vermelden van deze boeken betekent niet dat ik ze ook allemaal aanbeveel. Ze bevatten zeer diverse en scherp tegengestelde perspectieven.* Waar mogelijk is de Nederlandse vertaling van boeken weergegeven.

In de afgelopen jaren heb ik ook heel veel relevante artikelen gelezen en overdacht. Wanneer je daar in geïnteresseerd bent, kun je hier een aantal interessante Engelstalige websites vinden.

Over de gelijkheidspositie: www.cbeinternational.org

Over de elkaar aanvullende positie: www.cbmw.com Dit betreft een website van de Council on Biblical Manhood and Womanhood.

De website van de New Testament Reformation Fellowship: www.ntrf.org onder Early Church Practice.

Balderston, Teo. *Has God Said? 1 Corinthians 14:34-37 and its Minimisers*. London, ongepubliceerd manuscript beschikbaar van de auteur, 2016.

Belmont Chapel Leadership Team. *The Role of women in leadership and teaching at Belmont Chapel*. Exeter, Openbaar document, 2009.

Bilezikian, Gilbert. *Beyond sex roles: What the Bible says about a Woman's Place in the Church and the Family*. Grand Rapids, Baker Academic, 1985, 2006.

Bijbel in Gewone Taal, Nederlands Bijbelgenootschap, 2014

Bruce, F. F. *Answers to Questions*, Grand Rapids, Zondervan, 1972.

Bruce, F. F. *A Mind for What Matters: Collected Essays. Chapter 17: Women in the church: A Biblical Survey*. Grand Rapids, Wm. B. Eerdmans Publishing, 1990.

Campbell, R.K. *The Church of the Living God*, Sunbury, Believers Bookshelf, 1950.

Cardman, Francine, *Women, Ministry, and Church Order in Early Christianity*, in Kraemer, Ross Shepard and D'Ángelo Mary Rose, 1999, 300-29.

Castelli, Elizabeth A., *Paul on Women and Gender*, in Kraemer, Ross Shepard and D'Ángelo Mary Rose, 1999, 221-35.

Clark, Elizabeth Ann. *Women in the Early Church: Message of the Fathers of the Church*. Collegeville: The Liturgical Press, 1983.

Clouse, Bonnidell & Robert. *Women in Ministry: Four Views*. Downers Grove, Ill. InterVarsity Press, 1989.

Cross, F.L. and Livingstone E.A., editors. *The Oxford Dictionary of the Christian Church: Third Edition Revised*. Oxford: Oxford University Press, 2005.

Cunningham, Loren and Hamilton, David Joel. *Waarom geen vrouwen? Een Bijbelse studie over vrouwen in zending, kerkelijk werk en leidende posities*. Inside Out Publishers, 2010.

Darby, John Nelson. *The Holy Scriptures: A New Translation From The Original Languages*. Word of Truth, 1884.

Davies, Stevan L. *The Revolt of the Widows: The social World of the Apocryphal Acts*. Dublin: Bardic Press. 1980, 2012.

- Ehrman, Bart D. *After The New Testament: A Reader in Early Christianity*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Fee, Gordon D. *The New International Commentary on the New Testament: The First Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids, William B. Eerdmans Publishing Company, 1987.
- Fijnvandraat J.G. & Kramer G.H. *Zwijgen in de Gemeenten*, Leeuwarden, privé publicatie, beschikbaar op www.oudesporen.nl, 1998.
- Garland, David E. *Baker Exegetical Commentary on the New Testament: 1 Corinthians*. Grand Rapids, Baker Academic, 2003.
- Gereformeerde Bond. *Mannelijke en vrouwelijke schiep Hij hen – Over man, vrouw en ambt*, PKN Uitgave, 2012.
- Gianotti, Chuck. *A Cosmic Drama. Men, Women and the Church*. Rochester, Private publication, 2008.
- Grady, Lee J., *Ten Lies the Church Tells Women - How the Bible has been misused to keep women in spiritual bondage*, Florida, Charisma House 2006.
- Grudem, Wayne. *Evangelical Feminism & Biblical Truth: An Analysis of More than 100 Disputed Questions*. Colorado Springs, Multnomah Publishers, 2004.
- Grudem, Wayne. *Does 'Kephalē' (Head) Mean 'Source' or 'Authority over' in Greek Literature?: A Survey of 2336 Examples*. Trinity Journal, 6 NS (1985), 38-59.
- Grudem, Wayne. *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today*. Wheaton, Crossway Books, 2000.
- Herziene Statenvertaling. Jongbloed, 2014.
- Het Nieuwe Testament. *Telos, Herziene Voorhoeve-Uitgave*. Medema, 1982.
- Hogg, Sally. *Invisible Women: A History of Women in the Church*. UK, Private publication, 2011.
- Holy Bible, *New International Version (NIV)*, International Bible Society, Great Britain, 1984.
- Hove, Richard. *Equality in Christ?: Galatians 3:28 and the Gender Dispute*. Wheaton Ill., Crossway Books, 1999.
- Hurley, James B. *Man and Woman in Biblical Perspective*. Grand Rapids, Academie, Books, Zondervan Publishing House, 1981.
- Kraemer, Ross Shepard and D'Ángelo Mary Rose, editors. *Women & Christian Origins*. Oxford, Oxford University Press, 1999.
- Köstenberger, Andreas and Schreiner, Tomas. *Women in the Church: An Analysis and Application of 1 Timothy 2:9-15*. Grand Rapids, Baker Academic, 1995, 2005.
- Laney, J. Carl. *Gender Based Boundaries for Gathered Congregations: An Interpretative History of 1 Corinthians 14:34-35*. Portland: Journal for Biblical Manhood and Womanhood 7/1 (spring 2002) 4-13.
- Lees, Shirley. *The Role of Women – 8 prominent Christians debate today's issues*. Inter-Varsity Press, 1984.
- MacDonald Margaret, Y. *Reading Real Women Trough the Undisputed Letters of Paul*, in Kraemer, Ross Shepard and D'Ángelo Mary Rose, 1999, 199-220.
- MacDonald, William. *Believer's Bible Commentary*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1980, 1990.
- MacArthur, John, Jr. *Different By Design: Discovering God's Will for Today's Man and Woman*. Colorado Springs, Chariot Victory Publishing, 1994.
- MacManners, John. *The Oxford History of Christianity*. Oxford: Oxford University Press, 1990, 2002.
- Mercadante, Linda. *From Hierarchy to Equality – A comparison of past and present interpretations of 1 Cor. 11:2-16 in relation to the changing status of women in society*, Vancouver: GMH Books, 1980.
- Morphew, Derek. *Different but Equal: Going beyond the Complementarian / Egalitarian Debate*. Cape Town: Vineyard International Publishing, 2009.

- Nunn, Andrew. *Paul and Women in the Context of Manhood and Womanhood in the Bible*. Nazarene College, UK, Privé document, 1992.
- Nunn, Philip. *Organic Networking: A Biblical survey aimed at inspiring and promoting an edifying pattern of inter-assembly connectivity*. Private publication. 2010. Vrij verkrijgbaar op www.philipnunn.com onder Articles.
- Nunn, Philip. *Church and Gender in the First Three Centuries*, Master Thesis, Tilburg University, 2014. Vrij verkrijgbaar op www.philipnunn.com onder Historical.
- Ouweneel, Willem J. *De Kerk van God I*, Heerenveen, Uitgeverij Medema, 2010.
- Ouweneel, Willem J. *Vijf olifanten in een porseleinkast: Vijf brandende onderwerpen waarover Christenen verdeeld zijn*. Heerenveen, Uitgeverij Medema, 2009.
- Piper, John and Grudem, Wayne. *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*. Wheaton, Crossway Books, 1991, 2006.
- Rowdon, Harold. *Ten Changing Churches*. Partnership & Paternoster Press, London, 1999.
- Rowdon, Harold. *Church Leaders Handbook*. Partnership & Paternoster Press, London, 2002.
- Saucy, Robert and Ten Elshof Judith. *Women and Men in Ministry: A complementary Perspective*. Chicago: Moody Press, 2001.
- Strauch, Alexander. *The New Testament Deacon: Minister of Mercy: The Church's Minister of Mercy*. Colorado, Lewis & Roth Publishers, 1992.
- Strauch, Alexander. *Leiderschap in de Gemeente – Een dringende oproep tot het herstel van Bijbels leiderschap in de Gemeente*. Medema, 2002.
- Streete, Gail Corrington, *Women as Sources of Redemption and Knowledge in Early Christian Traditions*, Kraemer, Ross Shepard and D'Ángelo Mary Rose, 1999, 330-54.
- Study Bible, *English Standard Version (ESV)*, Crossway Bibles, Wheaton, 2008
- Summerton, Niel. *A Noble Task: Eldership & Ministry in the Local Church*. Partnership & Paternoster Press, London, 1987, 1994, 2003.
- Telos Vertaling. *Het Nieuwe Testament - Herziene Voorhoeve-uitgave*. Uitgeverij Medema, Vassen, 1982.
- Torjesen, Karen Jo. *When Women were Priests: Women's Leadership in the Early Church & the scandal of their Subordination in the Rise of Christianity*. New York: Harper Collins, 1995.
- Vergouwe, Jacob. *Hoofzaken in de Gemeente*. Poperinge, B. Private publication, 2006.
- Viola, Frank. *Reimagining Church: Pursuing the Dream of Organic Christianity*. Colorado Springs, David C Cook Publishing, 2008.
- Winston, George & Dora. *Vrouwen in de gemeente van Christus. Een exegetische theologie*. Novapress, 1997.
- Witherington III, Ben. *Women in the earliest Churches*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, 2000.
- Witherington III, Ben. *Women and the Genesis of Christianity*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990, 1995.
- Webb, William J. *Slaves, Women & Homosexuals: Exploring the Hermeneutics of Cultural Analysis*. Downers Grove: IVP Academic, 2001.
- Zuck, Roy. *Basic Bible Interpretation: A Practical Guide to Discovering Biblical Truth*. Colorado Springs: Chariot Victor Publishing, 1991.